

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

Organické a zoomorfní formy v architektuře

Organic and zoomorphic forms in architecture

Vypracovala: Tereza Široká
Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal.

České Budějovice 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Podpis studentky

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucí práce docentce Lence Vojtové Vilhelmové, ak. mal. za odborné vedení, za připomínky a cenné rady při zpracování celé práce. V neposlední řadě bych ráda poděkovala celé své rodině, partnerovi a blízkým, kteří mě podporovali během celého studia a při psaní této práce.

Abstrakt

Předmětem diplomové práce je dílo architekta Antonia Gaudího jako předchůdce organických forem v architektuře. Teoretická část diplomové práce s názvem *Organické a zoomorfní formy v architektuře* navazuje na bakalářskou práci s názvem *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. Práce shrnuje dílo architekta Antonia Gaudího jako předchůdce organických forem v architektuře. Následující kapitoly představují architekty, kteří tvořili od 19. do počátku 21. století a inspirovali se přírodou, zvířecími formami a filozofií organických a přírodních prvků v architektuře. V práci jsou přiblíženy jednotlivé stavby a jejich realizace. Praktická část vychází z části teoretické, kdy východiskem pro zhotovení grafických listů jsou organické a zoomorfní komíny na stavbách Antonia Gaudího.

Klíčová slova: Antoni Gaudí, organické formy, architektura, grafika

Formát bibliografické citace práce

ŠIROKÁ, Tereza. *Organické a zoomorfní formy v architektuře*. České Budějovice, 2023. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal.

Abstract

The subject of this thesis is the work of architect *Antonio Gaudí as a precursor of organic forms in architecture*. The theoretical part of the thesis named *Organic and Zoomorphic Forms in Architecture* is a continuation of the bachelor's thesis named *Artistic Inspiration of Organic Forms by an architect Antonio Gaudí*. A thesis summarizes the work of architect Antonio Gaudí as the precursor of organic forms in architecture. The following chapters introduce architects who worked from the 19th to the early 21st century and were inspired by nature, animal forms and the philosophy of organic and natural elements in architecture. Individual buildings and their realisations are introduced. The practical part is based on the theoretical part, where the starting point for the creation of the graphic sheets are the organic and zoomorphic chimneys on the buildings of Antoni Gaudí.

Key words: Antoni Gaudi, organic forms, architecture, graphics

Obsah

Úvod	7
I. Teoretická část.....	10
1 Antoni Gaudí a doba plných společenských změn v letech 1851–1926	11
2 Uvedení staveb Antonia Gaudího jako předchůdce organických forem v architektuře	18
2.1 Stěžejní dílo Antonia Gaudího, Sagrada Família.....	24
2.1.1 Analýza půdorysu a interiéru stavby Sagrada Família	28
3 Stručná historie organické architektury, etymologie, původ slova organický, základní pojmy a znaky organické architektury	31
3.1 Výtvarná koncepce organické architektury.....	34
3.1.1 Filozofické myšlenky organické architektury	37
3.2 Významní představitelé tvořící organické formy v architektuře v období od 2. poloviny 19. století po současnost.....	40
3.2.1 Le Corbusier a jeho vliv na moderní architekturu.....	49
3.2.2 Architekti využívající organické a zoomorfní formy v architektuře 51	
II. Praktická část	57
4 Záměr, technika a zpracování grafických listů	58
Závěr	63
Přílohy diplomové práce.....	65
Časová osa.....	66
Tištěné zdroje.....	68
Elektronické zdroje	72
Seznam příloh.....	77
Přílohy I. Obrazový materiál k teoretické části	78
Přílohy II. Obrazový materiál k praktické část.....	147
Zdroje příloh.....	177
Přílohy I. Obrazový materiál k teoretické části	177
Přílohy II. Obrazový materiál k praktické části.....	189

Úvod

„S dvěma pravítky a jednou šňůrou vymyslíte celou architekturu.“¹

Antoni Gaudí

Diplomová práce s názvem *Organické a zoomorfí formy v architektuře* navazuje na bakalářskou práci s názvem *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. Práce je zpracována teoreticky i prakticky s důrazem na tvůrčí výtvarnou formu.

Předmětem teoretické části diplomové práce je shrnutí díla, života architekta Antonia Gaudího jako předchůdce organických forem v architektuře. Dále jsou zde prezentováni průkopníci hlavních myšlenek, které se staly podkladem pro zhotovení základních principů architektury 20. století, tak aby architektura vyjadřovala ducha doby. Prvky tohoto nového stylu lze spatřovat i u architektů tvořící v 19. století. Práce je zaměřena hlavně na vizionáře architektury, kteří se inspirovali přírodou, zvířecími formami a filozofií organických a přírodních prvků v architektuře. V práci jsou přiblíženy vybrané stavby a jejich realizace, kdy architekti začali pracovat s prostorem nehmotným, tedy s prostorem, který proudí s vnitřkem a s vnějším stavby, pracující bez zděných zdí a s tzv. otevřeným půdorysem. Toto otevřené pojetí prostoru lze spatřovat již v roce 1851 na londýnském Křišťálovém paláci.²

Termín organická architektura je zmíněn skrz celou práci. Tento výraz se rozšířil pro architekturu 20. století, která byla inspirovaná souladem mezi přírodou a architektonickou realizací. Každý z architektů zmíněných v práci se v přírodě inspiroval různým způsobem, někteří pracovali a hledali vzory v minulosti či čerpali inspiraci z jiných kultur či kontinentů nebo pracovali s jasnými přírodními ornamenty v detailech budov po vzoru secese či orientu, někteří využívali přírodního materiálu, aby stavba byla v souladu s přírodou, a někteří se odpoutali od rovných a geometrických tvarů. Z tohoto důvodu je označení organická architektura nepřesné a v průběhu práce je tento termín chápán jako architektura hledající přírodní formy.

¹ HENSBERGEN, Gijns van. *Gaudí*. Přeložil Hana VOLEJNÍKOVÁ. Praha: BB art, 2003, s. 132.

² [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 7.

V úvodu teoretické práce je shrnuta doba, ve které architekt Antoni Gaudí žil a tvořil, v souvislosti s tím jsou na straně 66 a 67 zaznamenány základní životopisné údaje o životě Antonia Gaudího, v neposlední řadě hlavní rysy secese, tedy slohu, do kterého je architekt i přes svoji nezařaditelnost a originalitu zařazen. V následující kapitolách je čtenář postupně seznámen se složitostí přístupů Gaudího v jeho tvorbě, se stavebním konceptem a s jeho technologickým zpracováním. Dále je zde nastíněn přehled, od kdy je možné se s organickou architekturou nebo s architekturou, která využívá organických prvků, setkat, poté o původu a etymologii slova organický či přírodní. Jsou zde představeny základní pojmy a znaky organické architektury a přiblíženy filozofické myšlenky přírodní architektury. Je zde představeno několik autorů, kteří se zabývali vztahem přírody a stavby, a zmíněno, že většina těchto autorů nadále ovlivnila celou řadu architektů a stavitelství především ve 20. století.

Je zde věnována pozornost jednomu z největších propagátorů organických forem, Franku Lloyd Wrightovi, který bývá označován jako jeden z nejvlivnějších architektů, finskému architektovi Alvaru Aaltovi, který se kromě organické architektury zabýval také designem. V neposlední řadě je zde představen český architekt a vizionář moderního pojetí architektury, Jan Kaplický, který je spoluzakladatelem studia s názvem Future Systems.

Závěrečné kapitoly teoretické části jsou věnovány stručnému představení dalších architektů, kteří využívali přírodní formy a nerovné linie na svých stavbách. Jmenujme například Jorna Utzona, který je autorem slavné opery v Sydney, dále Paola Solerho nebo Franka Gehryho, který je autorem Guggenheimova muzea v Bilbao a také jeden ze spoluautorů Tančícího domu v Praze. V této části nesmíme opomenout japonského autora Tada Andu nebo architektku Zahu Hadid.

Praktická část navazuje na část teoretickou a na bakalářskou práci, ve které se podkladem pro zhotovení grafických listů stal půdorys stavby Casa Milà a zkoumání jednotlivých detailů půdorysu s důrazem na druhé patro stavby. V této části jsou základem pro zhotovení výsledných grafik komíny, věžičky nebo ventilační věže. Tyto stavební prvky jsou vybrány ze stavby Casa Milà, ale i na terase Palau Güell či zakončení střechy na jedné z budov umístěné u hlavního vstupu do parku Güell.

Grafické práce jsou vytvářeny pomocí reliéfního tisku z výšky pomocí sádrových matric a matric z lina. Praktická část je věnována kromě vytvoření grafických listů také prohloubení práce s technikou a teorií grafického zpracování. Z tohoto důvodu je nejdůležitější částí práce vytvoření finálních grafických tisků a otisků a experimentování s technikou a zjištění, do jaké hloubky je možné s technikou pracovat a co vše je v technice možné vytvořit.

Práce je doprovázená obrazovou vizuální částí, která představuje důležitý materiální podklad, hlavně pro lepší představu čtenáře u zmíněných staveb a pro jejich představení.

I. Teoretická část

1 Antoni Gaudí a doba plných společenských změn v letech 1851–1926

„Už nebudou žádné rohy... bude to jako vidění ráje.“³

Antoni Gaudí (1852–1926) se narodil do doby plné společenských změn. (viz Přílohy I., obr. 1) Svět se vyrovnával s obměnou, kterou přinesla průmyslová revoluce.⁴ Během 19. století nastala industrializace, která znamenala velký pokrok především v dopravě a komunikaci. Západní společnost se změnila k nepoznání, hlavně s příchodem vlaků, elektřiny a na konci století i příchodem automobilů a telefonů.⁵ Na začátku 20. století bylo nepředstavitelné sestrojít létající stroj, který by překonal větší vzdálenost, ale o pár let později už první člověk přistál na Měsíci.⁶ *„Na druhé straně zřejmě dosud nikdy v lidských dějinách nepanovala taková neúcta k životu člověka, jako tomu bylo ve 20. století.“⁷* Tuto dobu charakterizoval svým výrokem viktoriánský architekt Augustus Pugin⁸, který napsal: *„Jsme něco jako lokomotiva, která je neustále v pohybu.“⁹*

V druhé polovině 19. století se začaly objevovat nové způsoby ve výrobě, život se centralizoval ve městech, která razantně rostla, objevovaly se obytné čtvrti a první obchodní centra.¹⁰ *„V roce 1851, tedy rok před Gaudího narozením, byla v Londýně otevřena první světová výstava. Byla umístěna v budově vystavěné k této příležitosti ze skleněných prefabrikátů¹¹, a z tohoto důvodu se jí začalo říkat křišťálový palác.¹² V této budově ze skla a slitiny, navržené Josephem Paxtonem, si*

³ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 9.

⁴ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 7.

⁵ [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Architektura*. V Praze: Slovart, 2007. Velký ilustrovaný průvodce, s. 374.

⁶ [Srov.] FLEGL, Václav. *20. století: fakta, fakta, fakta*. Praha: Albatros, 2001, s. 6.

⁷ FLEGL, Václav. *20. století: fakta, fakta, fakta*. Praha: Albatros, 2001, s. 6.

⁸ Augustus Pugin (1812–1852) během své raketové kariéry, kterou zahájil v 15 letech návrhem gotického nábytku pro Jiřího IV. na zámku Windsor, postavil několik kostelů v průmyslových městech po celé Anglii a Irsku.

GLANCEY, Jonathan. *Architektura*. V Praze: Slovart, 2007. Velký ilustrovaný průvodce, s. 374.

⁹ [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Architektura*. V Praze: Slovart, 2007. Velký ilustrovaný průvodce, s. 374.

¹⁰ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 7.

¹¹ Průmyslově vyráběný dílec, obvykle stavební.

prefabrikát - ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ.cz: *slovník cizích slov-online hledání* [online]. Copyright © [cit. 07.06.2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/prefabrikat>

¹² Křišťálový palác byl postaven v roce 1851. Jednalo se o 546 metrů dlouhou konstrukci ze skla, železa a trámů. Paxton na maximum využil tabulové sklo, což byl nedávny vynález, a instaloval 300 000 tabulí, jež byly k tomuto účelu vyválcovány ve Francii. Křišťálový palác byl první prefabrikovanou velkoformátovou budovou, která byla předzvěstí nové generace továren. V roce 1852, po uzavření Velké světové výstavy, byla celá budova přesunuta do Sydenhamu v jihovýchodním Londýně, ale v roce 1936 ji zničil požár. GLANCEY, Jonathan. *Architektura*. Praha: Slovart, 2007, s. 384–385.

*navzájem konkurovaly ty nejpokrokovější technologie tehdejší doby.*¹³ (viz Přílohy I. obr. 2, 3) Byly zde vystaveny různé řemeslné výrobky, které byly znevýhodňovány oproti výrobkům řemeslným, již zde bylo znatelné rostoucí nadšení pro sériovou a strojovou výrobu. V průběhu několika let se ze sedláků a řemeslníků žijících na venkově stali dělníci žijící ve městech.¹⁴ *„Došlo k odcizení jejich původního způsobu práce, a navíc museli pracovat za hladovou mzdu. To nezůstalo bez vlivu na jejich kulturní zvyklosti, církevní a morální hodnoty. Uzavřená a sociálně stabilní, převážně agrární společnost byla nahrazována stále více společností dynamickou, otevřenou a pokrokovou.*¹⁵

Téměř celé 19. století se ve Španělsku odehrávaly boje mezi konzervativní stranou a liberálními zastánci ústavy, nastalo několik pokusů o nastolení větší míry demokracie jako například první a druhá karlická válka, většina pokusů ale skončila neúspěchem. V zemi stále rostly nepokoje a konci 19. století se stále zvyšovala velká podpora anarchismu a socialismu a zároveň v Katalánsku vzniklo i separatistické hnutí. Rok 1898 byl pro Španělsko zlomový, protože po americko-španělské válce ztratilo Španělsko kolonie na Kubě, Portoriku a na Filipínách. Jednalo se o poslední kolonie, které Španělsko mělo.¹⁶ V 1. světové válce bylo Španělsko nestranné. Díky tomu se vzpamatovalo z roku 1898 a pomalu umožnilo zahraniční dluhy.¹⁷ Ve státě rostl neklid, jehož výsledkem bylo nastolení diktatury generála Primo de Rivery, který nastolil cenzuru a představil novou ústavu.¹⁸ *„Čtyři roky po smrti Gaudího Primo de Rivera podepsal demisi a z donucení odjel do francouzského exilu. Když volby ve většině městech ovládli republikáni, byla roku 1931 vyhlášena II. španělská republika.*¹⁹

„Koncem 19. století byla průmyslová revoluce ve své největší síle. Projevovala se ve stavebnictví, hlavně v kovových konstrukcích, které nebyly jenom dekorativními prvky, ale i součástí struktury stavby. Příchodem kovu se změnilo

¹³ CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 7.

¹⁴ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 7.

¹⁵ CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 7.

¹⁶ [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 11-12.

¹⁷ [Srov.] CHALUPA, Jiří. *Dějiny Španělska v datech*. Praha: Libri, 2011, s. 332.

¹⁸ [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 16.

¹⁹ ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 17.

i myšlení o architektuře, konstrukce se neschovávaly, ale naopak se nechávaly viditelné. Od konce 18. století se objevuje litina, v polovině 19. století kujné železo a zhruba od šedesátých let nastupuje ocel.²⁰ Vývoj architektury se ve 20. století zrychlil a přicházely nové směry, ale také mnohé zanikaly. Z důvodu velmi rychlého vývoje byly směry velmi protichůdné a objevovaly se ve stejnou dobu.²¹ Do architektury, hlavně s příchodem avantgard, přišel trend o zachování a restaurování středověkých budov a katedrál.²² V Katalánsku se to projevovalo hlavně z důvodu hledání historické a kulturní identity, protože se Katalánci snažili o regionální a politickou nezávislost a odtržení od Madridu. V čele těchto obměn a snažení stála Barcelona²³, která byla hlavním centrem sociálních a průmyslových změn v katalánské oblasti.²⁴

Petr Vorlík²⁵ ve své knize *Dějiny architektury dvacátého století* zmiňuje: „Antoni Gaudí představuje jistě zcela svéráznou uměleckou osobnost. Jeho tvorba je sice poněkud odlišná, více individuální, ale bezesporu secesi ovlivněná a vznikající za podobných podmínek i ve stejné době.“²⁶ Gaudí se na rozdíl od secesních umělců zaměřuje spíše na energii přírody, na skryté procesy než na imitaci jejich tvarů.²⁷

Vznik secese se datuje do 2. poloviny 19. století a lze ji chápat jako reakci na již zmíněnou průmyslovou revoluci.²⁸ Tento směr měl v každé zemi svůj osobitý název například v Anglii a ve Francii se secesi říkalo modern style, v Itálii liberty, v Belgii art nouveau. V oblasti Katalánska byla secese pojmenovaná jako

²⁰ ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 18.

²¹ [Srov.] STAŇKOVÁ, Jaroslava. *Architektura v proměnách tisíciletí: architektonická kopmozice, dějiny stavebního umění od pravěku dodnes, lidová architektura, životní prostředí a památková péče*. Praha: Sobotáles, 2005, s. 191.

²² [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 8.

²³ Barcelona je jedním z nejnavštěvovanějších měst na světě. Barcelona, metropole Katalánska a klíčový přístav Středozemního moře, je dvojjazyčným městem, kde všichni ovládají španělštinu a katalánštinu. Jelikož „stojí jednou nohou“ ve Francii a druhou ve Španělsku, má stejně blízko k Paříži i Madridu, tak je léta vnímána jako most mezi Pyrenejským poloostrovem a zbytkem západní Evropy. TROTT, Victoria. *Španělsko*. V Brně: Lingea, 2018, s. 249.

²⁴ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 8.

²⁵ Petr Vorlík je architekt a historik, který působí jako pedagog a výzkumný pracovník na Fakultě architektury ČVUT v Praze. Specializuje se na dějiny architektury 20. století a průmyslové dědictví. Petr Vorlík životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/petr-vorlik-73194>

²⁶ VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 21.

²⁷ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 9.

²⁸ [Srov.] ODEHNALOVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. století*. Brno: CERM, 2001, s. 34.

modernisme, ale ve zbytku Španělska jako modernismo.²⁹ Secese se navracela k přírodě, kterou nenapodobovala, ale pouze z ní čerpala. Hlavním znakem se pro ni stala ornamentálnost, dále barevnost, kdy každá barva disponovala určitou symbolikou, dalším znakem bylo její ovlivnění uměním japonským, maurským, keltským a lidovým.³⁰ Za vznik secese se považuje Anglie, kde vznikla roku 1888 společnost s názvem *Arts and Crafts*, která čerpala myšlenky Williama Morris³¹ o využití uměleckých řemesel.³² (viz Přílohy I., obr. 4) Pro secesi byly charakteristické hlavně vlnovité linie a formy podle organických rostlin, převážně s důrazem na vodní rostliny. Dále se kladl důraz na formy předchozích slohů, zvláště se zaměřením na gotiku a na to, aby nábytek odpovídal organickým funkcím lidského těla.³³ Rychlý rozkvět tohoto směru byl zapříčiněn tím, že se malíři a architekti přátelili se spisovateli. Společně se zaměřovali na novou stylizaci tvarů za pomoci přírodních motivů a symbolů.³⁴

Stavby Antonia Gaudího jsou architektonickým spojením dvou vášní architektova života. Jednou z vášní byla hluboká katolická víra a druhou láskou katalánský nacionalismus.³⁵ Společně se tyto dvě vášně propojovaly s velkým zápalem pro přírodu.³⁶ ³⁷ Petr Vorlík dále zmiňuje že: *„Kouzlo Gaudího osobnosti a díla spočívá ve způsobu, jakým spojuje různé souvislosti a inspirace v jeden sourodý celek. Výrazným východiskem je pro něho například používání tradičních, výrazných materiálů (kámen, cihla, keramika), inspirace tradiční historické architektury Katalánska potažmo Španělska (zejména silná atmosféra místní*

²⁹ [Srov.] PIJOAN, José. *Dějiny umění 9*. 3. vyd. Praha: Odeon, 1991, s. 55.

³⁰ [Srov.] ODEHNALOVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. století*. Brno: CERM, 2001, s. 3.

³¹ William Morris byl anglický spisovatel, architekt a textilní návrhář. Společně s umělcem Edwardem Burne-Jonesem a básníkem Dantem Gabrielem Rosettim založil návrhářskou společnost, jejíž produkce ovlivnila výzdobu anglických bytů i kostelů na počátku 20. století. Zasazoval se také o památkovou péči.

archiweb.cz - William Morris. *archiweb.cz* [online]. Copyright © Archiweb, s.r.o. 1997 [cit. 23.09.2022]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/william-morris>

³² [Srov.] *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. České vyd. 2., upr., V Ottově nakl. 1. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, s. 496.

³³ [Srov.] KOCH, Wilfried. *Evropská architektura: encyklopedie evropské architektury od antiky po současnost*. Překlad Petr KAŠKA, překlad Zdeněk VYPLEL. Vyd. 3. Praha: Euromedia Group–Knižní klub, 2012, s. 380.

³⁴ [Srov.] GROSLIER, Bernard Philippe. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. České vyd. 2., upr., V Ottově nakladatelství 1. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004, s. 496.

³⁵ Politický směr, ideologie jednostranně zdůrazňující význam národa jako nadřazené společenské jednotky.

nacionalismus, nacionalismus - ABZ.cz: slovník cizích slov. *ABZ.cz: slovník cizích slov-online hledání* [online]. Copyright © [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/nacionalizmus-nacionalismus>

³⁶ [Srov.] HAAS, Felix. *Antoni Gaudí*. Praha: Odeon, 1971. *Současné světové umění* (Odeon), s. 9.

³⁷ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 9.

gotiky, bohatě tvarované baroko nebo dekorativní, ornamentální arabská architektura).³⁸ Gaudí hledal gotiku, která byla plná světla, gotiku, která byla blízka velkým katedrálám, gotiku živou, která využívala bohatost barev.³⁹ „Gaudí si liboval v používání originálních forem a barevných kombinací. Na druhé straně jeho stavby obsahovaly jasně rozluštitelné významy.“⁴⁰ Gaudí neměl možnost pracovat s železobetonem, je těžké odhadnout, co vše by s tímto materiálem zvládl vytvořit nebo zdali by ho vůbec použil, protože například cement na svých stavbách využít mohl, ale rozhodl se ho vzdát, místo toho dával přednost všedním materiálům. Již zmíněné cihly a keramika více odpovídaly velkým řemeslným tradicím Katalánska tedy keramice a kovářství.⁴¹

Gaudí se v průběhu práce více vzdaloval strojenosti ve stavebnictví a stále více hledal inspiraci v přírodě.⁴² Rainer Zerbst⁴³ ve své knize *Antoni Gaudí* cituje architekta: „Chcete vědět, kde jsem našel svůj vzor? Zeptal se jednou návštěvníků ve své dílně. Rovný strom; na něm jsou větve, na větvích ratolesti a na nich listy. A každá jednotlivá část roste harmonicky, velkoryse od dob, kdy ji stvořil umělec Bůh.“⁴⁴ Architekt se vztahem a pojetím přírody liší od secesních umělců, kteří vnímali secesní ornament jako čistě ornamentální, ale vycítěný z přírody. Gaudí bral přírodu jako síly, které působí pod povrchem. Tyto síly testoval například na bloku kamene, kdy je pod velkým tlakem nechal prasknout a sledoval směr praskliny, protože ta nepraskla od shora dolů, ale uprostřed.⁴⁵

„Gaudí usilovně přemýšlel o roli ornamentu v architektuře a výtvarnictví. V nepublikované eseji na toto téma napsal: Ornament byl, je a bude barevný. V přírodě nenalezneme žádný předmět, který by byl jednobarevný, zcela uniformní z hlediska barvy – nenajdeme ho mezi rostlinami, v říši geologů, topografů, ani ve

³⁸ VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010., s. 21–22.

³⁹ [Srov.] FRAMPTON, Kenneth. *Moderní architektura: kritické dějiny*. Praha: Academia, 2004, s. 79.

⁴⁰ HENSBERGEN, Gijs van. *Gaudí*. Přeložil Hana VOLEJNÍKOVÁ. Praha: BB art, 2003, s. 30.

⁴¹ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 30.

⁴² [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 30.

⁴³ Rainer Zerbst je umělecký, literární a divadelní kritik pro rozhlas a televizi, který se zabývá také filologií. Narodil se roku 1959 v Hagenu v Německu.

Rainer Zerbst životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/rainer-zerbst-14308>

⁴⁴ ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 30.

⁴⁵ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 31.

světě živočichů. Barevný kontrast se vždy vyskytuje v té či oné míře, a proto i každý architektonický prvek musí být zcela či částečně barevný.⁴⁶

Jedním z hlavních rysů Gaudího stavební činnosti byla skutečnost, že konečná podoba staveb vznikala v průběhu stavby, dále to, že byl architekt vždy přítomen na staveništi, kde komunikoval s dělníky.⁴⁷ Antoni Gaudí, Henry Van de Velde⁴⁸ a Giovanni Michelazzi⁴⁹ byli známí tím, že navrhovali nejen domy, ale i vnitřní uspořádání architektury, interiér, kde pracovali do možných detailů, které uplatňovali i při tvorbě jídelních příborů. Tento ezoterický koncept a záměr nebyl v obyvatelstvu příliš pochopený a jejich snaha proniknout do všech oblastí kultury zůstala nenaplněna, nejpopulárnější se stal hlavně v oblasti uměleckých řemesel, nábytku atd.⁵⁰ Na nábytku, ale i na stavbách pracoval Gaudí s ekologickým smýšlením, kdy využíval například staré jehly z textilních továren, pružiny z matrací, kameninu a nejvíce rozbité dlaždice.⁵¹ (viz Přílohy I., obr. 5)

„Gaudího architektura byla velmi ambiciózní, nákladná i časově náročná, a stavby proto často zůstaly nedokončeny.⁵² Je zřejmé, že nutně potřeboval solventního mecenáše, kterého našel především v osobě textilního průmyslníka

⁴⁶ HENSBERGEN, Gijs van. *Gaudí*. Přeložil Hana VOLEJNÍKOVÁ. Praha: BB art, 2003, s. 83.

⁴⁷ [Srov.] VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 22.

⁴⁸ Henry Van de Velde (1863–1957) byl belgický malíř, architekt a návrhář interiérů. Spolu s Victorem Hortou by mohl být považován za jednoho z hlavních zakladatelů a představitelů secese v Belgii. Van de Velde strávil nejdůležitější část své kariéry v Německu a měl rozhodující vliv na německou architekturu a design na počátku 20. století.

Henry van de Velde | Architectuul. *Architectuul. Architects, Architecture - Building Knowledge!* [online]. Copyright © 2022 Architectuul [cit. 15.06.2022]. Dostupné z: <https://architectuul.com/architect/henry-van-de-velde>

⁴⁹ Giovanni Michelazzi (1879–1920) byl italský architekt a jeden z nejvýznamnějších představitelů stylu Liberty (secese) v Toskánsku.

Giovanni Michelazzi - Wikipedia. [online]. Copyright © [cit. 15.6.2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Michelazzi

⁵⁰ [Srov.] KOCH, Wilfried. *Evropská architektura: encyklopedie evropské architektury od antiky po současnost*. Překlad Petr KAŠKA, překlad Zdeněk VYPLEL. Vyd. 3. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2012, s. 380.

⁵¹ [Srov.] HENSBERGEN, Gijs van. *Gaudí*. Přeložil Hana VOLEJNÍKOVÁ. Praha: BB art, 2003, s. 25.

⁵² Sagrada Família – tato stavba stále není dokončená. Díky dlouhotrvající stavbě se Gaudí v posledních letech svého života rozhodl dokončit průčelí Narození Páně a mohl tak v posledních měsících svého života vidět první dokončenou zvonici.

Biskupský palác v Astorze – tato budova, která měla sloužit jako reprezentační objekt, začala být brzy využívána jako muzeum. Dokončena byla v roce 1914, ale současný architekt navrhl spoustu radikálních změn jako například rozdělení prostoru a rozšíření stavby.

Crypta v Colonia Güell – v plánu bylo, že zde vznikne kostel, dokončena byla pouze krypta.

Park Güell – Güell plánoval, aby zde vznikla luxusní soukromá čtvrť, která by byla doplněná o obytné domy. Güellova a Gaudího vize zahradního města se u barcelonských občanů nesesetkala s velkým pochopením, a tak se prodaly pouze dvě parcely, z nichž jednu koupil sám architekt. Z tohoto důvodu lze tuto stavbu považovat za nedokončenou, i když samotný park se podařilo zhotovit.

CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 86, 35, 43, 53.

a lodářského magnáta Eusebi Güell Bacigalupi (kterého však téměř zruinoval).⁵³ (viz Přílohy I., obr. 6) Güell zbohatl hlavně díky výrobě textilu, tato práce mu umožňovala jezdit na různé zahraniční cesty, například do Anglie, kde poznal nové proudy v umění a nové reformní myšlenky.⁵⁴ „Pravděpodobně díky Güellovi se Gaudí poprvé seznámil se spisy Williama Morrise, Johna Ruskina a přišel do styku s první podobou secese. Eusebi Güell byl často ve spojení s Gaudího jménem opomíjen, i když hrál v Gaudího životě jednu z nejdůležitějších rolí, financoval většinu staveb, některé si sám nechal postavit nebo Gaudího doporučil svým bohatým přátelům.“⁵⁵

⁵³ VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 23.

⁵⁴ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 24.

⁵⁵ ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 24.

2 Uvedení staveb Antonia Gaudího jako předchůdce organických forem v architektuře

Jednou z prvních staveb, kterou Gaudí realizoval, byl obytný dům pro Manuela Vicense⁵⁶, Casa Vicens, který započal stavět již v roce 1883.⁵⁷ (viz Přílohy I., obr. 7) Architektonický projekt se rozprostírá ve třech patrech, kdy horní patro bylo určeno pro klid a odpočinek. V přízemí lze nalézt vstup, který vede do velké jídelny. V suterénu je možné vidět hospodářské prostory a kuchyň. Interiér je zdoben orientálním stylem například mukarnami⁵⁸, častým motivem se zde objevuje palma, žumara nízká.⁵⁹ (viz Přílohy I., obr. 8) Listy této palmy lze spatřit na železné kované vstupní bráně.⁶⁰ (viz Přílohy I., obr. 9) Celý dům zdobí modrozelené a bílé kachlíky, které jsou uspořádány do tvaru šachovnice, mezi tyto kachlíky umístil Gaudí pásy obkládaček, kde se opakují květy afrikánů.⁶¹ (viz Přílohy I., obr. 10) Maria Antonietta Crippaová ve své knize o Gaudím píše a cituje architekta: *„Od Gaudího samotného víme, že motivy rostlin a květin, které zdobí jeho architekturu, nacházel tam, kde měl vzniknout dům: „Když jsem prováděl první vyměřování pozemku, byla půda zcela pokryta stejnými žlutými květinami, které jsem pak použil jako dekorativní motiv pro keramiku. Byla tam také mohutná palma, která mě inspirovala k motivům pro bránu a vstup do domu odlitým z kovu.“*⁶²

Následovalo několik staveb, pro které se stal objednavatelem a mecenášem Eusebi Güell. Jednou z prvních budov, kterou pro Güella Gaudí stavěl, byla stavba Finca Güell. (viz Přílohy I., obr. 11) Gaudí zde měl vyhotovit několik restauračních oprav a postavit několik dalších budov. Klíčový, na čem zde Gaudí

⁵⁶ Manuel Vicens byl majitel cihelny a výrobce kachlíků.

ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 28.

⁵⁷ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 21.

⁵⁸ Mukarna je trojrozměrný architektonický dekorativní prvek používaný v islámské architektuře. Většinou se využívá v kupolích nebo polokupolích. Jedním z klíčových rysů tohoto prvku je jeho geometrie, funkce estetická a dekorativní.

Muqarnas - World History Encyclopedia. *World History Encyclopedia* [online]. Copyright ©2022 [cit. 08.02.2023]. Dostupné z: <https://www.worldhistory.org/Muqarnas/>

⁵⁹ Žumara nízká je nízká palma s tuhými vějířovitými listy. Roste v keřovité formě. Vytváří husté houštiny.

KULHAVÝ, Josef. *Palmy: Množení, pěstování, ošetřování*. Ostrava: Blesk, 1993, s. 46.

⁶⁰ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 21.

⁶¹ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 39.

⁶² CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 21.

pracoval, byl hlavní vchod, který měl být patřičně reprezentativní.⁶³ Gaudí nechal hlavní bránu vykovanou ze železa vyhotovit v dílně kováře Joana Oñóse. Pro bránu je charakteristický drak a strom s pozlacenými jablky. Tyto symboly odkazují na mýtus o Héraklovi⁶⁴ a o jeho krádeži zlatých jablek ze zahrady Hesperidek^{65, 66} (viz Přílohy I., obr. 12, 13)

Další stavbou, kterou Gaudí vyhotovil pro Eusebiho Güella, byl Palau (Palác) Güell, s jehož výstavbou začal architekt již v roce 1886. (viz Přílohy I., obr. 14) Pozemek, na kterém byl dům vystavěn, byl dědictvím rodiny Güell a nacházel se mezi nevzhlednými budovami v blízkosti hlavní ulice La Lambra. Nebylo to ideální místo pro stavbu paláce, protože ulice byla příliš úzká a parcela malá. Stavební výdaje za stavbu byly velmi vysoké, je doloženo, že se dům nelíbil manželce zadavatele, a to hlavně z důvodu, že byl velmi veliký.⁶⁷ Tereza Široká ve své práci píše: „*Od sochařské výzdoby Gaudí skoro zcela upustil; pouze mezi obě velké vstupní brány umístil bujně utvářený sloup s emblémy Katalánie. S touto fasádou určenou jasnými liniemi, kterou obložil do šeda leštěnými mramorovými deskami, působí palác jako větší, než skutečně je. Poněkud připomíná benátské měšťanské paláce z doby renesance.*“⁶⁸ Historizující podobu fasády zde dále narušují již zmíněné brány, které jsou tvořené z železného mřížování. (viz Přílohy I., obr. 15) Tyto brány mají obloukový tvar, který není přesný jako tvar gotického lomeného oblouku. Architekt zde navrhl takový tvar parabolického oblouku, který lze později nalézt na většině jeho staveb.⁶⁹ Gaudí zde vědomě využil optického klamu, který přispívá k velkoleposti stavby, a to

⁶³ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 60.

⁶⁴ Herakles (řec.), též Hercules (lat.) nebo Herkules, v antické mytologii syn nejvyššího boha Dia a Alkmeny. Ještě v kolébce unikl smrti, když zardousil dva hady seslané Hérou, která mu nepřála; dosáhla však, že byl poslán do područí ke strýci, mykénskému králi Eurystheiovi, pro kterého vykonal dvanáct prací. Například zardousil nemejského lva, zabil devítihlavou hydru nebo vyhnal lidožravé ptáky.

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997, s. 127.

⁶⁵ Hesperovny, též Hesperidky střeží zlatá jablka nesmrtelnosti a věčného mládí. Prostřednictvím Atlanta získal jablka Herakles, který je obětoval Pallas Athéně; ta je navrátila Hesperovnám. Motiv zahrady Hesperoven chráněných drakem byl zejména od renesance chápán jako podobenství cnosti; ve výtvarném umění byl zachycován jen málo (B. Bandinelli, Raffael, H. von Marées).

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997, s. 130.

⁶⁶ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 18.

⁶⁷ [Tamtéž], s. 25.

⁶⁸ ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 29.

⁶⁹ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 76–82.

ten, že zde umístil celkem 127 sloupů, které podporují majestátnost stavby.⁷⁰ Důležitou částí je střešní terasa, kde se nachází dvacet komínů, které Gaudí vystavěl z cihel nebo je pokryl technikou Trecandís^{71,72} (viz Přílohy I., obr. 16)

Další Gaudího stavbou pro mecenáše byl Park Güell, který architekt vytvořil jako poctu přírodě. (viz Přílohy I., obr. 17) Jednalo se o jedno z nejvíce upravených děl, které architekt vytvořil. Park se nachází na hoře s názvem Karmel, které se dříve říkalo *holá hora*, protože zde dříve byla velmi neúrodná půda, která neumožňovala růst stromů ani rostlin. Gaudí to změnil a umístil sem spoustu vegetace, díky němu se tu dnes nachází spousta středomořských rostlin, jako jsou palmy, pinie, rohovníky a glycínie.⁷³ Park nese jméno po již zmíněném Eusebi Güellovi, který byl první, kdo přišel s myšlenkou vytvořit park v Barceloně. Inspiraci načerpal při své cestě do Anglie.⁷⁴ Vstupní bránu zdobí palmové listy, listy žumary nízké, tedy listy, které využil i na stavbě Casa Vicens. Původně ale tato brána byla dřevěná a tyto listy byly přidány až v roce 1965.⁷⁵ „V parku se nacházejí náboženské nebo zednářské symboly. Jedním symbolem je například číslo pět, které se objevuje v podobě pěticípých hvězd, které lze nalézt na erbu parku. Číslo pět můžeme nalézt v symbolice tzv. „Pátého prvku“, který slouží jako pátá část přírody spolu se zemí, ohněm, vodou a vzduchem. Pro zednáře je toto číslo symbolem řádu a jeho protikladu, tudíž chaosu. Číslo pět není jediným číslem, které má v parku vlastní symboliku, další je číslo třicet tři, kdy například schodiště v parku má třicet tři schodů. Pro zednáře toto číslo symbolizuje maximální stupeň, který mohou dosáhnout, ale někteří tvrdí, že využití tohoto čísla je pouze pocta Ježíši Kristu, který zemřel ve třiceti třech letech.“⁷⁶ (viz Přílohy I., obr. 18)

⁷⁰ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 82.

⁷¹ Trecandís je typ mozaiky, který na rozdíl od obvyklého typu netvoří nějaký obraz nebo geometrický vzor, ale pokrývá různobarevnými kousky keramiky povrch předmětu nebo architektonického prvku. Tato technika je jedna z oblíbených „recyklačních“ metod, protože využívá prakticky odpadu. Ve Španělsku se tradičně vyrábí krásná glazovaná keramika, jejíž výrobu zavedli Arabové. A když se něco rozbije, střepy se využijí na dekorace.

Simona Khara. *Simona Khara* [online]. Copyright ©2014 [cit. 23.09.2022]. Dostupné z: <http://www.skharadesign.cz/trecadis>

⁷² [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 91.

⁷³ [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 34.

⁷⁴ [Tamtéž], s. 29.

⁷⁵ [Tamtéž], s. 29.

⁷⁶ ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 34–35.

„Svoji vlastní symboliku mají i zvířata v parku. Jedním ze symbolů parku je ještěř, někdy znám jako leguán, mlok nebo drak, jehož šupiny jsou tvořeny technikou Trecandís. Drak představuje Pythona, strážce podzemních vod, a tím Gaudí nepřímo upozorňuje na to, co je sice oku skryto, ale má obrovský význam: za drakem je nádrž o obsahu až 12 000 litrů a je koncipována pro zachycování dešťové vody. Takto se dešťová voda odvádí a shromažďuje pro zavlažování chudého areálu bez pramenité vody. Další zvířecí motiv lze nalézt na střední kašně, kde z katalánského znaku číhá plaz. Některé teorie se shodují na tom, že se jedná o hada, kterého Mojžíš nesl na své holi, takzvaného Nejustana. Další zvěří, kterou lze v parku nalézt, jsou například lví hlavy, které slouží jako chrliče a tudíž jsou spojeny s odvodňovacím systémem nebo chobotnice na stropě, která je symbolem odtoku vody, který prochází střechou.“⁷⁷ (viz Přílohy I., obr. 19)

Jedním ze stěžejních prvků parku je zahnutá hadovitá lavice, kterou Gaudí využil jako estetický prvek, ale také jako prvek funkcionalistický, protože tuto lavici lze použít jako zábradlí vyhlídku na administrativní budovu a drážní domek nebo jako odtok dešťové vody.⁷⁸ (viz Přílohy I., obr. 20) Na této části parku spolupracoval Gaudí s přítelem Josephem Mariou Jujolem. Využili zde rozbité dlaždice a vytvořili dekorativní prvky po celé hadovité lavici v duchu techniky Trecandís.⁷⁹ (viz Přílohy I., obr. 21, 22) S Jujolem Gaudí spolupracoval i na dalších částech parku. Jujol vytvořil i výzdobu stropu takzvané tržnice, kde vyhotovil rozety, které symbolizují Slunce, Měsíc a čtyři roční období.⁸⁰ (viz Přílohy I., obr. 23, 24)

Krypta Colònia Güell je dalším Gaudího dílem. (viz Přílohy I., obr. 25) Architekt zde plánoval vytvořit původně kostel, ale jelikož své nápady stále měnil, zůstalo dílo nedokončené.⁸¹ Záměrem bylo vytvořit dvoupatrový kostel, který by byl tvořen parabolickými a kónickými věžemi. Architektovi se ale podařilo vytvořit jen spodní loď a její portikus.⁸² Gaudí jako velký inovátor zde byl inspirovaný geometrickými formami přírody, díky nimž se mohl zbavit

⁷⁷ ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 34–35.

⁷⁸ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 172.

⁷⁹ [Tamtéž], s. 183.

⁸⁰ [Tamtéž], s. 180.

⁸¹ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 108.

⁸² Portikus – otevřená sloupová hala, sloupová předsíň před hlavním vchodem budovy, oblíbený motiv antické architektury užívaný i v novověkém stavitelství.

HÁJEK, Václav. *Architektura: klíč k architektonickým slohům*. Praha: Grada, 2000. Stavitel, s. 215.

nosných zdí. Využil zde konvexní a konkávní⁸³ klenby, které se později staly vzorem pro jeho stěžejní dílo Sagrada Família.⁸⁴ (viz Přílohy I., obr. 26) Tyto katalánské klenby nebo též kašlové klenby jsou charakteristické tenkostí bez použití bednění nebo s použitím velmi minimálního bednění. Jedná se o šest set let starou katalánskou techniku používanou při stavbě klenby, tvořené z cihel a malty, kdy jsou jednotlivé cihlové dlaždice pokládány vrstvu po vrstvě, díky tomu dochází k jejich podepření již dříve dokončenými vrstvami nebo okrajovými stěnami.⁸⁵ (viz Přílohy I., obr. 27) Gaudí tuto klenbu využil i na stavbě Casa Milà. Dále tuto klenbu využíval například Le Corbusier⁸⁶, Mies van der Rohe⁸⁷ nebo Rafael Guastavino starší⁸⁸, který tuto klenbu začal používat v USA. Rozpracoval klasický koncept katalánské klenby a nahradil vápennou maltu maltou z portlandského cementu, čímž se klenba stala pevnější. Jako výztuž využil kovovou výplň, díky níž se tato klenba začala objevovat u průmyslové architektury.⁸⁹

Dvě důležité stavby, které Gaudí navrhl a postavil, se nacházejí na ulici Passeig de Gràcia.⁹⁰ (viz Přílohy I., obr. 28) Na počátku 20. století se tato ulice proměnila na střed Barcelony a shromažďovala vyšší třídu, bohatí podnikatelé zde předváděli své bohatství a nechávali si zde projektovat rezidence od moderních architektů.⁹¹ První stavbou na této ulici, kterou architekt navrhl, je Casa Batlló. (viz Přílohy I., obr. 29) Gaudí obdržel zakázku v roce 1904 od průmyslníka Josepha Batlló.⁹² Gaudí využil již existující budovu, kterou zvětšil

⁸³ Konvexní (vypouklý, vypuklý); opak konkávní (vyhloubený).

KUČERA, Karel. *Cizí slova: výběrový slovník*. Praha: Mladá fronta, 1978, s. 117, 122.

⁸⁴ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 150.

⁸⁵ [Srov.] Catalan Vaulting. *Archweb - progetti e disegni CAD, 2D-3D e architetture famose* [online]. Copyright © 2004 [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: <https://www.archweb.com/en/design/page/catalan-vaulting/>

⁸⁶ Viz kap. 3.2.1 Le Corbusier a jeho vliv na moderní architekturu, s. 49.

⁸⁷ Ludwig Mies van der Rohe byl německo-americký architekt a významný představitel moderní architektury. Jeho díla se vyznačují čistotou a minimalistickou jednoduchostí. Ve velké míře užíval skla a textur materiálů.

Ludwig Mies van der Rohe | Archizone.cz. *Archizone.cz | magazín o moderní i historické architektuře* [online]. Copyright © 2014 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <http://www.archizone.cz/architekti/ludwig-mies-van-der-rohe/>

⁸⁸ Rafael Guastavino i Moreno (1842-1908) byl španělský architekt, který pocházel z Valencie. Velký odkaz jeho stavby lze nalézt na Manhattanu, kde se podílel na 360 budovách například Carnegie Hall, Queensboro Bridge a další. Jeho hlavní přínos spočívá v klenebním systému, který si nechal patentovat. *Catalunya 2011: Rafael Guastavino. Catalunya 2011* [online]. Copyright © 2016 [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: <https://catalunya2011.blogspot.com/2016/05/rafael-guastavino.html>

⁸⁹ [Srov.] Catalan Vaulting. *Archweb - progetti e disegni CAD, 2D-3D e architetture famose* [online]. Copyright © 2004 [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: <https://www.archweb.com/en/design/page/catalan-vaulting/>

⁹⁰ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 65.

⁹¹ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 208.

⁹² [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 208.

o dvě patra. V celé budově převládají vlnící se linie a modré tóny, které připomínají moře a přímořskou krajinu.⁹³ Tato stavba stojí v těsné blízkosti několika staveb, ale mezi ostatními budovami vyniká hlavně dynamikou fasády. Gaudí rozdělil fasádu na tři části, v první části využil kameny, které připomínají kosti. Uprostřed se nachází keramika, sklo a na vrchu stavby se nachází keramická střecha ve tvaru plaza nebo draka, kde architekt využil keramických obkladů tak, aby připomínaly šupiny draka. (viz Přílohy I., obr. 30, 31, 32) Důležitým prvkem jsou na stavbě balkóny, které jsou vyrobeny pouze z jednoho kusu základového železa a tvarem připomínají karnevalové masky nebo lebky.⁹⁴ (viz Přílohy I., obr. 33) V interiéru využil architekt pěti odstínů modré, aby vytvořil iluzi hlubiny oceánu.⁹⁵ (viz Přílohy I., obr. 34)

Další Gaudího stavbu lze nalézt o pár metrů dále. Jmenuje se Casa Milà, pro kterou se uchytil název *La Pedrera* neboli *kamenolom*.⁹⁶ (viz Přílohy I., obr. 35) Architekt zde pracuje s estetickou svobodou, která mu dovoluje zbavit se silných nosných zdí, které byly pro výstavbu budov v této době běžné.⁹⁷ „*Obdélníkový půdorys je organizován kolem jednoho kulatého a jednoho oválného vnitřního dvora, jehož zdi jsou plasticky modelovány a zčásti vyzdobeny abstraktními, zčásti rostlinnými motivy na barevném pozadí, které jsou tvořeny převážně červenými, modrými a žlutými a navzájem se prolínajícími plochami.*“⁹⁸ (viz Přílohy I., obr. 36, 37) Architekt se nejvíce věnoval zvlněné fasádě a na modelování přírodního kamene.⁹⁹ (viz Přílohy I., obr. 38) Na rozdíl od domu Casa Batlló zde Gaudí nepracuje s barvou a s různým keramickým materiálem, ale nechává vyniknout kámen.¹⁰⁰ Jediným zdobným prvkem na fasádě jsou kovaná zábradlí na balkónech, na kterých pracoval s již zmíněným Josepem Mariou Jujolem.¹⁰¹ (viz Přílohy I., obr. 39) „*Působivá je terasovitá střecha s horizontálním zvlněným profilem. Je zabydlena všemožnými podivnými útvary: výstupy ze schodiště, obloženými trencadísovou keramikou; spirálovitými ventilačními věžemi ozdobenými temně zelenými lahvovými střepy a ležícími kříži; jednotlivě, po třech*

⁹³ [Tamtéž], s. 210.

⁹⁴ [Tamtéž], s. 214.

⁹⁵ [Tamtéž], s. 216.

⁹⁶ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 176.

⁹⁷ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 226.

⁹⁸ CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 71.

⁹⁹ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 71.

¹⁰⁰ [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 178.

¹⁰¹ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 225.

nebo po čtyřech uskupenými komíny s malými kupolemi ve tvaru vojenských přileb.¹⁰² (viz Přílohy I., obr. 40, 41) Brzy po tom, co byla stavba dokončena, vyvolala velmi smíšené reakce, některé noviny jí například přirovnávaly ke garážím na vzducholodě.¹⁰³ (viz Přílohy I., obr. 42)

2.1 Stěžejní dílo Antonia Gaudího, Sagrada Família

Jednou z nejznámějších Gaudího staveb je Sagrada Família. (viz Přílohy I., obr. 43) Projekt této stavby převzal architekt po svém předchůdci, Francescu de Paulu Villar, kdy přepracoval jeho původní návrh.¹⁰⁴ Francesco de Paul Villar obdržel roku 1882 zakázku od barcelonského knihkupce Josepha Maria Bocabella¹⁰⁵, který byl přesvědčen, že v Barceloně je zapotřebí chrám, který by byl financován z darů věřících. Villar ale kvůli neshodám rezignoval a k zakázce se na doporučení Bocabellova konzultanta dostal Gaudí, který na tomto projektu pracoval téměř celý život, tedy přesně 43 let, i když plánoval, že bude projekt do 10 let dokončen.¹⁰⁶ Jelikož celá stavba byla financována z dobrovolných darů, tak se jí začalo říkat *katedrála chudých*, tento název se uchytil i z toho důvodu, že výstavba zajistila práci spoustě chudým dělníkům.¹⁰⁷ Jedná se o zcela výjimečný chrám a to hlavně díky lehkému plášti, který umožnil stavbu vyhnat do velikých výšek, dále je chrám velkolepý díky velkému množství komplexní křesťanské symboliky.¹⁰⁸ Jméno katedrály odkazuje k tomu, že je stavba věnována Ježíši Kristu a jeho rodičům Josefovi a Marii.¹⁰⁹

„Na rozdíl od gotických oblouků vyvolávají parabolické a hyperbolické oblouky uplatnění v katedrále Sagrada Família vlastně pouze svislý tlak, takže každá z lodí

¹⁰² CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 73.

¹⁰³ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 71.

¹⁰⁴ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 83.

¹⁰⁵ Joseph Maria Bocabella byl nejen knihkupec v Barceloně, ale i zakladatel bratrstva svatého Josefa. Svatý Josef je znám jako patron dělníků.

ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 28.

¹⁰⁶ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 41.

¹⁰⁷ [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 28.

¹⁰⁸ [Tamtéž], s. 42.

¹⁰⁹ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 83.

chrámu má svou vlastní rovnováhu a nemusí být proto použit systém opěrných pilířů. Malé zbytky šikmého tlaku dostatečně eliminuje mírné zešíkmení některých sloupů. Tato inovace je Gaudího osobitým příspěvkem k vývoji statiky.¹¹⁰

Gaudí zde měl v plánu vytvořit fasády, které by mapovaly život Ježíše Krista. Každá fasáda měla poté mít tři portály doplněné o čtyři věže na každé fasádě.¹¹¹ „Tam, kde se hlavní loď kříží s transeptem, se zvedá obrovská klenba, nad níž se tyčí mohutná věž. Na její špičce je umístěn ve výšce 170 metrů vysoký kříž. Kolem hlavní věže jsou seskupeny čtyři menší, symbolizující čtyři evangelisty¹¹², sdružené kolem Krista; také z jejich vrcholů září nad městem zdroj světla. Zvonice nad apsidou je věnována matce Boží a je ozdobena korunou z dvanácti hvězd.“¹¹³ (viz Přílohy I., obr. 44, 45) Na vrcholu každé věže se pod křížem nacházejí iniciály apoštolů, kterým jsou věže zasvěceny.¹¹⁴ „Věže, které se nacházejí nad lodí, jsou zdobeny mozaikou v podobě plodů ovoce – broskve, třešně, granátová jablka. Na dalších věžích vinné hrozny nebo obilné klasy.“¹¹⁵

Většina poradců a přátel přemlouvala Gaudího, aby nejprve začal tvořit fasádu na západě stavby, na které architekt navrhl sochy znázorňující Kristovo ukřižování a utrpení. (viz Přílohy I. obr. 47) Gaudí se ale rozhodl nejprve vytvořit východní fasádu, která měla znázorňovat více pozitivní motivy, například narození Krista. Obával se toho, že symbolika západní fasády by mohla odradit společnost.¹¹⁶ „To že optimistické motivy jsou vytesány na východní fasádě, má svůj symbolický důvod. „Ex oriente lux“ – z východu přichází světlo, spása, zatímco utrpení je znázorněno na straně, kde zapadá slunce.“¹¹⁷ „Na východní fasádě se

¹¹⁰ NEŠKUDLA, Bořek. *Encyklopedie světové architektury: od menhiru k dekonstruktivismu*. Ilustrace Zbyněk DROZDA. Vyd. 1. Praha: Baset, 2000, s. 297.

¹¹¹ [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 38.

¹¹² Čtyři evangelisté. Jsou-li zobrazování společně, lze svatého Matouše, Marka, Lukáše a Jana vidět zejména ve výzdobě chrámů. Prvotní křesťanská církev, jež hojně užívala symbolických představ, zobrazovala někdy evangelisty jako čtyři okřídlené bytosti: Matouš, člověk; Marek, lev; Lukáš, vůl či býk; Jan, orel.

HALL, James a Jan ROYT. *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*. Přeložil Allan PLZÁK. Praha: Mladá fronta, 1991, s. 103.

¹¹³ CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 83.

¹¹⁴ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 42.

¹¹⁵ ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 38.

¹¹⁶ [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 38.

¹¹⁷ ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 201.

nacházejí tři portály: *Láska, Naděje a Víra*. (viz Přílohy I., obr. 48) Ústředním portálem a zároveň největším z těchto tří zmiňovaných je portál *Lásky*. První skupina soch v tomto portálu znázorňuje uctívání Ježíše Krista. Jsou zde umístěny sochy Marie i Josefa spolu s nápisem „*Gloria in excelsis Deo*“, tedy větou, kterou ohlašovali andělé narození Krista. Na pravé straně jsou umístěni pastýři a na levé je výjev, který znázorňuje klanění tří králů. (viz Přílohy I., obr. 49, 50) Jedním z výjevů je zde i motiv *Zvěstování*, kdy archanděl Gabriel promlouvá k Marii a sděluje jí, že bude matkou spasitele.¹¹⁸ (viz Přílohy I., obr. 51)

Gaudí často na svých stavbách využíval symboliku barev. Jeden z portálů, který vyjadřuje naději při vzkříšení Ježíše Krista, měl mít zelenou barvu, která by spolu s celou fasádou byla velmi pestrá a v pozitivním duchu. Naopak fasáda, která měla vyjadřovat utrpení, měla být v barvách temných. Pro Gaudího byla jednobarevnost nepřirozená, protože ani v přírodě není nikdy nic jednobarevného a vždy se setkáme s větším nebo menším kontrastem.¹¹⁹ Gaudí byl toho názoru, že kostel má být reprezentativní budovou a právě z tohoto důvodu zde vytvářel prvky s heraldickými znaky, dále zde znázornil například patrony a biblické postavy.¹²⁰ Gaudí na fasádách pracoval se symbolikou zvířat, některá jsou součástí křesťanských výjevů, kdy například Marie jede na oslu při výjevu útěku do Egypta. (viz Přílohy I., obr. 52) Dále je zde například tele, kachny, pes či jehňata jako součást výjevu o narození Ježíše Krista.¹²¹ (viz Přílohy I., obr. 53) Architekt na sloupy vedle hlavního portálu umístil dvě želvy, které symbolizují dlouhý život.¹²² (viz Přílohy I., obr. 54) „*Na sloupech jsou umístěni andělé, z nichž každý drží bronzovou trubku. Gaudí nechtěl své anděly znázorňovat s křídly, ale vytvářet jejich bytost jinak, protože se domníval, že by s těmito křídly stejně nemohly létat.*“¹²³ (viz Přílohy I., obr. 55) Malý hmyz nebo drobné živočichy Gaudí umístil na čtyři vstupní dveře do chrámu. Tyto dveře

¹¹⁸ ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 38–39.

¹¹⁹ [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 40.

¹²⁰ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 83.

¹²¹ [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 39.

¹²² [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 48.

¹²³ ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 39.

vyhotovil sochař Etsuro Sotoo.¹²⁴ Na středních dveřích můžeme nalézt zelené nebo červené listy, mezi nimiž se nachází mlok, mravenec, beruška, žába či vážka. Na pravých dveřích lze vidět ptáky či motýly, které mají symbolizovat let.¹²⁵ (viz Přílohy I., obr. 56, 57, 58)

Již zmíněná západní fasáda vyjadřuje smutek, bolest a utrpení. Architekt plánoval na stavbě pokračovat hned po dokončení východní fasády. Jeho nečekaná smrt a občanská válka překazila na nějaký část práci na stavbě. Až do roku 1954 byla tato část známá pouze z návrhů Gaudího, který zde navrhl sochy představující utrpení Ježíše Krista, vymyslel zde portikus s šesti nakloněnými sloupy, nad nimiž se zvedá velké průčelí. Tyto šikmé sloupy připomínají kmen sekvojovce obrovského^{126,127} Na sochařské výzdobě pracoval Josep Maria Subirachs¹²⁸ od roku 1986, kdy si po vzoru Gaudího zřídil dílnu a nastěhoval se do chrámu. Jeho osobní styl se doplnil s Gaudího návrhy a dokonale se přizpůsobil návrhům, které vznikly před sedmdesáti lety.¹²⁹

Architekt zde umístil sousoší, která začínají poslední večeří a končí ukřižováním a hrobem Ježíše Krista. Pětimetrová socha svázaného Ježíše se nachází na sloupu před portálem a symbolizuje Kristovo mučení vojáky. (viz Přílohy I., obr. 59) Další z výjevů, které zde architekt umístil je svatá Veronika, která v ruce drží plátno s obtisknutou tváří Krista. (viz Přílohy I., obr. 60) I na tuto stranu architekt umístil sochu zvířete, hada, který symbolizoval ďábla, který podnítil Jidáše, aby Ježíše zradil.¹³⁰ (viz Přílohy I., obr. 61)

¹²⁴ Etsuro Sotoo se narodil ve Fukuocce v roce 1953. Tento umělec pracuje od roku 1978 jako sochař chrámu Sagrada Família. V současné době kromě práce na chrámu přednáší na univerzitách umění ve své rodné Fukuocce a dalších.

Etsuro Sotoo-newyorkencounter [online]. Copyright © [cit. 24.09.2022]. Dostupné z: <https://www.newyorkencounter.org/etsuro-sotoo>

¹²⁵ [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 40.

¹²⁶ Sekvojovec obrovský je velký strom s masivním rozbrázděným kmenem a tlustou kůrou. Roste v hájích na západních svazích Sierra Nevady v Kalifornii. Jedná se o největší strom na světě, pokud jde o objem. Výška vzrůstu 106 metrů to potvrzuje.

BITNER, Richard L. *Jehličnany: kapesní atlas*. Praha: Knižní klub, 2012, s. 180.

¹²⁷ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 52.

¹²⁸ Josep Maria Subirachs byl španělský rytec, malíř, sochař, scénograf a kritik, který studoval v Paříži, kde se setkal s evropskou avantgardou. Vytvořil také řadu setů pro prestižní inscenace her a baletu. Josep Maria Subirachs-fahrenheitmagazine [online]. Copyright © [cit. 24.09.2022]. Dostupné z: https://fahrenheitmagazine.com/cs/um%C4%9Bn%C3%AD/plast/josep-maria-subirachs-nejv%C4%9Bt%C5%A1%C3%AD-%C5%A1pan%C4%9Blsk%C3%BD-socha%C5%99#.ZBB_eHbMK5c

¹²⁹ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 53.

¹³⁰ [Srov.] *The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019, s. 53.

Když Gaudí zemřel, tak po něm převzal dohled nad stavbou architekt Domènec Sugrañes i Gras¹³¹, který s Gaudím dlouhodobě spolupracoval. Když Sugrañes zemřel, tak zároveň odešel i poslední člověk, který Gaudího osobně znal.¹³² Práce na katedrále stále není dokončená. Očekávané datum dokončení mělo být v roce 2026, tedy přesně 100 let od úmrtí Antonia Gaudího, ale kvůli pandemickým opatřením a s tím spojeným úbytkem turistů se práce pravděpodobně protáhnou o desetiletí. Přesné datum dokončení zatím známo není.¹³³

Gijs van Hensbergen¹³⁴ ve své knize *Gaudí* píše: „Lidé se pokoušeli vykládat Gaudího v termínech pohanství, svobodného zednářství, buddhismu nebo ateismu. Podle mého byl skutečným mužem, který sloužil zbožné ideji. Bohem, nebo spíše bohyní, které se Gaudí klaněl, byla architektura sama.“¹³⁵ „Při pohledu na Gehryho Guggenheimovo muzeum – silně ovlivněné Gaudího proměnlivým využitím prostoru – pochopíme, o jak mnoho Gaudí předstihl svoji dobu.“¹³⁶

2.1.1 Analýza půdorysu a interiéru stavby Sagrada Família

Součástí práce je i analýza chrámu Sagrada Família s důrazem na půdorysný plán, protože půdorys je důležitým kamenem pro zhotovení celé stavby. Výsledný rozbor půdorysného plánu je zhotoven podle konečného Gaudího návrhu z roku 1929. (viz Přílohy I., obr. 62)

Půdorysný plán má čtvercový charakter, který lze rozdělit na tři části. Dvě postranní části jsou nádvoří a prostřední část je vlastní bazilika, která se nachází

¹³¹ Domènec Sugrañes i Gras byl katalánský modernistický architekt a žák Antonia Gaudího, který pracoval na stavbě Sagrada Família od Gaudího smrti až do roku 1936. Architekt se s Gaudím sblížil natolik, že ho ustanovil jako vykonavatele své závěti.

Domènec Sugrañes i Gras - Wikipedia. [online]. Copyright © [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Dom%C3%A8nec_Sugra%C3%B1es_i_Gras

¹³² [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852-1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 87.

¹³³ [Srov.] Česká televize [online]. Copyright © [cit. 24.09.2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3319974-sagrada-familia-se-nedokonci-ani-v-roce-2026-kvuli-ubytku-turistu-se-mohou-prace>

¹³⁴ Gijs van Hensbergen je nizozemský historik umění, kritik a hispanista. Často vystupuje v televizních pořadech a dokumentech, například v březnu roku 2013 byl hlavním účastníkem rozhovoru, kde hovořil a stavbě katedrály Sagrada Família. Je také nezávislým novinářem, své články publikuje v časopisech The Times, Vogue, The Guardian a v dalších.

BIO | gijsvanhensbergen. *Gijs van Hensbergen, author of Gaudi and Guernica* [online]. Copyright © 2013 Gijs van Hensbergen [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.gijsvanhensbergen.com/bio>

¹³⁵ HENBERGEN, Gijs van. *Gaudí*. Přeložil Hana VOLEJNÍKOVÁ. Praha: BB art, 2003, s. 262.

¹³⁶ [Tamtéž], s. 262.

na půdorysu latinského kříže, který je na třech místech omezen sloupovou chodbou. Celkem je zde pět lodí, z toho jsou tři příčné. Návrh počítá se třemi hlavními vchody na západní, východní a jižní části. Na západní a východní straně jsou tři portály jako vchody do příčných lodí. Prostřední největší portál má dvojkřídlové dveře, vedlejší portály dveře jednokřídlové.

Důležitou částí je apside se sedmi kaplemi, které jsou pojmenovány podle Antifon¹³⁷ a uprostřed se nachází oltář. (viz Přílohy I., obr. 63) Na obou stranách oltáře je při zakončení apsidy z každé strany jedna věž. Věž, která zakrývá apsidu, je zasvěcená Panně Marii. Největší věž, která se nachází nad křížením, je zasvěcená Kristu, kolem ní jsou další čtyři věže symbolizující evangelisty. Kromě dvou věží zakončující apsidu se zde nachází dalších šestnáct věží. Další dvě věže se nacházejí a jednotlivých průčelí. Jedna se nachází u východního průčelí zasvěcenému narození Krista u druhá u západního průčelí umučení Krista. Věže jsou charakteristické spirálovitým schodištěm. (viz Přílohy I., obr. 64, 65) Na severní části jsou vedle apsidy dvě sakristie a na jižní části baptisterium a dvě kaple, kolem celého středního plánu před východem na nádvoří je ambit neboli ochoz a tudíž i dvojitá fasáda.

Jako funkční prvek, ale i dekorační, zvolil architekt sloupy s dvojitým kroucením, které se nahoře rozdělují, drží stavbu a tvoří pomyslný hustý les, který má člověka pomyslně povznést k bohu. (viz Přílohy I., obr. 66) Pomyslné koruny stromů a jejich rozvětvení slouží jako opora pro klenby a díky těmto korunám proniká do stavby ještě více světla, protože je světlo do katedrály přiváděno světlíky, které se nacházejí v korunách kleneb. (viz Přílohy I., obr. 67) Dalším zdrojem přírodního světla jsou zde vitraje, které neskrývají konkrétní obraz, ale autor si zde pohrál ze symbolikou barev. Východní fasáda je tvořena skličky studených barev, jelikož tím autor chtěl zdůraznit radost z narození Krista. (viz Přílohy I., obr. 68) Pro vitraje západní fasády architekt využil teplé odstíny, které jsou symbolem pro západ slunce a které při západu slunce osvětlují prostor a na zemi vytvářejí abstraktní obrazce. (viz Přílohy I., obr. 69, 70)

¹³⁷ Antifona je liturgický verš zpívaný střídavě sborem a knězem nebo dvěma sbory. Jedná se o zpěvy užívané pro dny 17.-23. prosince, tedy týden před Vánoci. Tyto zpěvy čerpají ze Starého Zákona. O antifony - průvodce posledními dny adventu - Diecéze litoměřická. *Diecéze litoměřická* [online]. Copyright © 2016 [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <https://www.dltn.cz/o-antifony-pruvodce-poslednimi-dny-adventu>

V interiéru využil architekt žulu, prefabrikovaný beton, který je světle šedý, dále čedič, který je tmavě šedý, a také porfyr, což je načervenalý kámen.

3 Stručná historie organické architektury, etymologie, původ slova organický, základní pojmy a znaky organické architektury

Původ organické architektury má velmi dávnou historii, není možné přesně určit, kdy je možné datovat architekturu, která se inspiroje přírodou.¹³⁸ „Člověk vždy vzhlížel k přírodě a jejím zákonitostem jako k vyšší instanci a při budování svých prvotních sídel používal organických materiálů a konstrukčních postupů blízkým principům výstavby rostlin a živočišných příbytků.“¹³⁹

Už v pravěku můžeme hovořit o organické architektuře, kdy různé příbytky byly tvořeny různým materiálem, jako byla hlína, kůže, dřevo kameny atd. Využití různých materiálů bylo závislých hlavně na způsobu života a místu, kde daný jedinec žil.¹⁴⁰ Přírodní materiály využívali i Egypťané, kteří stavěli své obydlí z rákosu a hlíny. Bohatší Egypťané žili v palácích, kde využívali barevných dekorací, které byly vytvořené přírodními pigmenty.¹⁴¹ Starověké řecké civilizace přišly s inspirací, která se objevila hlavně v detailech stavby a to především v ornamentu, který byl zvířecího nebo rostlinného motivu. Nejvíce se využíval akantový list, palmeta, bodlák, ale i lví hlava a také lidská postava.¹⁴² Rané keltské umění preferovalo organické formy, které spíše, než jako reprezentace přírody, sloužilo k vyjádření mystického a nejednoznačného světa, který je stylizovaný abstraktními formami. Keltové využívali hlavně geometrické vzory, kruhy, spirály a později zvířecí motivy. Jednotlivé prvky byly použity jako opakující se propletené vzory, které byly tvořeny s lehkostí, krásou, individualitou a smyslem pro vtip.¹⁴³

Architektura inspirovaná přírodou se dále rozvíjela v gotice, odhmotnění stavby dalo možnost stavbě sloupů, které měly podobu stromů, žebra se podobala větvím stromů, z tohoto důvodu lze největší inspiraci v přírodě hledat

¹³⁸ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 13.

¹³⁹ ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 13.

¹⁴⁰ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 24.

¹⁴¹ [Tamtéž], s. 27 - 28.

¹⁴² [Tamtéž], s. 28.

¹⁴³ [Srov.] PEARSON, D. *New Organic Architecture: The Breaking Wave*. 1. vyd. Berkeley: University of California Press, 2001, s. 32.

při tvorbě kleneb, např. kroužená a hvězdicová klenba připomínají květy, v síťové klenbě lze vidět pavoučí síť nebo včelí plástve.¹⁴⁴ (viz Přílohy I., obr. 71, 72) „Renesance, jako nový architektonický směr následující po gotice, obrozuje ideály antiky. Do popředí se dostává kult člověka, přírodověda, estetika, umění, a další. Stejně jako v antice můžeme přírodní inspiraci spatřovat především v uplatňování lidského měřítka ve vztahu ke stavitelství a architektuře a použití přírodních předobrazů aplikovaných jako dekorační prvky.“¹⁴⁵ Stejně jako gotika, tak i baroko začalo bortit stereotypy a dávat pocit jednoty a správných proporcí.¹⁴⁶ Významná epocha, která se inspirovala přírodní tematikou, byla již zmíněná secese, která je spjata s pokrokem, kdy se hlavním materiálem stala ocel v kombinaci se sklem. Kromě těchto nových materiálů aplikují secesní umělci vegetativní ornament a asymetrické prvky.¹⁴⁷

Jiří Rejzek ve svém *Etymologickém slovníku češtiny* zmiňuje, že slovo příroda je odvozeno od slova *priroditi se*, tedy rodit se, rozmnožovat se. Autor se dále zmiňuje, že původně se pod tímto termínem označovala pouze živá příroda.¹⁴⁸ *Masarykův slovník naučný* charakterizuje slovo příroda jako mnohoznačný pojem, soubor jevů, které jsou dané v čase a v prostoru. Tento pojem je z nové doby, v dřívějších dobách se místo tohoto pojmu používal pojem přirozenost nebo natura rerum. V některých případech se slovo příroda používalo pro označení venkova či ve spojení *nezkažená příroda*.¹⁴⁹ „Termínem „přírodní“ označuje Wright¹⁵⁰ nový způsob neformálního přebývání v kontaktu s přírodními materiály, poctivými jednoduchými předměty a podle možnosti i v přírodním prostředí.“¹⁵¹

¹⁴⁴ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 29.

¹⁴⁵ ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 29.

¹⁴⁶ [Srov.] BRANDEJSKÝ, Petr. Organická architektura v zahradě [online]. © 12.12. 2018 [cit. 19. 10. 2022]. Dostupné z: <https://stavba.tzb-info.cz/architektura-staveb/18377-organicka-architektura-v-zahrade-v-zahrade>

¹⁴⁷ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 30.

¹⁴⁸ [Srov.] REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 2., nezměn. vyd. Voznice: Leda, 2012, s. 540.

¹⁴⁹ [Srov.] *Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. Praha: Československý Kompas, 1931, s. 1067.

¹⁵⁰ Viz kap. 3.2 Významní představitelé tvořící organické formy v architektuře v období 2. poloviny 19. století po současnost, s. 40.

¹⁵¹ NORBERG-SCHULZ, Christian. *Principy moderní architektury*. Překlad Lubomír KOTAČKA. Vydání první. Praha: Malvern, 2016, s. 49.

Výraz „organický“ se poprvé objevil v knize francouzského autora H. F. R. de Lamennaise¹⁵², který knihu *De l'Art et du Beau* napsal v roce 1841. Dále se tento termín objevil a používal ho např. Horatio Greenough¹⁵³ nebo Louis Sullivan.¹⁵⁴ „Organický znamená živý, je to slovo odvozené od organismu tedy celku. Organika v architektuře se zabývá všemi živými organismy rostlin, živočichů, jejími částmi a jimi se inspiroje nejen při hledání nových forem, ale i nových konstrukcí a materiálů.“¹⁵⁵

Kapesní slovník cizích slov z roku 1956, jehož autorem je Jiří Haller¹⁵⁶, charakterizuje slovo organický jako ústrojný tedy jako přirozeně z něčeho vyplývající a slovo organismus jako ústrojenství, tedy nějaký jednotný celek, živou bytost.¹⁵⁷ Kučera Karel¹⁵⁸ ve svém slovníku z roku 1978 s názvem *Cizí slova* už heslo více rozpracovává a pojem organický charakterizuje jako termín související s živočišným či rostlinným orgánem tedy organismem, zmiňuje antonymum slova organický tedy anorganický nebo neorganický a uvádí několik příkladů, kdy je možné slovo organický použít, například organická chemie či organická usazenina. Dále zde zmiňuje druhé vysvětlení slova organický tedy jako účelně uspořádaný neboli vzájemně se doplňující.¹⁵⁹

Akademický slovník cizích slov z roku 1995 charakterizuje slovo organický takto: „Organický [-ny-] příd. <ř> kniž. a odb. (op. anorganický) 1. Jsoucí živočišného n. rostlinného původu, ústrojný (op. neústrojný): geol. o-é usazeniny

¹⁵² Félicité Robert De Lamennais byl francouzský kněz, spisovatel, filosof a politický i sociální reformátor. Ostře kritizoval francouzský stát za zasahování do věcí církve, o této problematice napsal *Esej o náboženské lhostejnosti*, která měla velký úspěch, díky tomu byl i přivítán papežem v Římě. Félicité Robert De Lamennais životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/felicite-robert-de-lamennais-90791>

¹⁵³ Horatio Greenough (6. září 1805 – 18. prosince 1852) byl neoklasicistní sochař a spisovatel o umění. Byl prvním známým americkým umělcem, který se věnoval sochařství jako exkluzivní kariéře a jedním z prvních, kdo obdržel národní zakázku.

Horatio Greenough | American sculptor and writer | Britannica. *Encyclopedia Britannica | Britannica* [online]. Copyright © Everett Historical [cit. 15.06.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Horatio-Greenough>

¹⁵⁴ [Srov.] HAAS, Felix. *Antoni Gaudí*. Praha: Odeon, 1971. *Současné světové umění* (Odeon), s. 463.

¹⁵⁵ ČÁBELKOVÁ NAHORNIÁKOVÁ, M. *Organická soudobá architektura a bydlení*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 16.

¹⁵⁶ Jiří Haller byl český bohemista, lexikograf a redaktor jazykovědného časopisu *Naše řeč*.

Jiří Haller | životopis, informace | ČBDB.cz. *Vaše databáze knih - knižní databáze | ČBDB.cz* [online]. Copyright © 2009 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/autor-172596-jiri-haller>

¹⁵⁷ [Srov.] HALLER, Jiří. *Kapesní slovník cizích slov*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956, s. 245.

¹⁵⁸ Karel Kučera byl jeden ze zakladatelů Českého národního korpusu. Oblast jeho odborného zájmu byla především staročeská morfologie a lexikologie, pravopisné systémy staré a střední češtiny. Karel Kučera | Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy* [online]. Copyright © FF UK 2023 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/2022/12/zemrel-lingvista-karel-kucera/>

¹⁵⁹ [Srov.] KUČERA, Karel. *Cizí slova: výběrový slovník*. Praha: Mladá fronta, 1978, s. 166–167.

vzniklé činností živočichů n. rostlin; chem. o-á chemie zabývající se prvky a sloučeninami obsahující uhlík; o-á látka, sloučenina; o-á analýza část analytické chemie zkoumající složení organických sloučenin 2. Týkající se orgánu 1, organismu: med. o-á choroba způsobená morfologickou změnou na orgánu; o-á vada (op. funkční); psych. o-é pocity orgánové 3. Tvořící složku struktury celku, účelně uspořádaný, vzájemně se doplňující, přirozeně z něčeho vyplývající, vhodně, ústrojně, přiměřeně použitý, zařazený: o. celek; o-á součást; o-á architektura modern směr usilující o harmonizaci staveb a přírody; práv. o-á teorie dělicí parvo na soukromé a veřejné; organicky přísl.; organičnost, - i ž.¹⁶⁰

3.1 Výtvarná koncepce organické architektury

Již od začátku 19. století se začal sledovat vztah architektury k technice, ale také, jaký má vztah architektura a příroda. Tento zájem o přírodu v rámci architektury byl také zapříčiněn velkým rozvojem přírodních věd. Tento rozkvět se projevoval jak v architektuře, tak ve výtvarném umění.¹⁶¹ „K hlavním tématům bádání patřilo zkoumání vývojových zákonů přírody, vnitřní struktury přírodních objektů a v neposlední řadě vztah mezi jejich formou a jejich schopností odolat nepříznivým vlivům okolního světa. Příroda nebyla však jen objeována, ale v leccems také obdivována. Mnohým se zdála být vzorem dokonalé struktury, organizace i krásy.“¹⁶²

Organická koncepce je inspirovaná přírodními předobrazy a pomocí těchto předobrazů se snaží dosáhnout určité symbiózy s přílehlou krajinou.¹⁶³ Formální projev organické architektury je velmi mnohotvárný, z tohoto důvodu není možné zařadit organickou architekturu k celku. Cílem je tedy vytvoření takové architektury, která by byla přiměřená životním podmínkám člověka, dále architektury, která by vědomě porušovala architektonické normy a konvence a za pomoci uplatňování přírodních a tradičních materiálů by splynula s přírodou. Pro organickou architekturu bylo a stále je důležité, aby nebyla

¹⁶⁰ PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995, s. 547.

¹⁶¹ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 463.

¹⁶² HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 463.

¹⁶³ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIÁKOVÁ, M. *Organická soudobá architektura a bydlení*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 15.

spoutaná pravým uhlem, přímkou, ale ani žádnou pravidelností.¹⁶⁴ V současné době můžeme organickou architekturu charakterizovat jako účelnou, funkční nebo přirozenou, která je ve spojení s okolním prostředím.¹⁶⁵

Jedním z účelů organické architektury je nalezení rovnováhy mezi budovami, terénem a lidmi, tak, aby vznikl jednotný ekosystém, ve kterém by nedominovala žádná struktura. Úkolem je to, aby se budovy přizpůsobovaly okolní krajině, jelikož příroda kolem je nedílnou součástí organické architektury. Dalším je práce se světlem, určení správného místa umístění oken, tak, aby slunce proudilo dovnitř.¹⁶⁶

Základem architektury využívající organické prvky je metamorfóza, kdy každý zárodek konceptu roste a mění svou formu a vytváří nedělitelný celek. Tato forma by měla sledovat tok energie a plynout s přírodními silami, nikoli proti nim.¹⁶⁷ Metamorfóza je charakterizována jako přeměna přírodní krajiny, na kterou spolupůsobí určitý umělý faktor. Tímto umělým faktorem je myšlen zásah člověka, díky kterému se vytváří vzájemné působení umělého a přírodního.¹⁶⁸ Jedním ze stěžejních principů organické architektury je usilování o propojení a sjednocení prostoru, tedy interiéru a exteriéru.¹⁶⁹

S jedním z prvních rozdělení organických forem v architektuře přišel teoretik Paulgerd Jesberg, který rozdělil architekturu do kategorií podle přístupů k tvorbě architektury a jejich specifických znaků, odlišil tak architekturu funkční, spirituální, plastickou, geometrickou a konstrukční.¹⁷⁰ Jedno z dalších dělení organické architektury učinil i český architekt Tomáš Vich, který využil termínu nová organická architektura a rozčlenil ji do čtyř kategorií, revitalizace,

¹⁶⁴ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 502.

¹⁶⁵ [Srov.] Větve, mušle, lotosy a další - organická architektura současnosti. *Archspace* [online]. Copyright © [cit. 7.6.2022]. Dostupné z: <https://www.archspace.cz/vetve-musle-lotosy-a-dalsi-organicka-architektura-soucasnosti>

¹⁶⁶ [Srov.] MasterClass. *Organic Architecture: A Guide to the Organic Architecture Style* [online]. Copyright © 2021 [cit. 31.10.2022]. Dostupné z: <https://www.masterclass.com/articles/organic-architecture-guide>

¹⁶⁷ [Srov.] PEARSON, D. *New Organic Architecture: The Breaking Wave*. 1. vyd. Berkeley: University of California Press, 2001, s. 10.

¹⁶⁸ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. *Organická soudobá architektura a bydlení*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 16.

¹⁶⁹ [Srov.] Přirozená harmonie organické architektury. *CS.EFERRIT.COM* [online]. Copyright © 2022 cs.eferrit.com [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://cs.eferrit.com/organicka-architektura-jako-navrhovy-nastroj/>

¹⁷⁰ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. *Organická soudobá architektura a bydlení*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 31.

bioarchitektura, ekoarchitektura a takzvané bloby. Jako revitalizaci můžeme chápat architekturu, která ctí tradice a kontext doby.¹⁷¹

*„Bioarchitektura je v podstatě organickou architekturou, živou architekturou, jejíž inspirace je v živé i neživé přírodě. Oproti organické architektuře však většinou postrádá duchovní inspiraci při tvorbě. Pokouší se více přiblížit přírodním předobrazům než krajinným souvislostem.“*¹⁷² Dalším termínem je takzvaná ekoarchitektura neboli enviromentální architektura, která má velké nároky na limitování energie a energetických zdrojů, které získává ze slunečního záření, vodního toku nebo z větru. Při této architektuře je velký důraz kladen na využití znovu obnovitelných materiálů.¹⁷³ *„Za reprezentanta ekologické architektury bývá někdy považovaná i architektura organických forem.“*¹⁷⁴ Ekologie je věda, která se zabývá vztahem organismů mezi sebou a vztahem k prostředí, ve kterém žijí.¹⁷⁵

Organická architektura prošla mohutným vývojem a dnes, hlavně díky vývoji nových počítačových programů, dospěla do stádia tvarů, které se jmenují *bloby*.¹⁷⁶ Slovo blob je anglického původu a lze ho přeložit jako kapka, skvrnka či cákanec.¹⁷⁷ *„V počítačové podobě se jedná o binary large object (dvojkový rozsáhlý objekt) - datový typ blíže nespécifikovaných binárních dat v databázi. V architektuře se objevil tento výraz nejspíš díky hororovému sci-fi The Blob z roku 1958. Blob se zde objevuje jako amoeba¹⁷⁸, amorfní struktura. Stejně bychom mohli definovat i architektonický blob, který díky bublinové až amoební struktuře představuje část současných tendencí, reagující tak na společenský pokrok a nové technologie, jak materiálové, tak technologie vedoucí ke koncepci i realizaci*

¹⁷¹ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 49.

¹⁷² ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 15.

¹⁷³ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 15.

¹⁷⁴ SUSKE, Petr. *Ekologická architektura ve stínu moderny: podstata, principy a mýty*. Vyd. 1. Brno: ERA, 2008, s. 112.

¹⁷⁵ [Srov.] SUSKE, Petr. *Ekologická architektura ve stínu moderny: podstata, principy a mýty*. Vyd. 1. Brno: ERA, 2008, s. 12.

¹⁷⁶ [Srov.] BULÁKOVÁ, Martina. Stavby podle přírody. *Sanquis: Časopis o umění, medicíně a zdravém životním stylu* [online]. 2009 [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://www.sanquis.cz/index1.php?linkID=art2115>

¹⁷⁷ [Srov.] *Velký anglicko-český, česko-anglický slovník: Comprehensive English-Czech, Czech-English dictionary*. [Praha]: Levné knihy KMa, 2007 s. 77.

¹⁷⁸ Měňavka, poměrně primitivní organismus měnící tvar, pohybující se vysouváním tzv. panožek neboli vychlípenin těla.

moeba - ABZ.cz: slovník cizích slov. *ABZ.cz: slovník cizích slov - online hledání* [online]. Copyright © [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/amoeba-ameba>

*struktury inspirované přírodní složkou i vesmírem.*¹⁷⁹ (viz Přílohy I., obr. 73, 74) Designér a architekt výsledný návrh nevytváří za pomoci výkresů a modelů, ale výsledný návrh vytváří v počítači.¹⁸⁰

3.1.1 Filozofické myšlenky organické architektury

Pro tuto kapitolu byla zvolena komparační forma s cílem představit neporušený význam myšlenek jednotlivých filozofů a teoretiků s důrazem na charakteristické rysy jejich jazykového vyjádření a na jejich osobní použitá jazyka.

*„Organická není zkratka jednoznačně přijímána. Nelze u ní také popřít silný subjektivismus a místy vypjatý individualismus. Zdůvodnění čtených oblých, lomených nebo náhle zase přímých částí staveb není vždy přesvědčivé ani jasně prokazatelné a působí leckde i svévolně.*¹⁸¹

Gaudímu nikdy nešlo o čistotu stylu, nikdy nenapodoboval, ale spíše se inspiroval stavbami realizovanými v minulosti tak, aby jeho architektura byla v souladu s učením Violetta-le-Duca, který varoval před přijímáním starých vzorů a říkal, že je potřeba analyzovat velká díla minulosti a že až z nich je možné získat poznatky pro styl staveb přítomnosti.¹⁸² (viz Přílohy I., obr. 75)

*„Velký teoretik umění Eugène-Emmanuel Viollet-le-Duc kdysi poznamenal, že „architektura je vlastně jen forma, do níž se vtiskují myšlenky.“ Myšlenkové podhoubí, z něhož vzešly hlavní plody architektury dvacátého století, obecně označované jako „moderní hnutí“ nebo „mezinárodní styl“, má svůj původ až ve století devatenáctém.*¹⁸³ Eugène-Emmanuel Viollet-le-Duc byl francouzský architekt a teoretik, který se narodil se roku 1814 v Paříži. Velký vliv měl na něj Victor Hugo, díky němuž získal zájem o středověké památky. Teoretik se téměř celý život poté věnoval stavební obnově památek, tím ale napáchal mnoho zla,

¹⁷⁹ ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 16.

¹⁸⁰ [Srov.] BULÁKOVÁ, Martina. Stavby podle přírody. *Sanquis: Časopis o umění, medicíně a zdravém životním stylu* [online]. 2009 [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://www.sanquis.cz/index1.php?linkID=art2115>

¹⁸¹ HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 503.

¹⁸² [Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852-1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 19.

¹⁸³ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-1283-8, s. 6.

protože památky uváděl do slohové čistoty, kterou stavbám mylně přisuzoval.¹⁸⁴ Byl odpůrcem klasické tradice a naopak zastánce gotiky, hlavně z důvodu racionálního rázu konstrukce a asymetrickými dispozicemi staveb.¹⁸⁵ „Proto Viollet-le-Duc píše: „Podívejte se na všechny ty staré feudální zámky... Vděčí snad tyto stavby symetrické dispozici za svůj půvab, kterým nás upoutávají? Jistě že ne; vděčí za něj moudré dovednosti, s níž jsou hmoty vyváženy.“¹⁸⁶ „Ještě rozhodnější je jeho odmítnutí dobového historismu, říká-li: „Chceme-li mít vlastní architekturu, nesmíme hledat zdroje v jiných dobách a jiných prostředcích, ale musíme ji tvořit ze svých vlastních podmínek.“ Jinde tvrdí s vizí téměř prorockou: „Je devatenácté století zatraceno k tomu, aby skončilo, aniž by bylo mělo svou vlastní architekturu? Nepředá potomstvu tato epocha, tak bohatá na objevy a tak životně silná, více než padělky nebo díla hybridní, díla bez charakteru, jež nelze nikam zařadit.“¹⁸⁷

Dalším velkým teoretikem 19. století byl John Ruskin, který pocházel z bohaté rodiny, studoval na univerzitě v Oxfordu, kde se stal profesorem estetiky.¹⁸⁸ (viz Přílohy I., obr. 76) „Především je Ruskin významný tím, že upozorňoval na nutnost funkčního uspořádání stavby. Píše: „Když jde o veřejnou budovu, má být rozvržena tak, aby byla co nejúčelnější... To má být zcela nezávislé na vnějším vzhledu nebo estetických úvahách jakéhokoli druhu a vše má být provedeno pevně, bezpečně a s nejmenším nutným nákladem. Obětovat některý z těchto požadavků vnějšímu vzhledu je zbytečnost a absurdnost. Místnosti nesmějí být tmavší, proto aby okna byla uspořádána symetricky.“¹⁸⁹ Ruskin byl inspirujícím zdrojem pro nadcházející dobu hlavně z důvodu toho, že tvrdil, že formy a myšlenky jsou odvozeny z přírody.¹⁹⁰ „Veškerá síla Ruskinova, všechno tajemství jeho úspěchu bylo v jeho vášnivě lásce k přírodě.“¹⁹¹ John Ruskin miloval a uctíval přírodu. Často tvrdil, že jen díky přírodě byl schopen psát a porozumět umění, které má hledat a vyjadřovat krásu a takovou krásu lze najít hlavně

¹⁸⁴ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 48.

¹⁸⁵ [Tamtéž], s. 48.

¹⁸⁶ HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 48.

¹⁸⁷ [Tamtéž], s. 48 - 49.

¹⁸⁸ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 72.

¹⁸⁹ HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 73.

¹⁹⁰ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 53.

¹⁹¹ SEIFERT, Miloš. *John Ruskin: (1819-1900), apoštol pravdy a krásy, myšlenky a dílo*. V Praze: Josef Svoboda, 1937, s. 19.

v přírodě.¹⁹² „*Ruskin upozorňoval na využití vhodných ornamentů a na dodržování jejich „přírodní“ hierarchie: Napodobené květiny jsou vznešenější než kameny; napodobená zvířata stojí výše než květiny a napodobená lidská forma zaujímá mezi všemi zvířecími formami místo nejvyšší.*“¹⁹³

Ve svých textech se často obrací k horám nebo velehorám, hlavně k Alpám, které se staly jeho součástí při úvahách nad přírodou, hory znázorňuje také ve svých kresbách.¹⁹⁴ „*Hory jsou pro něj dílem Božím s hlubokým symbolickým významem ukotveným v Bibli (hory Ararat, Sinaj atd.), a jsou stvořené s ohledem na člověka a jeho potřeby.*“¹⁹⁵ Byl toho názoru, že především krajina hornatá působí na lid a probouzí v něm náboženské cítění.¹⁹⁶

Teoretikem zabývajícím se přírodními procesy byl Louis Sullivan. Zabýval se spojitostí mezi přírodou a architekturou.¹⁹⁷ „*Došel k závěru, že sloh je vždy odpovědí organismu na jeho okolí a že my, v našem umění, musíme sledovat přírodní procesy, přírodní rytmy, neboť ony procesy, ony rytmy jsou životní, organické, sounáležitě a logické nade vší logiku knižní.*“¹⁹⁸ V jeho teoretických pracích se jeho organické přemýšlení odráží hlavně v názorech na jeho oblíbený ornament.¹⁹⁹ Ornament umožňuje lidský dialog, dialog se světem přírody. Ornament, tedy něco co propůjčuje půvab nebo krásu či samotnou zdobnost, je manipulací s přírodní látkou, která umožňuje naše lidské vniknutí. Sullivan tak přináší vlastní ornamentální formy na přírodě a architekturu bere jako naturalizovanou ornamentem.²⁰⁰

„*Norský teoretik Christian Norberg-Schulz, který disponoval mimořádnou vnímavostí k přírodnímu rámci architektury, kdysi napsal, že moderní architekti*

¹⁹² [Srov.] ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: Doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal., s. 33.

¹⁹³ HENSBERGEN, Gijs van. *Gaudí*. Přeložil Hana VOLEJNÍKOVÁ. Praha: BB art, 2003, s. 74.

¹⁹⁴ [Srov.] STIBRAL, Karel, Bohuslav BINKA a Nada JOHANISOVÁ. *John Ruskin a příroda*. Praha: Dokořán, 2011, s. 78.

¹⁹⁵ STIBRAL, Karel, Bohuslav BINKA a Nada JOHANISOVÁ. *John Ruskin a příroda*. Praha: Dokořán, 2011, s. 80.

¹⁹⁶ [Srov.] STIBRAL, Karel, Bohuslav BINKA a Nada JOHANISOVÁ. *John Ruskin a příroda*. Praha: Dokořán, 2011, s. 83.

¹⁹⁷ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 463.

¹⁹⁸ HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 463.

¹⁹⁹ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 463.

²⁰⁰ [Srov.] *Home - Artforum* [online]. Copyright © [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://www.artforum.com/print/197708/louis-sullivan-s-ornament-35967>

potřebují teorii, protože se nemohou opřít o tradici. Jinými slovy začínají vždy od nuly, bez návodu či receptu.²⁰¹

3.2 Významní představitelé tvořící organické formy v architektuře v období od 2. poloviny 19. století po současnost

Na základě výběru a zkoumání jednotlivých architektů, kapitola představuje tři stěžejní představitele využívající organické formy v architektuře, kteří byli vybráni díky originálnímu přístupu k architektuře a tím spojenými specifickými postupy.

Jedním z nejstarších průkopníků a reprezentantů tvořící organické formy v architektuře byl Frank Lloyd Wright (1867–1959), který pocházel z Ameriky.²⁰² (viz Přílohy I., obr. 77) Na přelomu století byla architektura ve Spojených státech nejednoznačná, byla jakousi přehlídkou výběru různých stylů, které sloužily spíše jako módní trend, který úplně nesouvisel se strukturou nebo stavebními technikami, dokonce ani s ideálem národa.²⁰³ Jelikož se Wright narodil do největšího rozpuku průmyslové revoluce, mohl použít nástroje, které potřeboval pro zhotovení svých představ, což v jeho práci vytváří zajímavé spojení moderních průmyslových technik a metod a na druhé straně hlubokou lásku k přírodě a důraz na společenské hodnoty.²⁰⁴ Již zmíněný Petr Vorlík ve své knize *Dějiny architektury dvacátého století* zmiňuje že: „Na rozdíl od vrstevníků však necítil potřebu prezentovat extrémní možnosti a nejnovější technologie, ale průmyslovou revoluci vnímal jako prostředek k návratu přirozeného života. Navzdory svému jménu (Wright znamená v překladu řemeslník, výrobce, mechanik) říkal: „Jen proto, že žijeme v době strojů, nemusí naše domy, vypadat jako stroje.“²⁰⁵

²⁰¹ TICHÁ, Jana, ed. *Architektura a krajina: texty o moderní a současné architektuře VII*. Vydání první. Praha: Zlatý řez, 2017, s. 8.

²⁰² [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 464.

²⁰³ [Srov.] PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright*. Köln: Taschen, 2002, s. 10.

²⁰⁴ [Srov.] PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005, s. 8.

²⁰⁵ VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 44.

Na tvorbu Franka Lloyd Wrighta měla kromě přírodních inspirací vliv secese, ale i například exotická architektura Japonska. Nejvíce ho ale ovlivnil již zmíněný Louis Sullivan, se kterým spolupracoval v kanceláři Adler. Téměř u většiny jeho obytných staveb můžeme nalézt inspiraci v přírodě. Pro tuto tvorbu bylo důležité, že se architekt setkal se Sullivanem, tedy s prvním organickým architektem v USA.²⁰⁶ Wright spolupracoval s Louistem Sullivanem a Adlerem sedm let, ale poté se společně nedomluvili na podmínkách smlouvy, Wright odešel. Překvapující je, že si otevřel vlastní kancelář v Schillerově budově, kterou dříve postavil Adler a Sullivan. V této kanceláři ho navštívil první klient, který chtěl postavit obytný dům, ten se poté stal symbolem takzvaným *prérijních domů*.²⁰⁷ *„Wright sám nepoužil termín „prérijní dům“, mluvil a psal o typu obydlí, které považoval za nejpříhodnější pro prerie Středozápadu v okolí Chicaga a jeho předměstí. „My ze Středozápadu,“ napsal v březnu roku 1908, „žijeme na prerii. Prerie má svou vlastní krásu, kterou bychom měli rozpoznat a podtrhnout v její přirozenosti, v její klidné síle. Proto používáme mírně skloněné střechy, nízké proporce, poklidné panorama, nenápadné mohutné komíny a stinné převisy, nízké terasy a přesahující zdi, které oddělují soukromé zahrady.“*²⁰⁸ Architekt úplně poprvé přišel s typem stavby, kdy otevřená dispozice přízemí, kdy dochází k tomu, že veškeré prostory plynou kolem ústředního krbu. Autor sám tento nový a radikální přístup označoval jako organický.²⁰⁹

Wright ve svých projevech a spisech využíval slovo organický velmi často.²¹⁰ *„Když se však byl v roce 1953 v rozhlasovém interview přímo dotázán, co tímto pojmem myslí, nevyjádřil se zcela jasně. Řekl mimo jiné: „Organický znamená pravdivý – ve filozofickém smyslu podstatný – všude tam, kde se celek má k části jako část k celku a kde se povaha materiálů, povaha účelu, povaha celkového provedení projevuje jako nutnost.“*²¹¹ Nenajdeme tedy u něj žádnou definici, která by charakterizovala jeho tvorbu v duchu organických koncepcí. Ale podle

²⁰⁶ [Srov.] ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. Organická soudobá architektura a bydlení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc, s. 32.

²⁰⁷ [Srov.] PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005, s. 9.

²⁰⁸ PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005, s. 9 - 10.

²⁰⁹ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 12.

²¹⁰ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 464-465.

²¹¹ HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 464.

jeho staveb lze usoudit, že pojem organický chápe v přirozeném řešení stavby, což architekt na svých stavbách využívá velmi rozmanitě a nejednoznačně.²¹²

Jedním z typických préríjních domů je Dům pro Warda W. Willitse (1902), který se nachází v Americe ve státě Illinois. (viz Přílohy I., obr.78) Jedná se o bíle omítnutý dům s tmnými namořenými rámy. Architekt zde stejně jako u většiny domů do středu místnosti umístil krb, kolem něhož zabudoval místa k sezení.²¹³ Tento dům je jednou s ukázek Wrightovy myšlenky, že by stavba měla z pozemku bezprostředně vyrůstat.²¹⁴

Dalším *préríjním domem* je dům pro Fredericka C. Robieho (1908), který byl inženýrem, výrobcem motocyklů a bicyklů. (viz Přílohy I., obr. 79) Ten chtěl mít vytvořený dům podle svých jasných požadavků.²¹⁵ „*Hlavní prostory domu jsou v podstatě otevřené. Nezávislé funkce určují mřížované přepážky a ústřední, dominantní umístění krbu a schodů. Tento vztah vnáší do sledu místností jemnou diferenciaci a je nejdynamičtějším prvkem Wrightova díla, jeho přispěvkem k moderní architektuře a její pozornosti k prostoru a objemu.*“²¹⁶ (viz Přílohy I., obr. 80) Architekt zde využil nové technologie, které byly přizpůsobené potřebám chodu interiéru. Mezi tyto nové technologie patřilo ústřední topení, elektrické osvětlení, dokonce i základní klimatizace.²¹⁷ Většina architektů, kteří byli v hnutí Umění a řemeslo, se vyhranila proti strojům, Wright je ale vítal a rád experimentoval s jejich možnostmi uplatnění. Moderní technologie využil například na venkovní truhlíky pro rostliny, které byly vybaveny zavodňovacími postřikovači.²¹⁸

Stěžejním projektem Wrightovy tvorby byla výstavba administrativní Johnsonovy budovy (1936) pro firmu S. C. Johnson & Son Company. (viz Přílohy I., obr. 81) Architekt zde vytvořil uzavřenou budovu, do které je světlo přiváděno shora. Pozoruhodnou částí stavby je hlavní pracovní místnost, kde architekt umístil bílé betonové sloupy, které připomínají les, kde jejich hlavice tvoří

²¹² [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 464-465.

²¹³ [Srov.] PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005, s. 21.

²¹⁴ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 12.

²¹⁵ [Tamtéž], s. 31.

²¹⁶ STEVENSON, Neil. *Architektura: [fascinující příběh nejvýznamnějších staveb světa]*. Praha: Knižní klub, 2003, s. 78.

²¹⁷ [Srov.] STEVENSON, Neil. *Architektura: [fascinující příběh nejvýznamnějších staveb světa]*. Praha: Knižní klub, 2003, s. 78.

²¹⁸ [Tamtéž], s. 78.

pomyslné koruny stromů a slouží jako stavební prvek pro ukotvení stropu. (viz Přílohy I., obr. 82) Mezi hlavicemi jsou umístěny střešní okna, která prosvětlují celou místnost.²¹⁹

Jedním z nejdůležitějších prerijských domů, které Wright postavil, byl dům Fallingwater neboli Dům nad vodopádem (1937), který byl osazen přímo do skal, přes které padá vodopád.²²⁰ (viz Přílohy I., obr. 83) „*Budova dokázala – možná s větší dramatickostí než jiné soukromé rezidence – umístit člověka do souladu s přírodou.*“²²¹ Autor zde na všechny vertikální části použil přírodní kámen, kdy občas jednotlivé bloky kamene vystupují, aby došlo k vyvolání k plastického dojmu a na prvky horizontální využil litý beton.²²² Tento dům je specifický v tom, že ať se člověk nachází kdekoli v budově, nahlíží na slávu přírody, která se zde propojuje s každodenním životem.²²³

Hugo Alvar Henrik Aalto (1898–1976), znám pod jménem Alvar Aalto, byl finský architekt a designér, který zacházel s celou budovou jako s uměleckým dílem, důraz kladl i na samotný nábytek či svítidla stavby.²²⁴ (viz Přílohy I., obr. 84) Patří mezi nejvýraznější architektky 20. století. Byl známý schopností uzpůsobit přírodní formy s designem moderních prvků.²²⁵ Na počátcích své tvorby se věnoval zejména funkcionalistickým stavbám, jako například sanatorium Paimio (1933), které mu umožnilo mezinárodní ohlas. (viz Přílohy I., obr. 85) Od konce 30. let 20. století se jeho výraz obohatil o používání organických forem, větší svobodu v nakládání s prostorem a o využívání přírodních materiálů.²²⁶ Návrh plicního sanatoria Paimio byl projektován v lesích jihozápadního Finska. Návrh a výstavbu financovaly okolní vesnice, architekt zde také velmi úzce spolupracoval s lékaři sanatoria, díky tomu vznikla stavba úspěšná z hlediska formy, ale i funkčnosti. Jedná se o elegantní budovu z betonu, která umožňuje ubytování pro personál, ale i pro pacienty, kteří mají

²¹⁹ [Srov.] PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005, s. 57.

²²⁰ [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Architektura*. V Praze: Slovart, 2007. Velký ilustrovaný průvodce, s. 434.

²²¹ PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005, s. 53.

²²² [Srov.] PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005, s. 53.

²²³ [Srov.] PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright*. Köln: Taschen, 2002, s. 120.

²²⁴ [Srov.] Alvar Aalto - Alvar Aalto Foundation | Alvar Aalto - säätio. *Alvar Aalto Foundation | Alvar Aalto - säätio - Alvar Aalto today | Alvar Aalto tänään | Jyväskylä | Helsinki* [online]. Copyright © [cit. 01.02.2023]. Dostupné z: <https://www.alvaraalto.fi/en/information/alvar-aalto/>

²²⁵ [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Moderní architektura: nejvýznamnější světové stavby 20. století*. Praha: Albatros, 2004, s. 169.

²²⁶ [Srov.] Alvar Aalto - Alvar Aalto Foundation | Alvar Aalto - säätio. *Alvar Aalto Foundation | Alvar Aalto - säätio - Alvar Aalto today | Alvar Aalto tänään | Jyväskylä | Helsinki* [online]. Copyright © [cit. 01.02.2023]. Dostupné z: <https://www.alvaraalto.fi/en/information/alvar-aalto/>

pokoje po většinu roku zality denním světlem. (viz Přílohy I., obr. 86) Zdi omítnuty bílou barvou a do detailu propracovány.²²⁷

Další stavbou architekta byla městská knihovna ve Viipurii (1927–1935), kde architekt vyhotovil zvlněný zavěšený mezistrop v mimořádné přednáškové síni, kde kladl důraz jak na akustiku, tak na uvolnění a oživení formy. (viz Přílohy I., obr. 87) Architekt v této době začíná objevovat práci se stěvem, s materiálem, který se stal charakteristický pro celou Aaltovu tvorbu. Byl poměrně levný, ale i pro finské stavebnictví tradiční.²²⁸ „*Celou Aaltovou tvorbou prochází jeho snaha o souznění mezi člověkem, jeho okolím a domem, ve kterém tento člověk skutečně žije. Ve své tvorbě se nechal inspirovat přírodními strukturami a působením přírody na člověka.*“²²⁹ Aaltova práce neobsahuje jenom architekturu, ale i návrhy a realizaci nábytku, práci s textilem či se sklem.²³⁰ Práce se dřevem ho ovlivnila natolik, že ho přivedla k tvorbě nábytku, který byl oblých organických forem.²³¹ Architekt se na stavbu díval jako na komplexní celek v duchu gesamtkunstwerk²³², kde stíral hranice mezioborů.²³³ Na základě toho roku 1935 založil se svou ženou společnost Artek, která se zabývá nábytkem a vybavením domácností a jejich následnou distribucí.²³⁴ Mezi nejznámější nábytek patřila stolička Stool 60, která měla nohu do tvaru písmene L, která umožnila podporu sedáku, sám autor jí říkal ohnuté koleno nebo dórská noha. (viz Přílohy I., obr. 88) Další bylo křeslo Paimio nebo váza Savoy, která se stala jedním ze symbolů firmy.²³⁵ (viz Přílohy I., obr. 89, 90) Autor se za umělce nepovažoval, umělecké

²²⁷ [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Moderní architektura: nejvýznamnější světové stavby 20. století*. Praha: Albatros, 2004, s. 169.

²²⁸ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 497.

²²⁹ Artmuseum – Alavr Aalto [online]. Copyright © [cit. 01.02.2023]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20180524222346/http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=691

²³⁰ [Srov.] Alvar Aalto Biography & Bibliography | ArchEyes. *ArchEyes | Architecture and Design Magazine* [online]. Copyright © All rights reserved. ArchEyes 2016 [cit. 01.02.2023]. Dostupné z: <https://archeyes.com/architects/alvar-aalto-biography-bibliography/>

²³¹ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 498.

²³² Umělecké dílo jako syntéza všech druhů umění.

Gesamtkunstwerk. In: ABZ.cz: slovník cizích slov [on-line]. 2005. [cit. 30.3.2023]. Dostupné z: http://slovník-cizichslov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=gesamtkunstwerk&typ_hledani=prefix

²³³ [Srov.] Od křesla po lžičky. Alvar Aalto navrhoval domy jako ryzí gesamtkunstwerk |

EARCH.cz. *EARCH.cz* [online]. Copyright © artEcho, s.r.o. [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/revue/clanek/od-kresla-po-lzicky-alvar-aalto-navrhoval-domy-jako-ryzi-gesamtkunstwerk>

²³⁴ [Srov.] VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 106.

²³⁵ [Srov.] Od křesla po lžičky. Alvar Aalto navrhoval domy jako ryzí gesamtkunstwerk |

EARCH.cz. *EARCH.cz* [online]. Copyright © artEcho, s.r.o. [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/revue/clanek/od-kresla-po-lzicky-alvar-aalto-navrhoval-domy-jako-ryzi-gesamtkunstwerk>

odvětví malby a sochařství chápal jako větve stromu, které vyrůstají z kmene, jímž je architektura.²³⁶

Villu Maireu postavil Aalto v roce 1939 pro své přátele a velké mecenáše umění, Maire a Harryho Gullichsenovi. (viz Přílohy I., obr. 91) Jelikož se manželé zajímali o čistý výraz modernismu, tak nechali uplatnit Aaltův volný a experimentální design.²³⁷ Architekt dům vsadil do kruhové lesní paseky a využil zde půdorys do písmene L, který na svých stavbách hojně využíval.²³⁸ (viz Přílohy I., obr. 92) *„Průčelí pokrývá odlehčená kompozice bílých omítaných stěn, dřevěného obležení a oken v původním přirozeném odstínu; stejně pestré a přitom harmonické jsou i vzdušné interiéry s kamennými nebo dřevěnými podlahami tvořícími vizuální přechod do krajiny, s ohraničením hlavního schodiště připomínajícím okolní borový les.“*²³⁹ (viz Přílohy I., obr. 93)

Roku 1950 navrhl architekt radnici ve finském městečku Säynätsalo²⁴⁰, která byla součástí společenského obecního centra. (viz Přílohy I., obr. 94) Jednalo se o shluk pavilónů z cihel, mědi a dřeva, které byly umístěny na podstavci a propojeny schodišti, na kterých se nacházela tráva či luční květiny.²⁴¹ (viz Přílohy I., obr. 95) *„Aaltův soutěžní návrh nesl heslo „curia“ (v antice místo, síň, kde se scházely patricijské rodiny k soukromým obřadům, spojené se svatyní; v římské říši radnice; ve středověku papežský nebo soudní dvůr).“*²⁴² Dominantou budovy je zasedací místnost, která se tyčí nad areálem. Architekt využil červených cihel v exteriéru i v reprezentativní části interiéru.²⁴³ (viz Přílohy I., obr. 96)

²³⁶ [Srov.] Alvar Aalto Biography & Bibliography | ArchEyes. *ArchEyes | Architecture and Design Magazine* [online]. Copyright © All rights reserved. ArchEyes 2016 [cit. 01.02.2023]. Dostupné z: <https://archeyes.com/architects/alvar-aalto-biography-bibliography/>

²³⁷ [Srov.] Villa Mairea - Visit Alvar Aalto. [online]. Copyright © 2023 Alvar Aalto Foundation [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://visit.alvaraalto.fi/en/destinations/villa-mairea/>

²³⁸ [Srov.] VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 106.

²³⁹ VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 106-107.

²⁴⁰ Säynätsalo je ostrov s asi 3000 obyvateli; nachází se v Lake Päjäne. Město bylo vystavěno v roce 1945 krátce poté, co vyrostla centrální tržnice s občanským centrem, radnicí a různými komerčními budovami.

FLEIG, Karl. *Alvar Aalto*. London: Thames and Hudson, 1975, s. 147.

²⁴¹ [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Moderní architektura: nejvýznamnější světové stavby 20. století*. Praha: Albatros, 2004, s. 191.

²⁴² VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 108.

²⁴³ [Srov.] Säynätsalo Town Hall-Visit Alvar Aalto. [online]. Copyright © 2023 Alvar Aalto Foundation [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://visit.alvaraalto.fi/en/destinations/saynatsalo-town-hall/>

Richard Weston²⁴⁴ ve své knize *Vizionáři architektury* cituje architekta: „*Měli bychom vytvořit prosté dobré, nezdobné věci v harmonii s lidskou bytostí a organicky uzpůsobené obyčejnému člověku.*“²⁴⁵ Touto myšlenkou je možné shrnout celou Aaltovu tvorbu.

Dalším důležitým architektem, nejen pro naše území, je Jan Kaplický, který se narodil v Praze, ale roku 1968 byl nucen emigrovat do Anglie, z toho důvodu se velká část jeho realizací nachází právě ve Velké Británii.²⁴⁶ (viz Přílohy I., obr. 97) Zde pracoval v několika architektonických kancelářích, například u architekta Renza Piana či u architekta Richarda Rogerse.²⁴⁷ V roce 1979 založil spolu s architektem Davidem Nixonem studio s názvem Future Systems, pod kterým vyhotovil většinu svých staveb.²⁴⁸ (viz Přílohy I., obr. 98) Future Systems čerpalo inspirace z průmyslového designu automobilů, lodí a dalších technických pokroků či z aerodynamiky.²⁴⁹ „*Kaplický a Nixon se svou tvorbou snažili odklonit od tradičních představ o architektuře a přijít se zcela novým řešením stavby zkonstruované z efektivních moderních materiálů pomocí osvědčených technologií využitých co možná nejehospodárnějším způsobem a přizpůsobených potřebám člověka 21. století. Jejich domy působily, jako by se vznášely nad zemí, které se takřka nedotýkaly.*“²⁵⁰ Od poloviny 80 let 20. století začal architekt pracovat s organickými tvary. Toto organické smýšlení započal projekt Blob, který dle slov architekta připomínal objekt vyhotovený z plastelíny nebo houby. (viz Přílohy I., obr. 99, 100) Kaplického velký přítel, Brian Clarke, pojmenoval toto období jako organický modernismus, Kaplický využíval pojem bio-design.²⁵¹ Novým pojetím se Kaplický vzdálil Nixonovi, který zůstal tvořit ve

²⁴⁴ Richard Weston (1953) je architekt, který se zaměřuje především na zahradní architekturu. Architekturu vystudoval na univerzitě v Manchesteru. V současné době je předsedou Cardiffské univerzity. Kromě výuky se zaměřuje na psaní odborných knih a rediguje časopis Arq. Richard Weston Studio. *Richard Weston Studio* [online]. Copyright © [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://www.richardweston.info/cv>

²⁴⁵ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 92.

²⁴⁶ Nedožitých 85 let vizionáře Jana Kaplického | Radio Prague International. *Zprávy z České republiky | Radio Prague International* [online]. Copyright © 1997 [cit. 12.12.2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/nedozytych-85-let-vizionare-jana-kaplickeho-8747385>

²⁴⁷ Viz kap. 3.2.2 Architekti využívající organické a zoomorfní formy v architektuře, s. 51.

²⁴⁸ [Srov.] ZÁZVORKA, Petr. *Jan Kaplický – geniální tvůrce neskutečných vizí*. Stavebnictví. [online]. Copyright © 2019 [cit. 12.12.2022]. Dostupné z: <https://www.casopisstavebnictvi.cz/clanky-jan-kaplicky-genialni-tvurce-neuskutecnenych-vizi.html>

²⁴⁹ [Srov.] MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 18.

²⁵⁰ MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 18.

²⁵¹ [Srov.] MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 18.

Spojených státech, kde vytvářel vlastní projekty. Kaplický se seznámil s Amandou Leveté a vytvořili spolu osobní i profesní vztah.²⁵²

Autorovou velkou vášní byla tvorba trojrozměrných modelů, snad zde se zrodil jeho velký zájem pro budoucnost. Autor při své tvorbě vyšel z high-tech architektury, kterou v kontextu krajinných vztahů propojil s organickými tvary.²⁵³ Není úplně vhodné zařazovat jeho stavby do čisté organické architektury, ale spíše do bioniky^{254, 255} Můžeme ho také zařadit do tzv. blobové architektury, ale na rozdíl od většiny autorů tvořících tuto architekturu si nejprve většinu staveb naskicoval a vytvořil model, počítač pro své návrhy téměř nepoužíval.²⁵⁶

„Kaplického život byl zasvěcen architektuře. Neustále přemýšlel o budovách a o objektech každodenního užití, kreslil je, snil o nich. Jeho znalosti technických detailů, materiálů a technologií byly rozsáhlé a hluboké. Kaplického skici volnou rukou i jeho technické a izolované výkresy jsou svým provedením mistrovskými díly, které lze hrdě vystavovat v galeriích.“²⁵⁷ „U většiny návrhů byly pro Jana Kaplického určující tři hodnoty: barva, krása a tvar.“²⁵⁸

Kaplický byl zastáncem toho, že architektura bude vždy umělecké dílo.²⁵⁹ Architekt ve své knize *Album* píše: *„Rostliny nejsou abstraktní tvary nebo formy. Jsou to živé organismy. Nejsou to jen růže na předměstské zahrádce. Nejen součástí záhonků. Nejen zdobné obrazce ve veřejných parcích. Rostliny jsou mechanismy, živé sochy ohromující krásy. Jsou to barevné obrazy. Zdroje silných vůní. Vlídny stín. Strukturální zázrak... Jak se dá toto přírodní bohatství použít? Jako prvek krásy, Jako kontrast. Jako pozadí. Jako doplněk ke krásné nové*

²⁵² [Srov.] MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 18.

²⁵³ [Srov.] ZÁZVORKA, Petr. *Jan Kaplický – geniální tvůrce neskutečných vizí*. Stavebnictví. [online]. Copyright © 2019 [cit. 12.12.2022]. Dostupné z: <https://www.casopisstavebnictvi.cz/clanky-jan-kaplicky-genialni-tvurce-neuskutecnenych-vizi.html>

²⁵⁴ Bionika je obor využívající znalost stavby a funkce živých organismů k řešení technických problémů. bionika - ABZ.cz: slovník cizích slov. ABZ.cz: *slovník cizích slov - online hledání* [online]. Copyright © [cit. 12.12.2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/bionika>

²⁵⁵ [Srov.] PÁSZTOR, Peter. *Čítanka organickej architektury*. Košice. Fakulta umení technickej univerzity Košice, 2003, s. 30.

²⁵⁶ [Srov.] BULÁKOVÁ, Martina. *Stavby podle přírody. Sanquis: Časopis o umění, medicíně a zdravém životním stylu* [online]. 2009 [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://www.sanquis.cz/index1.php?linkID=art2115>

²⁵⁷ MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 13.

²⁵⁸ ZÁZVORKA, Petr. *Jan Kaplický – geniální tvůrce neskutečných vizí*. Stavebnictví. [online]. Copyright © 2019 [cit. 12.12.2022]. Dostupné z: <https://www.casopisstavebnictvi.cz/clanky-jan-kaplicky-genialni-tvurce-neuskutecnenych-vizi.html>

²⁵⁹ [Srov.] ZÁZVORKA, Petr. *Jan Kaplický – geniální tvůrce neskutečných vizí*. Stavebnictví. [online]. Copyright © 2019 [cit. 12.12.2022]. Dostupné z: <https://www.casopisstavebnictvi.cz/clanky-jan-kaplicky-genialni-tvurce-neuskutecnenych-vizi.html>

*budově.*²⁶⁰ Autor dále zmiňuje zapojení barvy do architektury. Barvu chápe jako významnou součást přírody a naráží na fakt, že architekti jsou většinou k výběru barvy skoupí. Říká, že architektura se má učit od malířů, ale i od rostlin a zvířat.²⁶¹

*„Ojedinelou ukázkou architektury high-tech je novinářská tribuna kriketového stadionu Lord's v Londýně od Jana Kaplického, jež ve svém měkce modelovaném organickém tvaru byla vyrobena jako strojírenský prvek.“*²⁶² (viz Přílohy I., obr. 101) Při plánování této stavby měl Kaplický představu, že vytvoří představu fotografické kamery, která bude sledovat zápas z výšky. Sám Kaplický tvrdil, že stavba měla být fotoaparát, ale zároveň i jeho hlavním výhledem.²⁶³

Jednou ze stěžejních staveb Future Systems a Jana Kaplického je Obchodní dům Selfridges v Birminghamu (1999). (viz Přílohy I., obr. 102) Původně bylo v plánu vytvořit budovu, která by měla prosklenou fasádu, ale konzultanti a klient (Vittori Padice, generální ředitel obchodního domu Selfridges) přesvědčili Kaplického, že pro dobrý obchod je vhodný koncept černé krabice, nikoliv proskleného prostoru, kde jsou vidět nakupující.²⁶⁴ O monolitní fasádě bylo rozhodnuto, dlouho se ale přemýšlelo, jak zpracovat její povrch. Inspiračním zdrojem se staly šaty Audrey Hepburnové z filmu *Dva na cestě*, které byly tvořeny z 750 rhodiových stříbrných disků, které byly spojeny kovovými kroužky. (viz Přílohy I., obr. 103) Druhým inspiračním zdrojem byl detailní pohled na muší oko. Jak Kaplický poté poznamenal, že fasáda a oko mouchy jsou téměř identické.²⁶⁵

Roku 2001 projektovalo Future Systems budovu ve tvaru motýlích křídel s názvem *Archa*, která byla navržena jako centrum ekologického parku v Yorkshiru. (viz Přílohy I., obr. 104) Tento projekt byl hlavně v interiéru velmi organický, stejně tak exteriér, který díky zaobleným tvarům připomíná rostlinné motivy.²⁶⁶ (viz Přílohy I., obr. 105) V 90. letech se Kaplický navrátil tvořit do své vlasti, kde nesmíme opomenout dva důležité návrhy, Národní knihovny v Praze

²⁶⁰ KAPLICKÝ, Jan a DVOŘÁK, Joachim, ed. *Album*. Překlad Veronika VOLHEJNOVÁ. 1. vyd. Praha: Labyrint, 2005, s. 78.

²⁶¹ [Srov.] KAPLICKÝ, Jan a DVOŘÁK, Joachim, ed. *Album*. Překlad Veronika VOLHEJNOVÁ. 1. vyd. Praha: Labyrint, 2005, s. 46.

²⁶² STAŇKOVÁ, Jaroslava. *Architektura v proměnách tisíciletí: architektonická kopmozice, dějiny stavebního umění od pravěku dodnes, lidová architektura, životní prostředí a památková péče*. Praha: Sobotáles, 2005, s. 230.

²⁶³ [Srov.] MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 210.

²⁶⁴ [[Tamtéž], s. 227.

²⁶⁵ [Tamtéž], s. 230.

²⁶⁶ [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Architektura*. V Praze: Slovart, 2007. Velký ilustrovaný průvodce, s. 279.

a Kongresové a koncertní sály Antonína Dvořáka v Českých Budějovicích. (viz Přílohy I., obr. 106, 107) Mezi lety 2006-2007 zvítězilo studio Future Systems v soutěži o novou budovu Národní knihovny, která měl být umístěná na Letenské pláni v Praze.²⁶⁷ Architekt do projektu zaznamenal několika patrovou budovu, kde by byl prostor pro čtenáře, knihy i bohatou zeleň. (viz Přílohy I., obr. 108) V nejvyšším patře budovy měla být umístěna kavárna, která měla sloužit jako vyhlídka, která shlíží na Prahu pomocí tzv. oka (okna), které je dnes známo jako *oko nad Prahou*.²⁶⁸ (viz Přílohy I., obr. 109) Tento extravagantní projekt nebyl nakonec realizován, jedním z důvodů byly například problém s financováním, nedořešené pozemkové vztahy a nesouhlas některých politiků, mezi které patřil i tehdejší prezident Václav Klaus. Nakonec byl projekt definitivně zrušen, jelikož se zjistilo, že veřejná soutěž nebyla vedena podle regulí zákona.²⁶⁹

Kongresové a koncertní sály Antonína Dvořáka byl projekt plánovaný pro jižní Čechy na pozemcích u Čtyřech Dvorů v Českých Budějovicích. Architekt plánoval oba sály osvětlit velkým oknem (okem), tedy prvkem, který Future Systém využívalo a použili ho již v návrhu na Národní knihovnu v Praze.²⁷⁰ *„Prostory sálů mají volně zakřivené tvary, jejichž účelem je propojit organickou estetiku s vynikající akustikou. Díky svému tvaru a barvě dostala budova velice rychle přezdívku „rejnok“, podle elegantně tvarované mořské ryby, která ji inspirovala.“*²⁷¹ (viz Přílohy I., obr. 110)

3.2.1 Le Corbusier a jeho vliv na moderní architekturu

Charles Edouard Jeanneret (1887–1965), který se proslavil pod jménem Le Corbusier, byl jedním z nejvlivnějších architektů dvacátého století.²⁷² Nebyl pouze architektem, ale rád zasahoval i do jiných oblastí jako byl urbanismus, publicistika nebo malířství. Jednou z jeho hlavních myšlenek byla architektura, která vycházela ze strojové éry a byla by jakýmsi *strojem na bydlení*.²⁷³ Architekt

²⁶⁷ [Srov.] MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 243.

²⁶⁸ [Tamtéž], s. 243.

²⁶⁹ [Srov.] Kaplického Chobotnice na Letné | Prague City Line. *PRAGUE CITY LINE - Poznej Prahu sám* [online]. Copyright © [cit. 1.2.2023]. Dostupné z: <http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/kaplickeho-chobotnice-na-letne>

²⁷⁰ [Srov.] MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 243.

²⁷¹ MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 253.

²⁷² [Srov.] VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 92.

²⁷³ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 65.

tím chtěl vyjádřit myšlenku, že práci dělníků převzaly stroje a že díky tomu je i architektura ukazatelem nového stylu.²⁷⁴ V době, kdy Le Corbusier tvořil, se projevoval hlavně moderní klasicismus, který posouval tvorbu racionální spíše směrem ke klidu, hrdosti a vznešenosti. Architekt se ale vydal směrem k nespoutanosti, přirozenosti a projevu síly.²⁷⁵ Felix Haas²⁷⁶ ve své knize *Architektura 20. století* píše: „*Le Corbusierova architektura je osobitá a nelze ji přiřadit k některému z dosavadních pojetí.*“²⁷⁷

Le Corbusier spolu s Ozenfantem-Saugnierem vydali soubor svých článků, které publikovali v časopisech a stanovili tak jednu z nejdůležitějších knih o teorii architektury dvacátého století.²⁷⁸ Upozorňují zde například na úpadek architektury, na čistotu povrchu stavby a zdůrazňují důležitost půdorysných plánů při řešení stavby. Společně architekturu pojmají jako výtvarné umění, které stojí až nad otázkou užitku stavby.²⁷⁹

„*V roce 1926 uveřejnil Le Corbusier svých Pět článků soudobé architektury (Pět bodů moderní architektury):*

1. *piloty vynášejí dům nad terénem, aby bylo více světla a aby se uvolnil přízemní prostor pro zahradu nebo parkoviště;*
2. *na střeše domu je zahrada jako vnější soukromý prostor;*
3. *dům má skeletovou konstrukci, která dovoluje maximální uvolnění půdorysu a použitím pouze dělicích, nikoli nosných průčtek;*
4. *dům má pásová okna, aby bylo uvnitř lepší světlo;*
5. *dům má volné průčelí, konstrukčně nezávislé na nosném skelet.*“²⁸⁰

Všemi těmito principy se architekt při výstavbě svých staveb řídil. Příkladem může být například kubistická Villa Savoye v Paříži, kde vnější plášť tvoří

²⁷⁴ [Srov.] BALLANTYNE, Andrew. *Architektura: průvodce pro každého*. Praha: Dokořán, 2008, s. 92.

²⁷⁵ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 331.

²⁷⁶ Felix Haas byl vysokoškolský pedagog, teoretik a historik architektury, který byl roku 1942 s rodiči transportován do Terezína. Během své kariéry publikoval například do časopisů Československý architekt nebo Estetická výchova.

Felix Haas životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/felix-haas-69182>

²⁷⁷ HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 331.

²⁷⁸ [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 332.

²⁷⁹ [Tamtéž], s. 332 - 333.

²⁸⁰ STAŇKOVÁ, Jaroslava. *Architektura v proměnách tisíciletí: architektonická kopmozice, dějiny stavebního umění od pravěku dodnes, lidová architektura, životní prostředí a památková péče*. Praha: Sobotáles, 2005, s. 205-206.

geometrické pozadí, za kterým se projevuje hlavní struktura stavby.²⁸¹ (viz Přílohy I., obr. 111)

Architekt netvořil pouze jednotlivé stavby, ale také se zaměřoval na celá města, kde své první urbanistické myšlenky představil ve své knize z roku 1925, kde volá po jasnosti a řádu, i když mu nebylo ani cizí to, jak má město emocionálně působit na ostatní. Vyslovil zde myšlenku, že v každém obydlí by měl být dostatek slunce, obloha musí být vidět okny bytů a z každého bytu musí být výhled na stromy.²⁸²

Dalším dílem, které architekt vytvořil, je poutní kaple Notre Dame-du-haut v Ronchampu ve Francii. (viz Přílohy I., obr. 112) Jedná se o duchovní stavbu, která má bílé a nahozené betonové zdi a velkou převislou skořepinovou střechu, která funguje jako rezonátor a umožňuje odrážet písně a kázání věřících. Sám architekt uvedl, že se zde inspiroval lasturou, kterou uviděl na pláži.²⁸³ *„Střechu s betonovým pláštěm ve tvaru lodní přídě nese železobetonový rám, ukrytý v prohnutých a zužujících se zdech. Východní zeď s hluboko zasazenými barevnými okny se zvedá k okraji střešního baldachýnu v ochranné křivce, která chrání oltář a kazatelnu, používané při mších pod širým nebem. Tento skulpturní trik obrací budovu naruby a nabízí chrámovou loď z trávy a pozadím dalekého výhledu.“*²⁸⁴

3.2.2 Architekti využívající organické a zoomorfní formy v architektuře

Bruce Goff (1904–1982) je architekt, který do učení vstoupil ve dvanácti letech, svou první stavbu postavil ve čtrnácti letech, ale nikdy nezískal diplom z architektury.²⁸⁵ Po první světové válce se architektura neobracela pouze na meziválečná témata, ale objevovala se architektura, která zcela svébytně a volně modelovala formy, objevovala se křivka a volné pojetí stavby a volně se

²⁸¹ [Srov.] STAŇKOVÁ, Jaroslava. *Architektura v proměnách tisíciletí: architektonická kopmozice, dějiny stavebního umění od pravěku dodnes, lidová architektura, životní prostředí a památková péče*. Praha: Sobotáles, 2005, s. 206.

²⁸² [Srov.] HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 334-335.

²⁸³ [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Moderní architektura: nejvýznamnější světové stavby 20. století*. Praha: Albatros, 2004, s. 101.

²⁸⁴ STEVENSON, Neil. *Architektura: [fascinující příběh nejvýznamnějších staveb světa]*. Praha: Knižní klub, 2003, s. 85.

²⁸⁵ [Srov.] Bruce Goff | Los Angeles Conservancy. *Los Angeles Conservancy | Preserving & Revitalizing Greater Los Angeles' Architectural Heritage* [online]. Copyright © 2020 Los Angeles Conservancy. [cit. 08.12.2022]. Dostupné z: <https://www.laconservancy.org/architects/bruce-goff>

navazovalo na Gaudího individualismus nebo na Le Corbusierovu aerodynamiku či na Wrightovu geometrii nebo přírodní křivku Alvara Aalta.²⁸⁶ „Podobně jako Antoni Gaudí vnímal Goff bohatost materiálů jako něco, co odráží hojnost přírody a za blýskavými povrchy se ukrývá výjimečná konstrukční a prostorová představitost.“²⁸⁷ Ukázkovou stavbou Bruce Goffa je dům pro sochaře Eugena a Nancy Bavingerovi u Normanu v Oklahomě. (viz Přílohy I., obr. 113) Jejich zadání bylo výjimečné tím, že jako umělci přesně věděli, co by stavba měla mít, chtěli nekonvenční prostor, dům, který by byl postaven z přírodních materiálů, prostor, který by bortil stereotypy pravého úhlu a kde by se zadavatelé mohli věnovat pěstování rostlin a chovu ryb.²⁸⁸ (viz Přílohy I., obr. 114) „Tím, že se plně přizpůsobuje životnímu stylu zadavatelů, ztělesňuje tento dům americký sen o svobodě, kterou nedokážou spoutat vládní regulace ani zavedený vkus.“²⁸⁹

Jorn Utzon (1918–2008) byl, spolu s Gaudím, architekt, který se velmi důsledně obracel k přírodě jako ke zdroji inspirace, kterou v přírodě našel i pro svou nejproslavenější budovu, Operu v Sydney.²⁹⁰ (viz Přílohy I., obr. 115) „Během celého procesu projektování hledal Utzon inspiraci v přírodě: prosklené stěny připomínají křídla ptáků, sedadla v předsálí zase zvětralé útesy a akustické stropy mořské vlny.“²⁹¹ (viz Přílohy I., obr. 116) Architekt od tohoto projektu odstoupil, nebo byl donucen stavbu opustit, a tak byl dostavěna bez něho. Díky tomu nevíme, jak by stavba vypadala, protože Utzon podobně jako Gaudí pracoval na projektech staveb i v průběhu jejich vystavění.²⁹² U dalších staveb se inspiroval buněčnou strukturou přírody. Tuto inspiraci využil například u projektu Národního shromáždění v Kuvajtu nebo v kostele v kodaňské čtvrti Bagsvaerd.²⁹³ (viz Přílohy I., obr. 117, 118, 119)

Paolo Soleri (1919–2013) byl žák Franka Wrighta. Proslavil se jako strůjce teorie arcologie, tedy spojení architektury a ekologie, kdy v Arizonské poušti

²⁸⁶ [Srov.] VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 175.

²⁸⁷ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 117.

²⁸⁸ [Srov.] VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 176.

²⁸⁹ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 117.

²⁹⁰ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 165.

²⁹¹ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 165.

²⁹² [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Architektura*. V Praze: Slovart, 2007. Velký ilustrovaný průvodce, s. 111.

²⁹³ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 165.

vystavil své životní dílo, Arcosanti, které představovalo jeho největší ideály.²⁹⁴ (viz Přílohy I., obr. 120) I když měl Soleri a Wright rozdílné názory, krátké studium u Wrighta Solerio ovlivnilo hlavně v otázce začlenění přírodních prvků do architektury. Architekt zemřel roku 2013, kdy se objevuje pouze pár příkladů dokončených Solerihho děl, již zmíněné Arcosanti bylo dokončeno pouze z dvaceti procent.²⁹⁵

Frank Owen Gehry (1929) vstoupil do světa architektury projektem přestavby svého domu v Santa Monice, ve kterém bydlel. (viz Přílohy I., obr. 121) Gehry zde využil materiály, které byly levné, snadno dostupné, ale přitom působivé materiály.²⁹⁶ Jednalo se například o vlnitý plech, asphalt, překližku či pletivové ploty.²⁹⁷ Postupem času od toho odpouští, začíná pracovat s novou technologií CAD, tedy začíná projektovat za pomoci počítače. Tato nová forma mu umožnila experimentovat s pokřivenými formami a vytvořit stavby jako Tančící dům v Praze, na kterém jako spoluautor pracoval i český architekt chorvatského původu Vlado Milunić²⁹⁸ nebo Guggenheimovo muzeum v Bilbao.²⁹⁹ (viz Přílohy I., obr. 122, 123) Muzeum se nachází v blízkosti řeky Nervión, která se spolu s denním světlem odráží v lesklém titanovém plášti budovy.³⁰⁰

Richard Rogers (1933) pocházel z Itálie, ale v jeho mladém věku se jeho rodina přestěhovala do Anglie, kde roku 1991 byl povýšen Alžbětou II. do šlechtického stavu a o pět let později byl jmenován lordem.³⁰¹ Rogers se nejdříve věnoval menším projektům až do roku 1971, kdy spolu s Renzem Pianem vyhrál soutěž o výstavbu Centre Pompidou v Paříži.³⁰² (viz Přílohy I., obr. 124)

²⁹⁴ [Srov.] *ArchDaily | Broadcasting Architecture Worldwide* [online]. Copyright © All rights reserved. ArchDaily 2008 [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://www.archdaily.com/tag/paolo-soleri>

²⁹⁵ [Srov.] *Access denied. Access denied* [online]. Copyright © Consanti originals. [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://cosanti.com/pages/paolo-soleri>

²⁹⁶ [Srov.] VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010, s. 241.

²⁹⁷ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 197.

²⁹⁸ Vlado Milunić se narodil roku 1941 v Záhřebu, v Jugoslávii. V roce 1986 byl Vlado sousedsky požádán, aby navrhl rozdělení bytu v domě na nábřeží pro potřeby rodin obou bratrů Havlových. Oddělil tehdy Václavu Havlovi obývací pokoj od pracovny mříží, a udělal tam skromné lůžko, aby nezažíval šok pokaždé, když se vracel z vězení domů. Při této realizaci si Milunić s Havlem vysnili první představy o zastavění sousední rohové parcely, budoucího Tančícího domu. FIALOVÁ, Irena, ed. *Tančící dům*. Praha: Zlatý řez, 2003, s. 43.

²⁹⁹ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 197.

³⁰⁰ [Tamtéž], s. 197.

³⁰¹ [Srov.] *archiweb.cz – Richard Rogers. archiweb.cz* [online]. Copyright © Archiweb, s.r.o. 1997 [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/lord-richard-rogers>

³⁰² [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 221.

Významnou zakázkou, kterou architekt získal po dokončení Pompidou, bylo sídlo pro pojišťovnu Lloyd 's v Londýně. (viz Přílohy I., obr. 125) Zde si architekt musel poradit s pozemkem, který neměl ideálně uzpůsobený tvar pro výstavbu. Architekt využil obdélníkové desky, které umístil kolem úzkého atria s valenou klenbou. Využil zde skla a nerezové oceli, ale díky vnějšímu potrubí, které umožnilo moderní ráz stavby, je možné tuto stavbu nazývat architekturou ve stylu high-tech.³⁰³ Rogers byl také zakladatel *Pracovní skupiny pro městský rozvoj*, která vypracovala dokument zabývající se obnovou měst.³⁰⁴ „V letech 2001 až 2009 pak působil jako hlavní poradce londýnského primátora pro architekturu a urbanismus.“³⁰⁵

Renzo Piano (1937), který byl již zmíněn v předchozím odstavci, se spolu s Rogersem podílel na výstavbě Centre Pompidou. Tuto stavbu nelze na první pohled přehlédnout, jelikož se zde nachází venkovní eskalátory nebo barevné trubky.³⁰⁶ V současné době tato stavba funguje jako sídlo Národního muzea moderního umění, kde se nacházejí sbírky 20. a 21. století. Dechberoucí je střecha, která umožňuje výhled téměř na celou Paříž.³⁰⁷ (viz Přílohy I., obr. 126) Na rozdíl od Rogerse byl Piano odpůrce high-tech architektury. Spíše se zabýval zohledněním lokality stavby při výstavbě. Tento princip zachování krajiny využil architekt při stavbě kulturního centra Tjibaou, které se nachází v Nové Kaledonii, kde autor pracoval zcela v souladu se životním prostředím.³⁰⁸ (viz Přílohy I., obr. 127) „Autora natolik uchvátila krása okolní krajiny a proutěné chýše, které si domorodí Kanakové³⁰⁹ staví z místních rostlin, že se rozhodl jen minimálně měnit vzhled místa. Půdorys budovy se rozkládá okolo stávající cesty, takže evokuje uspořádání tradičních vesnic.“³¹⁰

³⁰³ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 221.

³⁰⁴ [Tamtéž], s. 221.

³⁰⁵ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 221.

³⁰⁶ [Srov.] Centre Pompidou - Paris tourist office. *Paris tourist office - Official website* [online]. Copyright © 2015 Paris Convention and Visitors Bureau [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://en.parisinfo.com/paris-museum-monument/71538/Centre-Pompidou>

³⁰⁷ [Tamtéž]

³⁰⁸ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 257.

³⁰⁹ Polynésané jsou skupina kmenů malajského původu obývají většinu ostrovů v Tichém oceánu. Následkem osamostatnění se pak vyvinuly dva polynéské kmeny. Na Novém Zélandě Maoriové a na Havajských ostrovech Kanakové.

Ottův slovník naučný. Dvacátý díl. Praha: J. Otto, 1903. s. 180.

³¹⁰ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 257.

Imre Makovecz (1935–2011) byl představitel maďarské organické architektury, který navrhl téměř pět set staveb a přibližně polovina z nich byla následně postavena.³¹¹ „Leitmotivem Makoveczovy tvorby je snaha o propojení nebes se zemí. Vycházel při tom ze symboliky stromu života, starobylého mytologického archetypu, zpodobňovaného jako kosmický strom, který spojuje celou sféru stvoření: jeho větve se dotýkají nebes na jedné straně a na opačné pronikají kořeny až do podsvětí.“³¹² Motiv stromu lze nalézt například na jeho stavbě luteránského kostela v Siófoku, kde se tento motiv nachází pod křížem na špičce kostela. (viz Přílohy I., obr. 128) Na této stavbě také využil symbol křídel, které poté aplikoval i na dalších stavbách. Mezi významná díla, které Makovecz zhotovil, je Stephaneum, tedy přednáškový sál univerzity v Pilicsabě, kde při stavbě využil beton a měď při zhotovení sloupů připomínající stromy a strop listoví.³¹³ (viz Přílohy I., obr. 129, 130)

Tadao Andó (1941) je architekt pocházející z Japonska, který se skrze architekturu snaží o změnu životního stylu ve společnosti. Architekt je proti zdobnosti, kterou přinesla postmoderní architektura a přináší čistý prostor, se kterým člověk žije v harmonii a očistí se a znovu naváže vztah s přírodou.³¹⁴ Andó se dostal do povědomí všech díky jeho výstavbě obytných domů jako byl Řadový dům Sumijoši nebo dům Koshino.³¹⁵ (viz Přílohy I., obr. 131) „Andó označoval své domy za „bašty odporu“ proti invazi západního konzumního způsobu života a snažil se o jejich obyvatelům pomoci navázat opětovné spojení s japonskými tradicemi.“³¹⁶ V začínajících realizacích vytváří jakýsi svět, který je před okolním světem chráněn vysokými zdmi a který se soustředí kolem přírodních prvků. Architekt ve své tvorbě vzdává poctu přírodě, kterou vnímá jako rovnocennou součást prostoru. Přírodu pojímá jako abstraktní formu,

³¹¹ [Srov.] Curriculum Vitae - Makovecz Imre. *Makovecz Imre - Makovecz Alapítvány* [online]. Copyright © 2023 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://makovecz.hu/makoveczimre/en/curriculum-vitae/>

³¹² Buildings - Makovecz Imre. *Makovecz Imre - Makovecz Alapítvány* [online]. Copyright © 2023 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://makovecz.hu/makoveczimre/en/buildings/>

³¹³ [Srov.] Buildings - Makovecz Imre. *Makovecz Imre - Makovecz Alapítvány* [online]. Copyright © 2023 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://makovecz.hu/makoveczimre/en/buildings/>

³¹⁴ [Srov.] Tadao Ando | EARCH.cz. *EARCH.cz* [online]. Copyright © artEcho, s.r.o. Publikování nebo šíření obsahu je zakázáno bez předchozího souhlasu. Provozovatelem serveru je artEcho, s.r.o., se sídlem Boršov 280 [cit. 08.12.2022]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/revue/clanek/tadao-ando>

³¹⁵ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 260.

³¹⁶ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 260.

protože díky zabrazení přírody skrze architekturu může člověk v přírodě najít nový vztah.³¹⁷

Zaha Hadid (1950–2016) byla britská architektka, která pocházela z Iráku. Většina projektů, které navrhla v prvních letech své kariéry, nebyla realizována. Její projekty sice byly vizionářské, provokativní, ale bylo velmi těžké přesvědčit klienta, aby tento originální design přijal.³¹⁸ Mezi nedokončené můžeme zařadit projekt na Cardiffskou operu, který Zaha Hadid projektovala roku 1995. (viz Přílohy I., obr. 132) Zprvu byla vyhlášena soutěž, kterou Hadid vyhrála, ale k jeho zhotovení nikdy nedošlo.³¹⁹ První realizace se architektka dočkala až v roce 1990, jednalo se o hasičskou stanici ve městě Weil am Rhein. (viz Přílohy I., obr. 133) Tato stavba byla velmi obdivovaná, a tak pomohla Hadid a jejímu ateliéru, Zaha Hadid Architects, získat další projekt, byla jím výstavní hala v Landesgartenschau.³²⁰ „V tomto návrhu se odrazil rostoucí zájem architektky o krajinu, který začal převažovat nad fragmentací a hranatostí: prostory začaly plynout jako řeky, které protékají zemí.“³²¹ „Plynulé tvary jejich pozdních projektů, jako je Kulturní centrum Hejdara Alijeva v Baku nebo „organické“ Kulturní centrum v Abú Dhabí, dovedené ještě více do krajnosti, představují podle obdivovatelů architektky předvoj nové éry počítačově generovaných forem.“³²² (viz Přílohy I., obr. 134)

³¹⁷ [Srov.] Tadao Ando | EARCH.cz. *EARCH.cz* [online]. Copyright © artEcho, s.r.o. Publikování nebo šíření obsahu je zakázáno bez předchozího souhlasu. Provozovatelem serveru je artEcho, s.r.o., se sídlem Boršov 280 [cit. 08.12.2022]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/revue/clanek/tadao-ando>

³¹⁸ [Srov.] Zaha Hadid | Archizone.cz. *Archizone.cz | magazín o moderní i historické architektuře* [online]. Copyright © 2014 [cit. 27.01.2023]. Dostupné z: <http://www.archizone.cz/architekti/zaha-hadid/>

³¹⁹ [Srov.] GLANCEY, Jonathan. *Moderní architektura: nejvýznamnější světové stavby 20. století*. Praha: Albatros, 2004, s. 395.

³²⁰ [Srov.] WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 284.

³²¹ WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 284.

³²² [Tamtéž], s. 284.

II. Praktická část

4 Záměr, technika a zpracování grafických listů

Na základě získaných poznatků při psaní bakalářské práce a prohloubení těchto poznatků při tvoření práce diplomové zde bude přiblížena realizace praktické části s důrazem na techniku zpracování. Praktická část byla zhmotněna v průběhu psaní teoretické části, došlo tak k vzájemnému doplnění a prolnutí jednotlivých načerpaných informací a postupu práce.

Pro první fázi bylo důležité vybrat inspirační zdroj pro vyhotovení grafických listů. Při zkoumání jednotlivých staveb Antonia Gaudího bylo zjištěno, že na většině staveb architekt využil komíny či zakončení střech v podobě dekorativního prvku či jako prvek funkční v podobě odvětrávacího zařízení. Pro zhotovení matric pro grafické práce byly vybrány komíny ze tří stěžejních staveb, nejprve ze stavby Palau Güell, na jejíž střešní terase umístil architekt nespočet komínů a věžiček z cihel či obkladů, které byly obloženy obklady vytvořené technikou Trencadís. Některé komíny byly pokryty různobarevnými obklady ze skla či glazovaného kamene, díky tomu byly v kontrastu ke komínům z cihel, k interiéru stavby a také ke strohé tvrdé fasádě. Po analýze jednotlivých komínů byl vybrán jeden z nejdominantnějších a nejoriginálnějších. Komín, který připomíná korunu zeleného stromu. (viz Přílohy II., obr. 135)

Pro vyhotovení druhého grafického cyklu byla vybrána jako podklad administrativní budova stojící u hlavního vchodu do parku Güell. Tuto budovu, připomínající perníkovou chaloupku, ozdobil Gaudí různými vzory a obklady. Střechu budovy zakončil kupolí, která vypadá jako muchomůrka červená, hlavně díky červeným obkladům a bílých obrácených šálků na kávu připomínající puntíky. (viz Přílohy II., obr. 136) Pro poslední cyklus byla představena jako podklad stavba Casa Milà, kde architekt vyhotovil střešní terasu, která se line kolem dvou atrií a která je plná odvětrávacích komínů, které připomínají helmy vojáků z jiné galaxie. Zde se architekt vzdal barevných obkladů a využil hladkých bloků kamene. (viz Přílohy II., obr. 137)

Následovala práce na přípravných skicách a úprava fotografického podkladu získaného při zahraniční cestě do Barcelony. Nejprve byla fotografie vytištěna a za pomoci černého fixu byly zvýrazněny obrysové linie jednotlivých komínů či kupolí stavby a došlo ke zdvojení daných obrysů, které byly abstrahovány a přetvořeny pro grafický výstup tak, aby se staly podkladem pro práci na

matricích.³²³ (viz Přílohy II., obr. 138) Poté došlo k přenesení obrysových linií na pauzovací papír, kdy byl namnožen návrh tak, aby se některé obrysy překrývaly či doplňovaly a vznikl tak úplně nový obraz. (viz Přílohy II., obr. 139)

Podle různého charakteru práce při postupech práce a s ohledem různého výběru nástroje došlo k odlišné realizaci grafických listů. Pro výslednou realizaci byl využit tisk z výšky, který byl kombinován s tiskem z hloubky. (viz Přílohy II., obr. 140, 141) Termín grafika je odvozen od slova řeckého původu *grafein*, který lze přeložit jako psát či kreslit. Tento pojem lze v užším smyslu chápat jako přehodnocení autorovi tvořivé tvorby s důrazem na řemeslnou práci s cílem vyhotovit otisk. V širším smyslu jako vidění vžitých forem do soustavy bodů, ploch a linií.³²⁴

Nejstarší tiskové metody jsou techniky určené pro tisk z výšky. Tato technika spočívá v tom, že se tisknou vyvýšená místa, tedy na vyvýšená místa je nanášena tisková barva. Obraz se nakreslí či přenesse na tiskovou formu, která může být z různého materiálu a pomocí mechanického či chemického způsobu se odstraní místa, která se tisknout nemají. Připravená matrice se za pomoci přiměřeného tlaku otiskne na papír.³²⁵ „*Hlubotisk je podobně jako tisk z výšky také založen na reliéfu matrice – obvykle získaném rytím nebo leptáním do různých materiálů.*“³²⁶ Princip této metody je tedy založen na tisku vyhloubených míst, kdy za pomoci tlaku dochází k vytvoření reliéfního rámce, který je charakteristický pro daný tisk.³²⁷

Jednou z technik, které zde byly využity, byla technika linorytu. Pro tuto techniku byla charakteristická matrice z linolea, tedy z podlahové elastické krytiny, na kterou za pomoci rydel různého tvaru, stop a za pomoci konturového nože došlo k odstranění netisknoucích míst. (viz Přílohy II., obr. 142, 143) Druhou technikou byl takzvaný sádroryt, kdy matrice byla vyhotovena ze sádry. Nejprve bylo důležité vyhotovit samotnou sádrovou desku, která byla odlita do předem připraveného rámu přibližně v poměru 1 kg sádry do 0,6 litru vody. (viz

³²³ Matrice (lat. Mater – matka), v grafice tzv. mateřská tiskařská forma s negativním zobrazením. Může vzniknout ražbou z patrice. V písmolijectví je formou pro odlévání písmen, v umělecké grafice je jí štoček.

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997, s. 217.

³²⁴ [Srov.] KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. *Výtvarné techniky* (Aventinum), s. 11.

³²⁵ [Srov.] KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. *Výtvarné techniky* (Aventinum), s. 21.

³²⁶ MICHÁLEK, Ondřej. *Kapitoly z černého umění: přehled grafických technik a některých průmyslových technologií tisku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, s. 30.

³²⁷ [Srov.] RYDVALOVÁ, Eva. *Grafické techniky v 21. století*. Praha: Powerprint, 2021, s. 23.

Přílohy II., obr. 144) Po několikátýdenním schnutí sádry bylo možno postupovat podobně jako u matrice z lina, tedy za použití rydel, ale s důrazem na rozdílnost a křehkost materiálů.

V přípravných fázích bylo vytvořeno šest velkých matric z lina formátu A3, dvě matrice obsahovaly stejný námět, jedna z matric byla vytvořena tak, aby došlo k tisku vyvýšených míst v podobě obrysů a druhá tak, aby se barva nenanášela na obrys, ale na pozadí. (viz Přílohy II., obr. 145, 146, 147, 148, 149, 150) Stejným principem byly vyhotoveny další čtyři matrice, které ale odkazovaly na jiný inspirační zdroj. Z lina byly vytvořeny dvě doprovodné malé matrice rozdílných formátů, jedna v podobě čtverce a druhá v podobě obdélníku. Další matrice byly vytvořeny za pomoci odlévání sádry, kdy byly vyhotoveny čtyři sádrové destičky ve tvaru čtverce, které byly nejprve připravovány za pomoci hlubotiskových technik, kdy došlo k vyřezání jednotlivých linií pomocí nože, poté už za pomoci dláta a rydla byla matrice dotvořena způsobem pro tisk z výšky. (viz Přílohy II., obr. 151, 152, 153, 154) Každá matrice obsahovala jeden ze tří detailů jednotlivých komínů. Komín z Palau Güell se stal podkladem pro dvě sádrové matrice. Po vyhotovení matric došlo k výslednému tisku, který probíhal podle zvolené destičky. Lino bylo možné tisknout na lisu a pro tisk sádry byl zvolen ruční tisk. Ověřování funkčnosti vyrývaných matric z lina probíhalo technikou kresebné techniky frotáže, za pomoci tvrdého pastelu a kříd. (viz Přílohy II., obr. 155) Někteří autoři, například Eva Rydvalová ve své knize *Grafické techniky v 21. století* píše, že frotáž patří do grafických technik. Autorka jako důvod uvádí, že se jedná o snímání otisku z reliéfu různého materiálu a že tato technika je postavena na koncepci reliéfního otisku.³²⁸ Mezi zvláštní metody tisku z výšky zařazuje frotáž i Aleš Krejča³²⁹ ve své knize *Grafika*. Oba autoři ale pracují principem otisku s nanášením barvy. V případě této práce ale byla zvolena kresebná technika a kresebný materiál, z tohoto důvodu je možno techniku zařadit mezi techniky kresebné.

Jednotlivé grafické listy byly pojmenovány NO.1 – NO.31, dle techniky grafické práce a přístupem k ní. Pro díla NO.1, NO.2, NO.3, NO.9, NO.10, NO.15, NO.18, NO.21, NO.22, NO.26 a NO.28 sloužil jako inspirační zdroj odvětrávací

³²⁸ [Srov.] RYDVALOVÁ, Eva. *Grafické techniky v 21. století*. Praha: Powerprint, 2021, s. 34.

³²⁹ Aleš Krejča je český malíř a grafik. Jeho tvorbu ovlivnilo hlavně setkání s Mikulášem Medkem. Tvorbou lze jeho malířské práce zařadit mezi magický realismus, ukazuje pravdivý odraz jeho vnitřního světa, světa tajuplného a myšlenkově bohatého.

Aleš Krejča | životopis, informace | ČBDB.cz. *Vaše databáze knih - knižní databáze | ČBDB.cz* [online]. Copyright © 2009 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/autor-118232-ales-krejca>

komín ze střechy stavby Casa Milà. (viz Přílohy II., obr. 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166) Grafické listy NO.4, NO.5, NO.13, NO.14, NO.16, NO.19, NO.27, NO.29 byly vyhotoveny dle matric, pro které se zdrojem stala kopule zakončení střechy na budově při vstupu do parku Güell. (viz Přílohy II., obr. 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174) Grafiky NO.6, NO.7, NO.8, NO.11, NO.12, NO.17, NO.20, NO.23, NO.24, NO.25, NO.30, NO.31 vycházely z inspiračního zdroje v podobě zeleného komínu na střeše Palau Güell. (viz Přílohy II., obr. 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186)

Při vlastní tvorbě se nabízela velká škála experimentačních technik. Bylo možné pracovat s barvou, s různými přetisky nebo s technikou vykrývání matric a dalšími. (viz Přílohy II., obr. 187) Technika vykrývaných matric se při tisku z výšky stala jedním z technických přístupů pro vznik nových grafických listů a došlo k úpravě matric vykrýváním některých částí papírem a vzniku nových grafických celků, kdy podle způsobu tisku bylo možno nalézt ve vykrytých místech techniku slepotisku. Jednalo se tedy o bezbarvý tisk, kdy na tisknoucím štočku nebyla nanесena barva. Díky tomu a tlaku v lisu došlo k vyrazení, vytlačení matrice na papír. Pro tento tisk bylo důležité světlo a stín, protože jen díky tomu byla kresba dostatečně viditelná. Při práci byl důležitý lis, protože aby bylo možné dosáhnout kvalitního tisku je zapotřebí velký tlak, který by ručním tiskem nebyl docílen.³³⁰ (viz Přílohy II., obr. 188)

Samotná technika slepotisku byla využita při vyhotovení grafických děl NO.15, NO.16, NO. 17, NO.18, NO.19, NO.20, NO.26, NO.27.

Součástí práce byl i reliéfní obdélníkový sádrový odlitek, na který byl přenesen abstrahovaný detail komínu ze stavby Casa Milà, který byl poté vyhotoven podobně jako malé sádrové matrice, tedy nejprve hlubotiskovým způsobem za pomoci nože a vyřezání jednotlivých linií, poté dotvořen za pomoci rydel. (viz Přílohy II., obr. 189, 190) Práce na tomto reliéfu by mohla dále pokračovat, bylo by možné tuto připravenou matici otisknout či různě přikrývat.

³³⁰ [Srov.] BAUER, Alois. *Grafika*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1999. 247 s. Knížka pro každého, s. 210.

Deska je dostatečně odrýpaná, bylo by tedy možné dále snímat reliéfní otisk za pomoci papier-maché³³¹ či jiných technik. Tento reliéfní odlitek byl jednou z ukázek toho, že práce nebyla plně vyčerpaná a že představovala pouze zlomek toho, co vše bylo možné dále vytvořit. Práce tak nabízí možný podklad pro další příležitostnou práci.

³³¹ Papier maché je slovo francouzského původu a lze ho přeložit jako papírová drť. S touto technikou je možné pracovat dvěma způsoby, buď vrstvením nebo prací s papírovou hmotou. Při vrstvení se jedná o lepení vrstev natrhaných papírových proužků. Technika práce s papírovou hmotou spočívá v natrhání papíru na malé kousky, které se nechají rozmáčknout ve vodě, až vznikne kaše, ze které se slijí všechny přebytečné vody a vymačká se téměř do sucha. Vzniklou hmotou pak lze modelovat jednotlivé tvary.

ELLIOT, Marion. *Papier mâché: kniha návodů a postupů*. Překlad Lenka BERÁNKOVÁ. Čes. vyd. 1. Praha: Svojtka a Vašut, 1997, s. 6-7.

Závěr

„Nejúspěšnější díla španělského génia se rodí na základě trvalého úsilí vdechnout život a dokonalost individuálním kvalitám, které vyšly z tradičních kořenů a dozrály později. Takových plodů si vážíme pro jejich mimořádnost. Nedají se nalézt v žádné jiné zemi a vnášejí prvky, jejichž působivost jsme dosud postrádali.“
Menéndez Pidal, esej Materiální a morální strohost³³²

Antoni Gaudí byl všestranný umělec, který dokázal z každé stavby udělat umělecké dílo inspirující se přírodou a organickými zdroji. Není náhodou, že jeho vize a přístupy ovlivnily spoustu dalších architektů. V tomto případě, podobně jako u jiných architektů, nejsou fotografie ke stavbám vše vypovídající. Až při samotném osobním kontaktu je možné docenit celý ráz stavby a podhalit jednotlivé překvapující detaily. Sagrada Família se zdá vyšší a dechberoucí než na obrázku a interiér stavby člověka přenesse do nadpozemských sfér. Překvapující je ale stavba Palau Güell, která se na první pohled neliší od okolních staveb, ale při procházení interiéru není pochyb pro označení stavby jako palácového typu. V detailním zkoumání stavby pomohla autorce zahraniční studijní cesta v červenci roku 2022, která umožnila konkrétnější analýzu staveb, pomohla převážně při psaní kapitoly *Analýza půdorysu a interiéru stavby Sagrada Família* a dalších.

Nejzajímavější bylo sledovat, jak se jednotlivé přístupy k organické architektuře mění, jaké vzory si architekt zvolil a jak s nimi nakládal při výstavbě a dokončení stavby. Díky tomu vznikl soubor organických staveb, kdy ani jednu nelze spojit či přirovnat k druhé. Každý chápe a přistupuje k přírodě jinak, někdo klade důraz na její čistotu, kterou poté promítá do svých staveb nebo jako v případě Gaudího klade důraz na její zdobnost ve spojení s náboženskou vírou. Důležitou osobností v rámci organické architektury, ale i architektury obecně, byl Jan Kaplický, který by si zasloužila svou samostatnou kapitolu.

Pro zhotovení celého díla byla jako podklad důležitá kniha *Vizionáři architektury* od architekta Richarda Westona, který zpracoval průřez tvorbou jednotlivých architektů a jejich staveb. Prvním architektem je v knize zmíněn

³³² HENSBERGEN, Gijss van. *Gaudí*. Přeložil Hana VOLEJNÍKOVÁ. Praha: BB art, 2003, s. 29.

právě Gaudí, který odstartoval a předznamenal vývoj ve 20. století. Autor zde dále přiblížil několik architektů tvořících ve 20. století. Daná publikace se stala důležitým podkladem pro zmapování osobností využívajících organické formy v architektuře, které jednotlivé organické prvky transformují do jednotného objektu.

Jak již bylo v práci zmíněno, tak navazuje na práci bakalářskou, z tohoto důvodu je možná podobnost v myšlenkách autorky či v citované literatuře. Bez poznatků načerpaných během psaní bakalářské práce by nebylo možné navázat práci diplomovou. V tvůrčí části práce bakalářské se autorka seznámila s různorodými grafickými technikami a přístupy k tisku, na které bylo v diplomové práci možné navázat a jednotlivé znalosti prohloubit. Návaznost byla umožněna i díky tomu, že autorka tvořivou část práce začala plánovat ihned po dopsání práce předchozí.

Při grafických činnostech byly použity techniky tisku z výšky, ale i z hloubky, při jejichž realizaci byl důležitý nástroj a jeho způsob použití, lze tedy mluvit o například o sádrořezu, ale i sádrorytu. Jednotlivé grafické listy následně umožnily vzniknout cyklu (obr. 175), který seznamuje čtenáře s celým autorským projektem a stává se tak jednotícím prvkem, který reprezentují jak práce černobílé, tak i práce slepotiskového sochařského charakteru.

Závěrem si autorka dovolí odstoupit od oficiální formy k osobnější rovině. Jako nejdůležitější se ukázala již zmíněná zahraniční cesta, která mi umožnila nahlížet na jednotlivé Gaudího stavby v souvislostech. Až při zkoumání detailů a principů staveb jsem našla jednotící prvky ve všech jeho stavbách a začala je vnímat jako jednotný originální soubor. Až na úplném místě jsem si všimla detailů, které mi byly doposud skryty. Za největší zážitek hodnotím interiér stavby Sagrada Família a magickou hru světla, kterou vytvářejí barevné vitraje. Největším překvapením pro mě byl Palau Güell, který předčil všechna má očekávání, naopak ho hodnotím jako jednu z nejlepších Gaudího staveb, která je neoprávněně upozaděna.

Architektura, podobně jako tato práce, je stále živá, stále se mění a není plně vyčerpaná. Během psaní teoretické práce a tvorbě na práci praktické vyplynula spousta dalších možností a směrů, kam by práce mohla směřovat, z tohoto důvodu nelze práci úplně uzavřít, stále je možné v ní pokračovat a informace prohlubovat.

Přílohy diplomové práce

Časová osa

Tištěné zdroje

Elektronické zdroje

Časová osa

Antoni Gaudí
1852-1926

- 1852** 25. června se Gaudí narodil v Reusu v rodině kotláře.
- 1863-1868** Studuje na gymnáziu v Reusu.
- 1869** Společně s bratrem Francescem se stěhuje do Barcelony, kde chodí na přípravné kurzy a připravuje se na přijímačky na fakultu architektury.
- 1873-1877** Gaudí studuje architekturu v Barceloně. Během studia vytváří několik vlastních projektů a pracuje u Josepa Fontserého a Francisca de Paula de Villara, který započal stavbu kostela Sagrada Família.
- 1876** Umírá Gaudího matka.
- 1878** Gaudí získává diplom z architektury a začíná navrhovat první projekty, mezi které patří například vitrína pro Pařížskou světovou výstavu nebo dělnické byty či pouliční svítilny.
- 1879** Umírá Gaudího sestra Rozita. Gaudí se začíná starat o svou neteř.
- 1883** Započíná stavba Casa Vicens a vila El Capricho v Comillas. 3. listopadu je Gaudí jmenován hlavním architektem chrámu Sagrada Família. Dále začíná stavba Finca Güell.
- 1886** Začíná pracovat na Güellově paláci.
- 1893** Dokončení krypty a obvodové zdi apsidy Sagrada Família.
- 1898** Gaudí staví stavbu Casa Calvet. Za tuto stavbu je roku 1900 oceněn cenou města za nejlepší stavbu roku. Jedná se o jediné veřejné ocenění, které Gaudí obdržel.
- 1900** Začátek stavby zahradního města, dnešního Güellova parku. Dále se v Barceloně staví vila Bellesguard.
- 1904** Gaudí začíná s přestavbou Casa Batlló.

- 1906** Gaudí zakoupí dům v parku Güell a spolu s neteří a otcem se sem stěhuje. Začíná spolupracovat s Josephem Mariou Jujolem. Gaudí začíná se stavbou Casa Milà.
- 1907** Položen základní kámen prací na kryptě v Colònia Güell.
- 1911** Gaudí onemocní Maltskou horečkou a odjíždí ke svému příteli, lékaři, kde píše svou závěť.
- 1914** Gaudí se věnuje výhradně stavbě Sagrada Família a ukončuje vedení staveb na všech rozpracovaných projektech.
- 1925** Začíná plně bydlet na staveništi Sagrady Famílie.
- 1926** Gaudího srazí tramvaj a ten 10. června umírá v Barcelonské nemocnici.³³³

³³³ [Srov.] CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852–1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 91–93.

[Srov.] ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852–1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 232–235.

Tištěné zdroje

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5.

BALLANTYNE, Andrew. *Architektura: průvodce pro každého*. Praha: Dokořán, 2008. Průvodce pro každého. ISBN 978-80-7363-085-0.

BAUER, Alois. *Grafika*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1999. 247 s. Knížka pro každého. ISBN 80-85839-34-2.

BITNER, Richard L. *Jehličnany: kapesní atlas*. Praha: Knižní klub, 2012. ISBN 978-80-242-3139-6.

CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852-1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005. ISBN 80-7209-674-5.

ČÁBELKOVÁ NAHORNIAKOVÁ, M. *Organická soudobá architektura a bydlení*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2009. 125 s. Vedoucí dizertační práce doc. Ing. arch. Naděžda Menšíková, CSc.

ELLIOT, Marion. *Papier mâché: kniha návodů a postupů*. Překlad Lenka BERÁNKOVÁ. Čes. vyd. 1. Praha: Svojtka a Vašut, 1997. 96 s. ISBN 80-7180-246-8.

FIALOVÁ, Irena, ed. *Tančící dům*. Praha: Zlatý řez, 2003. 204 s. ISBN 80-901562-7-4.

FLEGL, Václav. *20. století: fakta, fakta, fakta*. Praha: Albatros, 2001. Oko (Albatros). ISBN isbn80-00-01018-6.

FLEIG, Karl. *Alvar Aalto*. London: Thames and Hudson, 1975. 208 s.

FRAMPTON, Kenneth. *Moderní architektura: kritické dějiny*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1261-3.

GLANCEY, Jonathan. *Architektura*. Praha: Slovart, 2007. 512 s. Velký ilustrovaný průvodce. ISBN 978-80-7209-960-3.

GLANCEY, Jonathan. *Moderní architektura: nejvýznamnější světové stavby*

20. století. Praha: Albatros, 2004. ISBN 80-00-01304-5.

GROSLIER, Bernard Philippe. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. České vyd. 2., upr., V Ottově nakladatelství 1. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. 784 s. ISBN 80-7181-936-0.

HAAS, Felix. *Antoni Gaudí*. Praha: Odeon, 1971. Současné světové umění (Odeon).

HAAS, Felix. *Architektura 20. století*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. 645 s.

HÁJEK, Václav. *Architektura: klíč k architektonickým slohům*. Praha: Grada, 2000. Stavitel. ISBN 80-7169-722-2.

HALL, James a Jan ROYT. *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*. Přeložil Allan PLZÁK. Praha: Mladá fronta, 1991. ISBN 80-204-0205-5.

HALLER, Jiří. *Kapesní slovník cizích slov*. 2., opr. a dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956.

HENSBERGEN, Gijs van. *Gaudí*. Přeložil Hana VOLEJNÍKOVÁ. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7257-955-X.

CHALUPA, Jiří. *Dějiny Španělska v datech*. Praha: Libri, 2011. ISBN 978-80-7277-482-1.

KAPLICKÝ, Jan a DVOŘÁK, Joachim, ed. *Album*. Překlad Veronika VOLHEJNOVÁ. 1. vyd. Praha: Labyrint, 2005. 203 s. ISBN 80-85935-64-3.

KOCH, Wilfried. *Evropská architektura: encyklopedie evropské architektury od antiky po současnost*. Překlad Petr KAŠKA, překlad Zdeněk VYPLEL. Vyd. 3. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2012. 552 s., xxiv s. obr. příl. Universum. ISBN 978-80-242-3657-5.

KUČERA, Karel. *Cizí slova: výběrový slovník*. Praha: Mladá fronta, 1978. Malé encyklopedie (Mladá fronta).

KULHAVÝ, Josef. *Palmy: Množení, pěstování, ošetřování*. Ostrava: Blesk, 1993. ISBN 80-900183-9-4.

MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020. ISBN 978-80-264-3350-7.

Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Praha: Československý Kompas, 1931.

MICHÁLEK, Ondřej. *Kapitoly z černého umění: přehled grafických technik a některých průmyslových technologií tisku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4185_6.

NEŠKUDLA, Bořek. *Encyklopedie světové architektury: od menhiru k dekonstruktivismu*. Ilustrace Zbyněk DROZDA. Vyd. 1. Praha: Baset, 2000. 534 s. ISBN 80-86223-07-8.

NORBERG-SCHULZ, Christian. *Principy moderní architektury*. Překlad Lubomír KOTAČKA. Vydání první. Praha: Malvern, 2016. 140 stran. ISBN 978-80-7530-032-4.

ODEHNALOVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly z dějin kultury XX. století*. Brno: CERM, 2001. ISBN 80-7204-211-4.

Ottův slovník naučný. Dvacátý díl. Praha: J. Otto, 1903. s. 180.

PÁSZTOR, Peter. *Čítanka organickej architektury*. Košice. Fakulta umení technickej univerzity Košice, 2003.

PEARSON, D. *New Organic Architecture: The Breaking Wave*. 1. vyd. Berkeley: University of California Press, 2001. ISBN 1-85675-102-3.

PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0524-2.

PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright*. Köln: Taschen, 2002. ISBN 3-8228-2030-x.

PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005. ISBN 80-7209-665-6.

PIJOAN, José. *Dějiny umění 9*. 3. vyd. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-207-0098-6.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. 2., nezměn. vyd. Voznice: Leda, 2012. ISBN 978-80-7335-296-7.

- RYDVALOVÁ, Eva. *Grafické techniky v 21. století*. Praha: Powerprint, 2021. ISBN 978-80-7568-409-7.
- SEIFERT, Miloš. *John Ruskin: (1819–1900), apoštol pravdy a krásy, myšlenky a dílo*. V Praze: Josef Svoboda, 1937. 257 s.
- STAŇKOVÁ, Jaroslava. *Architektura v proměnách tisíciletí: architektonická kopmozice, dějiny stavebního umění od pravěku dodnes, lidová architektura, životní prostředí a památková péče*. Praha: Sobotáles, 2005. ISBN 80-86817-10-5.
- STEVENSON, Neil. *Architektura: [fascinující příběh nejvýznamnějších staveb světa]*. Praha: Knižní klub, 2003. Obrazový průvodce (Knižní klub). ISBN 80-242-1010-x.
- STIBRAL, Karel, Bohuslav BINKA a Naďa JOHANISOVÁ. *John Ruskin a příroda*. Praha: Dokořán, 2011. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-210-5598-8.
- SUSKE, Petr. *Ekologická architektura ve stínu moderny: podstata, principy a mýty*. Vyd. 1. Brno: ERA, 2008. 143 s. Extra. ISBN 978-80-7366-112-0.
- Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. České vyd. 2., upr., V Ottově nakl. 1. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. 784 s. ISBN 80-7181-936-0
- ŠIROKÁ, Tereza. *Výtvarná inspirace organickými tvary architekta Antonia Gaudího*. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce: Doc. Lenka Vojtová Vilhelmová, ak. mal.
- The complete work of Antoni Gaudí*. Barcelona: Dosde, 2019. ISBN 978-84-96783-85-0.
- TICHÁ, Jana, ed. *Architektura a krajina: texty o moderní a současné architektuře VII*. Vydání první. Praha: Zlatý řez, 2017. 164 stran. ISBN 978-80-88033-04-2.
- TROTT, Victoria. *Španělsko*. V Brně: Lingea, 2018. ISBN 978-80-7508-403-3.
- Velký anglicko-český, česko-anglický slovník: Comprehensive English-Czech, Czech-English dictionary*. [Praha]: Levné knihy KMa, 2007. ISBN 80-7309-416-9.

VORLÍK, Petr. *Dějiny architektury dvacátého století*. Praha: České vysoké učení technické, 2010. ISBN 978-80-01-04517-6

WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-1283-8

ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852-1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010. ISBN 978-80-7391-388-5.

Elektronické zdroje

Access denied. *Access denied* [online]. Copyright © Consanti originals. [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://cosanti.com/pages/paolo-soleri>

Aleš Krejča | životopis, informace | ČBDB.cz. *Vaše databáze knih - knižní databáze | ČBDB.cz* [online]. Copyright © 2009 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/autor-118232-ales-krejca>

Alvar Aalto - Alvar Aalto Foundation | Alvar Aalto -säätio. *Alvar Aalto Foundation | Alvar Aalto -säätio - Alvar Aalto today | Alvar Aalto tänään | Jyväskylä | Helsinki* [online]. Copyright © [cit. 01.02.2023]. Dostupné z: <https://www.alvaraalto.fi/en/information/alvar-aalto/>

Alvar Aalto Biography & Bibliography | ArchEyes. *ArchEyes | Architecture and Design Magazine* [online]. Copyright © All rights reserved. ArchEyes 2016 [cit. 01.02.2023]. Dostupné z: <https://archeyes.com/architects/alvar-aalto-biography-bibliography/>

ArchDaily | Broadcasting Architecture Worldwide [online]. Copyright © All rights reserved. ArchDaily 2008 [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://www.archdaily.com/tag/paolo-soleri>

archiweb.cz – Richard Rogers. *archiweb.cz* [online]. Copyright © Archiweb, s.r.o. 1997 [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/lord-richard-rogers>

archiweb.cz - William Morris. *archiweb.cz* [online]. Copyright © Archiweb, s.r.o. 1997 [cit. 23.09.2022]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/william-morris>

Artmuseum – Alavr Aalto [online]. Copyright © [cit. 01.02.2023]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20180524222346/http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=691

BIO | gijsvanhensbergen. *Gijs van Hensbergen, author of Gaudi and Guernica* [online]. Copyright © 2013 Gijs van Hensbergen [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.gijsvanhensbergen.com/bio>

bionika - ABZ.cz: slovník cizích slov. *ABZ.cz: slovník cizích slov - online hledání* [online]. Copyright © [cit. 12.12.2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/bionika>

BRANDEJSKÝ, Petr. Organická architektura v zahradě [online]. © 12.12. 2018 [cit. 19. 10. 2022]. Dostupné z: <https://stavba.tzb-info.cz/architektura-staveb/18377-organicka-architektura-v-zahrade-v-zahradettps://stavba.tzb-info.cz/architektura-staveb/18377-organicka-architektura-v-zahrade-v-zahrade>

Bruce Goff | Los Angeles Conservancy. *Los Angeles Conservancy | Preserving & Revitalizing Greater Los Angeles' Architectural Heritage* [online]. Copyright © 2020 Los Angeles Conservancy. [cit. 08.12.2022]. Dostupné z: <https://www.laconservancy.org/architects/bruce-goff>

Buildings-Makovecz Imre. *Makovecz Imre-Makovecz Alapítvány* [online]. Copyright © 2023 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://makovecz.hu/makoveczimre/en/buildings/>

BULÁKOVÁ, Martina. Stavby podle přírody. *Sanquis: Časopis o umění, medicíně a zdravém životním stylu* [online]. 2009 [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://www.sanquis.cz/index1.php?linkID=art2115>

Catalan Vaulting. *Archweb-progetti e disegni CAD, 2D-3D e architetture famose* [online]. Copyright © 2004 [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: <https://www.archweb.com/en/design/page/catalan-vaulting/>

Catalunya 2011: Rafael Guastavino. *Catalunya 2011* [online]. Copyright © 2016 [cit. 15.11.2022]. Dostupné z: <https://catalunya2011.blogspot.com/2016/05/rafael-guastavino.html>

Centre Pompidou-Paris tourist office. *Paris tourist office-Official website* [online]. Copyright © 2015 Paris Convention and Visitors Bureau [cit. 28.12.2022]. Dostupné z: <https://en.parisinfo.com/paris-museum-monument/71538/Centre-Pompidou>

Curriculum Vitae-Makovecz Imre. *Makovecz Imre-Makovecz Alapítvány* [online]. Copyright © 2023 [cit. 23.02.2023]. Dostupné z: <https://makovecz.hu/makoveczimre/en/curriculum-vitae/>

Česká televize [online]. Copyright © [cit. 24.09.2022]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3319974-sagrada-familia-se-nedokonci-ani-v-roce-2026-kvuli-ubytku-turistu-se-mohou-prace>

Domènec Sugrañes i Gras - Wikipedia. [online]. Copyright © [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Dom%C3%A8nec_Sugra%C3%B1es_i_Gras

Etsuro Sotoo-newyorkencounter [online]. Copyright © [cit. 24.09.2022]. Dostupné z: <https://www.newyorkencounter.org/etsuro-sotoo>

Félicité Robert De Lamennais životopis | Databáze knih. *Knihy / Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/felicite-robert-de-lamennais-90791>

Felix Haas životopis | Databáze knih. *Knihy / Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/felix-haas-69182>

Gesamtkunstwerk. In: ABZ.cz: slovník cizích slov [online]. 2005. [cit. 30.3.2023]. Dostupné z: http://slovník-cizichslov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=gesamtkunstwerk&typ_hledani=prefix

Giovanni Michelazzi-Wikipedia. [online]. Copyright © [cit. 15.6.2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Michelazzi

Henry van de Velde | Architectuul. *Architectuul. Architects, Architecture-Building Knowledge!* [online]. Copyright © 2022 Architectuul [cit. 15.06.2022]. Dostupné z: <https://architectuul.com/architect/henry-van-de-velde>

Home-Artforum [online]. Copyright © [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://www.artforum.com/print/197708/louis-sullivan-s-ornament-35967>

Horatio Greenough | American sculptor and writer | Britannica. *Encyclopedia Britannica / Britannica* [online]. Copyright © Everett Historical [cit. 15.06.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Horatio-Greenough>

Jiří Haller | životopis, informace | ČBDB.cz. *Vaše databáze knih-knižní databáze / ČBDB.cz* [online]. Copyright © 2009 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/autor-172596-jiri-haller>

Josep Maria Subirachs-fahrenheitmagazine [online]. Copyright © [cit. 24.09.2022]. Dostupné z: https://fahrenheitmagazine.com/cs/um%C4%9Bn%C3%AD/plast/josep-maria-subirachs-nejv%C4%9Bt%C5%A1%C3%AD-%C5%A1pan%C4%9Blsk%C3%BD-socha%C5%99#.ZBB_eHbMK5c

Kaplického Chobotnice na Letné | Prague City Line. *PRAGUE CITY LINE - Poznej Prahu sám* [online]. Copyright © [cit. 1.2.2023]. Dostupné z: <http://www.praguecityline.cz/prazske-pamatky/kaplickeho-chobotnice-na-letne>

Karel Kučera | Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. *Filozofická fakulta Univerzity Karlovy* [online]. Copyright © FF UK 2023 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/2022/12/zemrel-lingvista-karel-kucera/>

Ludwig Mies van der Rohe | Archizone.cz. *Archizone.cz / magazín o moderní i historické architektuře* [online]. Copyright © 2014 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <http://www.archizone.cz/architekti/ludwig-mies-van-der-rohe/>

MasterClass. Organic Architecture: A Guide to the Organic Architecture Style [online]. Copyright © 2021 [cit. 31.10.2022]. Dostupné z: <https://www.masterclass.com/articles/organic-architecture-guide>

moeba-ABZ.cz: slovník cizích slov. *ABZ.cz: slovník cizích slov-online hledání* [online]. Copyright © [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/amoeba-ameba>

Muqarnas-World History Encyclopedia. *World History Encyclopedia* [online]. Copyright ©2022 [cit. 08.02.2023]. Dostupné z: <https://www.worldhistory.org/Muqarnas/>

nacionalizmus, nacionalismus-ABZ.cz: slovník cizích slov. *ABZ.cz: slovník cizích slov-online hledání* [online]. Copyright © [cit. 08.04.2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/nacionalizmus-nacionalismus>

Nedožitých 85 let vizionáře Jana Kaplického | Radio Prague International. *Zprávy z České republiky | Radio Prague International* [online]. Copyright © 1997 [cit. 12.12.2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/nedozitych-85-let-vizionare-jana-kaplickeho-8747385>

O antifony-průvodce posledními dny adventu-Diecéze litoměřická. *Diecéze litoměřická* [online]. Copyright © 2016 [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <https://www.dltm.cz/o-antifony-pruvodce-poslednimi-dny-adventu>

Od křesla po lžičky. Alvar Aalto navrhoval domy jako ryzí gesamtkunstwerk | EARCH.cz. *EARCH.cz* [online]. Copyright © artEcho, s.r.o. [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/revue/clanek/od-kresla-po-lzicky-alvar-aalto-navrhoval-domy-jako-ryzi-gesamtkunstwerk>

Petr Vorlík životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/petr-vorlik-73194>

prefabrikát-ABZ.cz: slovník cizích slov. *ABZ.cz: slovník cizích slov-online hledání* [online]. Copyright © [cit. 07.06.2022]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/prefabrikat>

Přirozená harmonie organické architektury. *CS.EFERRIT.COM* [online]. Copyright © 2022 cs.eferrit.com [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://cs.eferrit.com/organicka-architektura-jako-navrhovy-nastroj/>

Rainer Zerbst životopis | Databáze knih. *Knihy | Databáze knih* [online]. Copyright © 2008 [cit. 14.03.2023]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/rainer-zerbst-14308>

Richard Weston Studio. *Richard Weston Studio* [online]. Copyright © [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://www.richardweston.info/cv>

Säynätsalo Town Hall-Visit Alvar Aalto. [online]. Copyright © 2023 Alvar Aalto Foundation [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://visit.alvaraalto.fi/en/destinations/saynatsalo-town-hall/>

Simona Khara. *Simona Khara* [online]. Copyright ©2014 [cit. 23.09.2022]. Dostupné z: <http://www.skharadesign.cz/trencadis>

Tadao Ando | EARCH.cz. *EARCH.cz* [online]. Copyright © artEcho, s.r.o. Publikování nebo šíření obsahu je zakázáno bez předchozího souhlasu. Provozovatelem serveru je artEcho, s.r.o., se sídlem Boršov 280 [cit. 08.12.2022]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/revue/clanek/tadao-ando>

Větve, mušle, lotosy a další-organická architektura současnosti. *Archspace* [online]. Copyright © [cit. 7.6.2022]. Dostupné z: <https://www.archspace.cz/vetve-musle-lotosy-a-dalsi-organicka-architektura-soucasnosti>

Villa Mairea-Visit Alvar Aalto. [online]. Copyright © 2023 Alvar Aalto Foundation [cit. 06.02.2023]. Dostupné z: <https://visit.alvaraalto.fi/en/destinations/villa-mairea/>

Zaha Hadid | Archizone.cz. *Archizone.cz / magazín o moderní i historické architektuře* [online]. Copyright © 2014 [cit. 27.01.2023]. Dostupné z: <http://www.archizone.cz/architekti/zaha-hadid/>

Seznam příloh

Přílohy I. Obrazový materiál k teoretické části

- I. Antoni Gaudí a doba plných společenských změn v letech 1851–1926
- II. Uvedení staveb Antonia Gaudího jako předchůdce organických forem v architektuře
- III. Stěžejní dílo Antonia Gaudího, Sagrada Família
- IV. Analýza půdorysu a interiéru stavby Sagrada Família
- V. Stručná historie organické architektury, etymologie, původ slova organický, základní pojmy a znaky organické architektury
- VI. Výtvarná koncepce organické architektury
- VII. Filozofické myšlenky organické architektury
- VIII. Významní představitelé tvořící organické formy v architektuře v období od 2. poloviny 19. století po současnost
- IX. Le Corbusier a jeho vliv na moderní architekturu
- X. A architekti využívající organické a zoomorfní formy v architektuře

Přílohy II. Obrazový materiál k praktické části

- XI. Záměr, technika a zpracování grafických listů

Přílohy I. Obrazový materiál k teoretické části

I. Antoni Gaudí a doba plných společenských změn v letech 1851–1926

Obr. 1: Antoni Gaudí

Obr. 2: Křišťálový palác

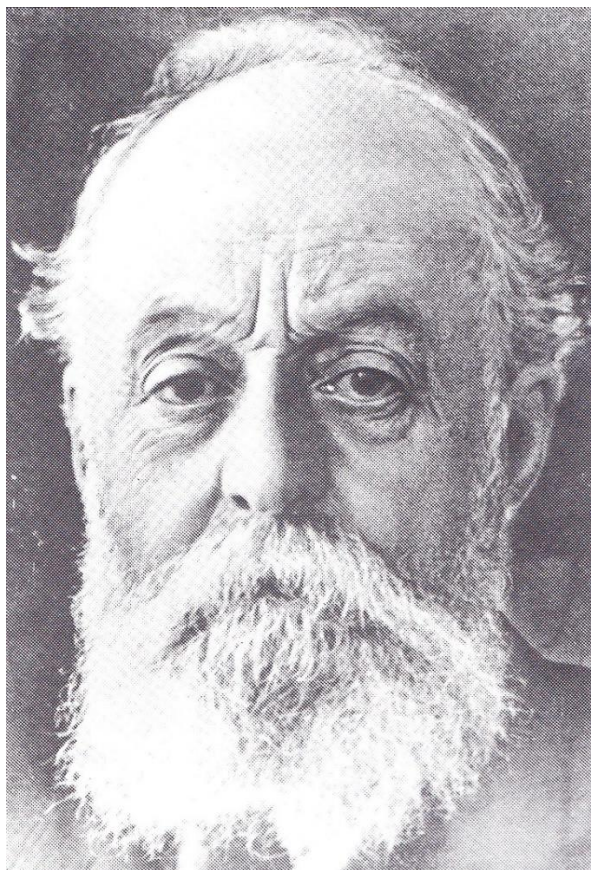
Obr. 3: Křišťálový palác, interiér

Obr. 4: William Morris

Obr. 5: Ekologické smýšlení, rozbité dlaždice na lavici v Parku Güell

Obr. 6: Eusebi Güell

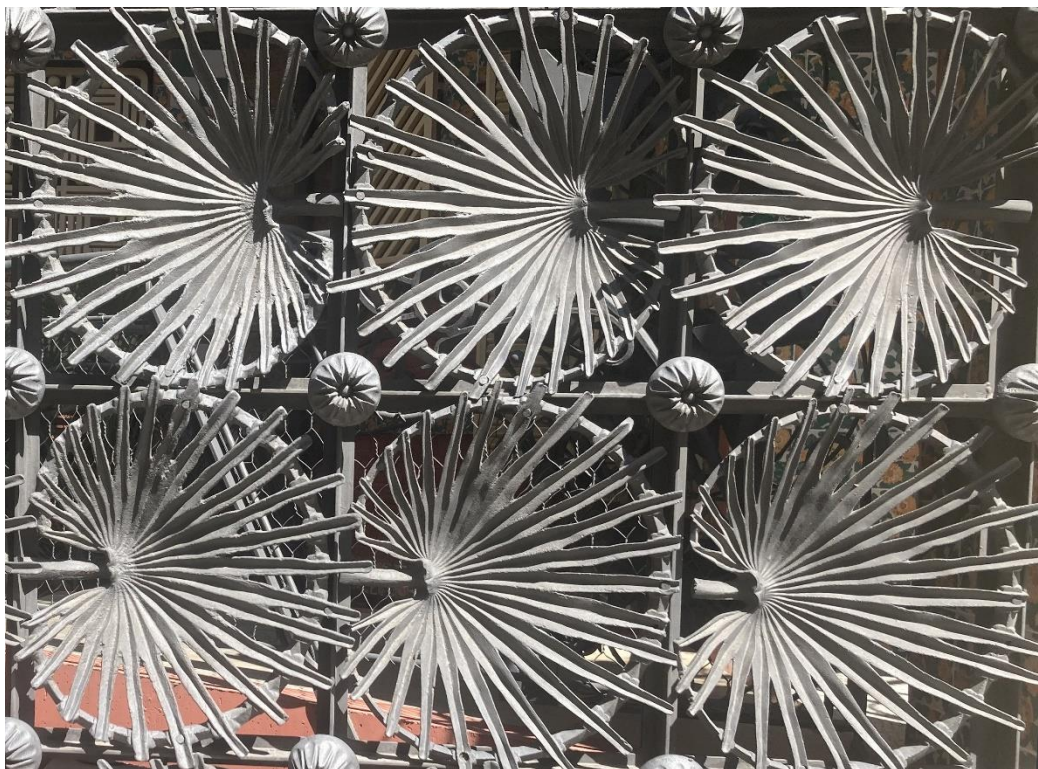
II. Uvedení staveb Antonia Gaudího jako předchůdce organických forem v architektuře

Obr. 7: Casa Vicens

Obr. 8: Žumara nízká

Obr. 9: Listy žumary nízké na vstupní bráně Casa Vicens

Obr. 10: Kachlíky s námětem afrikánů

Obr. 11: Finca Güell

Obr. 12: Drak na vstupní bráně do stavby Finca Güell

Obr. 13: Symbol odkazující na mýtus o Heraklovi a krádeži zlatých jablek ze zahrady Hesperidek na stavbě Finca Güell

Obr. 14: Palau Güell

Obr. 15: Brány ze železného mřížování, Palau Güell

Obr. 16: Terasa s dvaceti komíny tvořenými technikou Trecandís nebo vystavěnými z cihel

Obr. 17: Pohled na Park Güell

Obr. 18: Třicet tři schodů v Parku Güell

Obr. 19: Lví hlava v Parku Güell

Obr. 20: Terasovitá lavice v Parku Güell

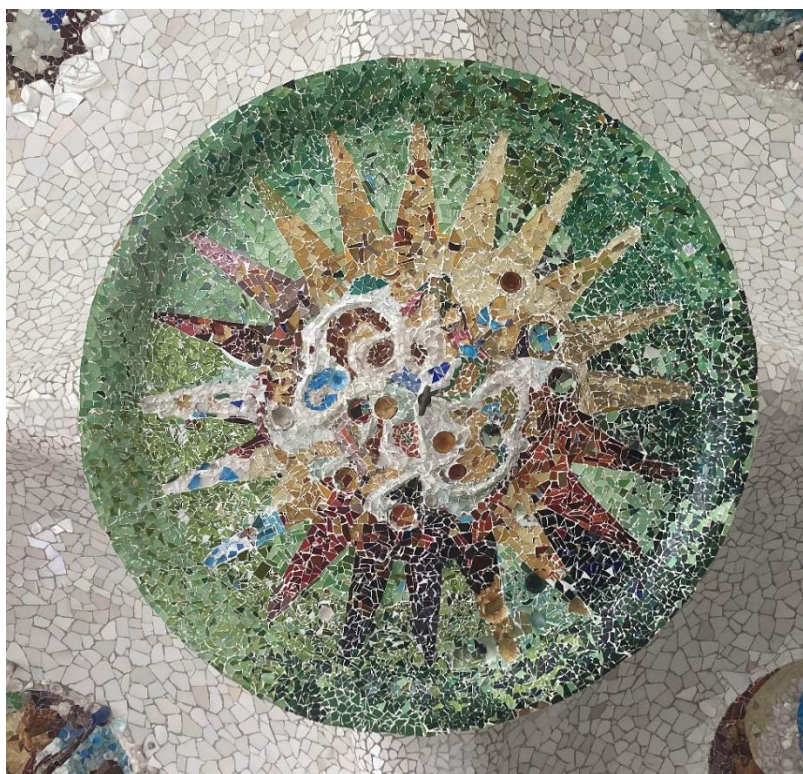
Obr. 21: Detail lavice v Parku Güell

Obr. 22: Detail lavice v Parku Güell 2

Obr. 23: Výzdoba tržnice v Parku Güell, Měsíc

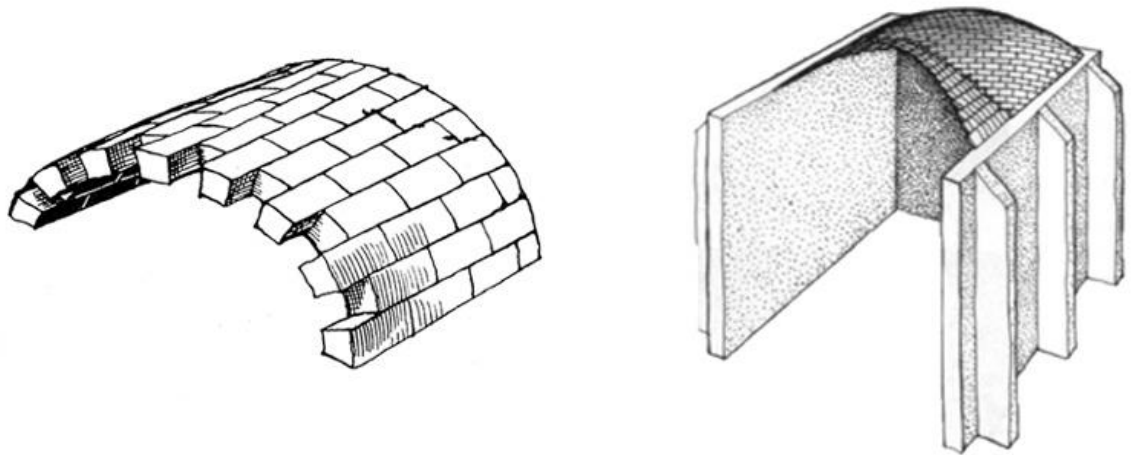
Obr. 24: Výzdoba tržnice v Parku Güell, Slunce

Obr. 25: Krypta v Colònia Güell

Obr. 26: Sagrada Família

Obr. 27: (vlevo) konstrukce katalánské klenby; (vpravo) ukázka katalánského klenutí

Obr. 28: Pohled na ulici Passeig de Gràcia

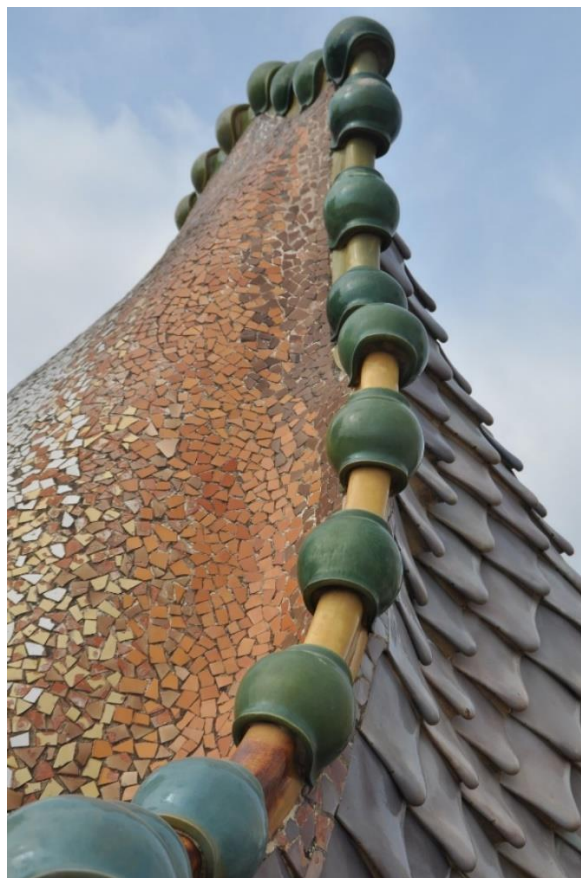
Obr. 29: Casa Batlló

Obr. 30: Detail keramiky a skla v prostřední části fasády Casa Batlló

Obr. 31: Střecha ve tvaru draka na stavbě Casa Batlló

Obr. 32: Detail střechy Casa Batlló

Obr. 33: Balkóny Casa Batlló

Obr. 34: Modré odstíny v interiéru Casa Batlló

Obr. 35: Casa Milà

Obr. 36: Průhled oválným dvorem, Casa Milà

Obr. 37: Vnitřní dvůr s barveným pozadím, Casa Milà

Obr. 38: Detail fasády Casa Milà

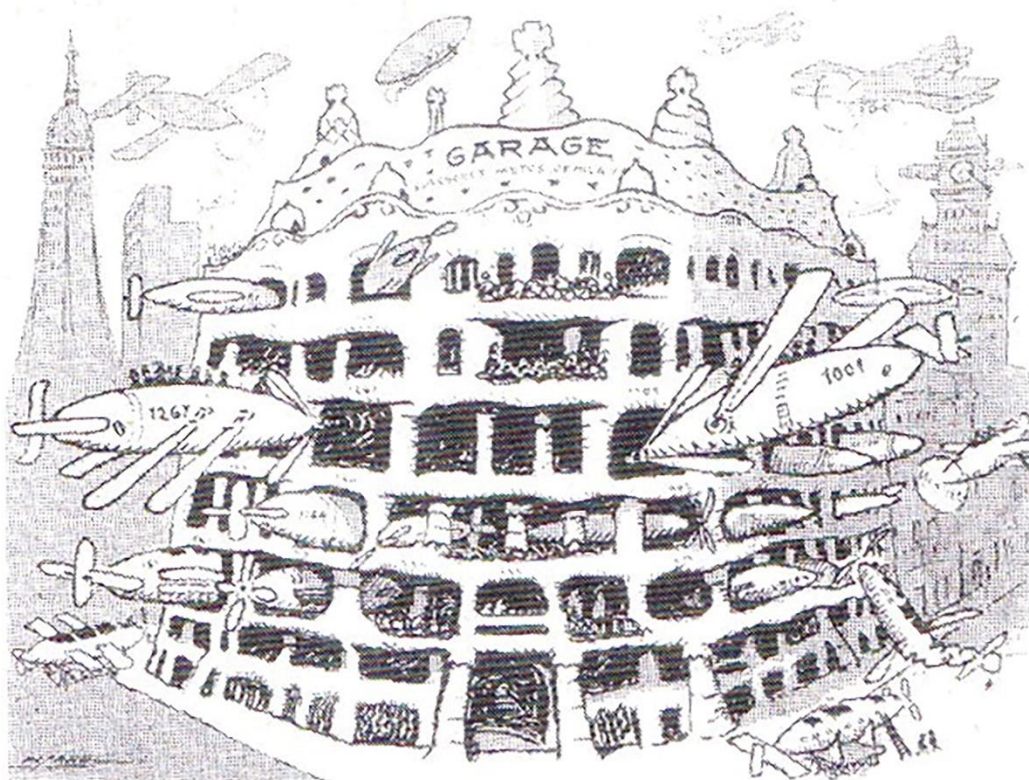
Obr. 39: Balkóny na stavbě Casa Milà

Obr. 40: Zakončení střechy Casa Milà

Obr. 41: Střecha Casa Milà

Obr. 42: Casa Milà jako hangár na vzducholodě

III. Stěžejní dílo Antonia Gaudího, Sagrada Família

Obr. 43: Sagrada Família, západní pohled

Obr. 44: Seskupení věží Sagrada Família

Obr. 45: Zakončení věží, obilné klasy

Obr. 46: Zakončení věží, ovoce

Obr. 47: Sagrada Família, západní fasáda

Obr. 48: Východní fasáda, portál Láska, Víra, Naděje

Obr. 49: Pastýři, portál Lásky, Sagrada Família

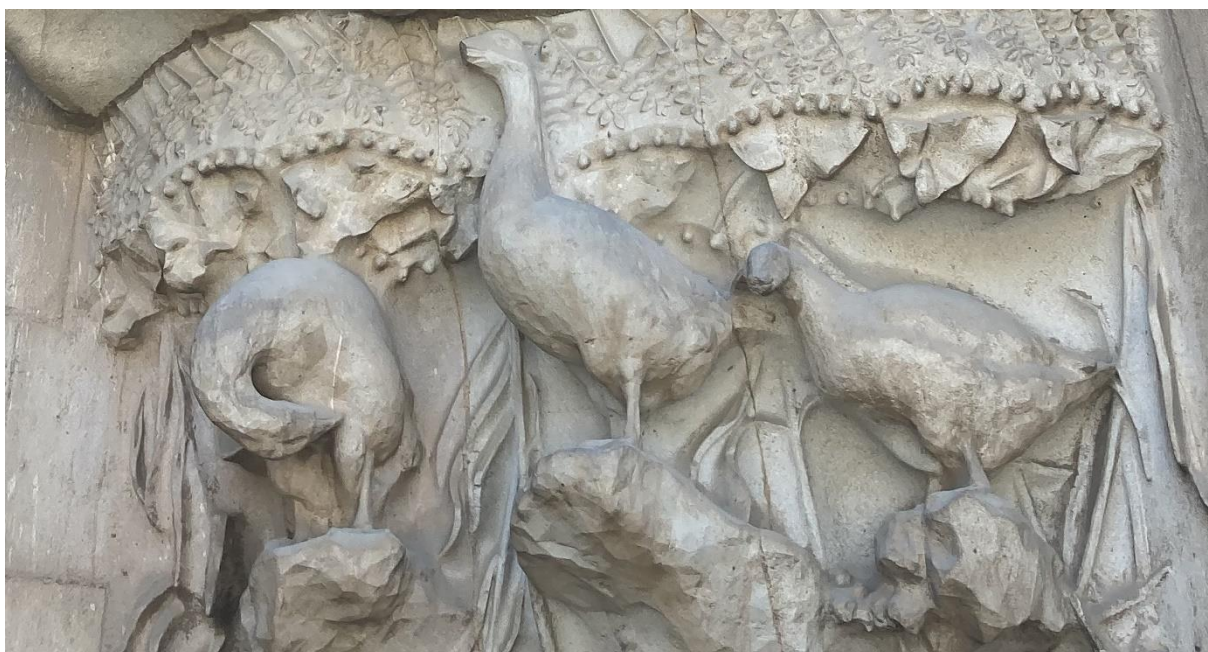
Obr. 50: Klanění tří králů, portál Lásky, Sagrada Família

Obr. 51: Zvěstování, Sagrada Família

Obr. 52: Útěk do Egypta, Sagrada Família

Obr. 53: Kachny na výjevu o narození Ježíše Krista, Sagrada Família

Obr. 54: Želva na sloupu u hlavního portálu, Sagrada Família

Obr. 55: Andělé, Sagrada Família

Obr. 56: Beruška na dveřích, Sagrada Família

Obr. 57: Pravé dveře, Sagrada Família

Obr. 58: Detail dveří, Sagrada Família

Obr. 59: Bičování Krista, západní portál, Sagrada Família

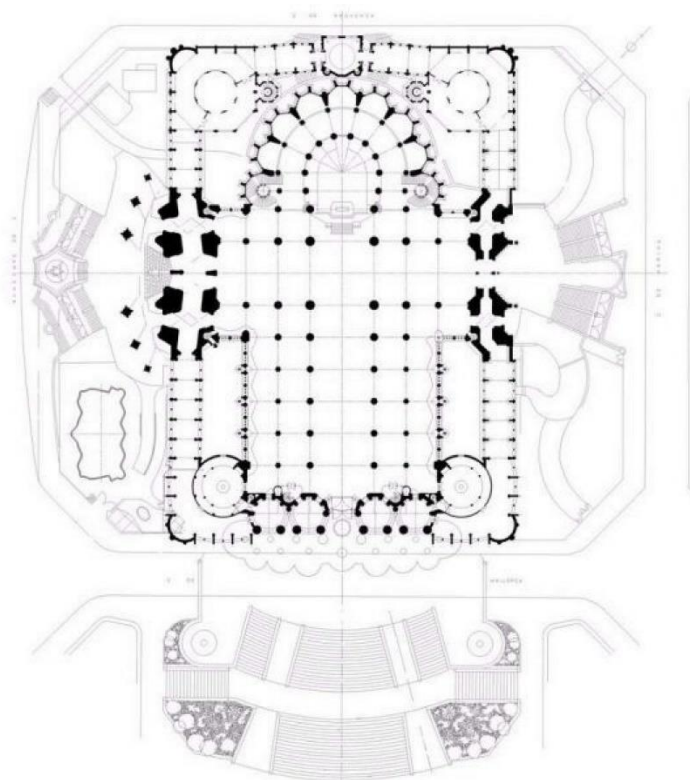

Obr. 60: Svatá Veronika, Sagrada Família

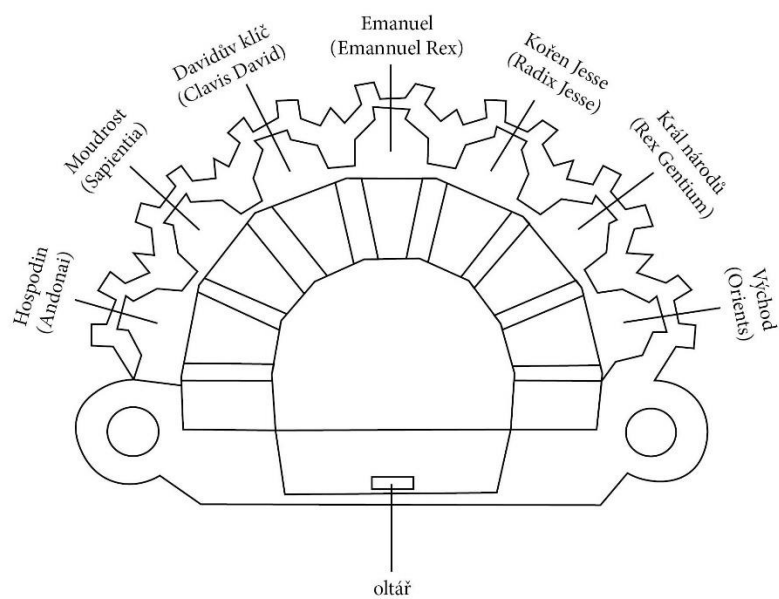

Obr. 61: Had, západní fasáda, Sagrada Família

IV. Analýza pôdorysu a interiéru stavby Sagrada Família

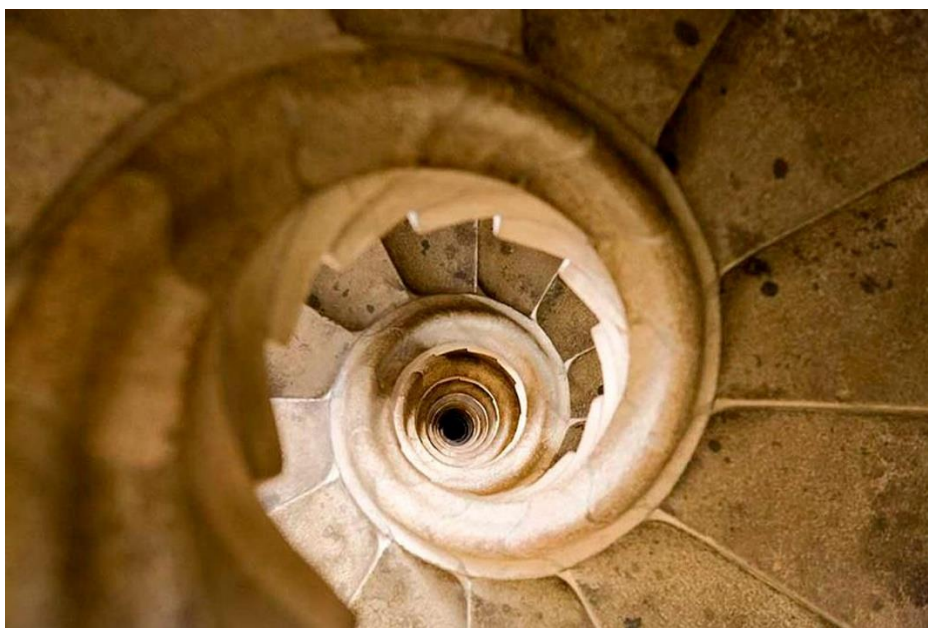
Obr. 62: Pôdorys Sagrada Família, Gaudího návrh z roku 1929

Obr. 63: Apsida s kaplemi pojmenovanými podle Antifon

Obr. 64: Schodiště vedoucí z věže, Sagrada Família

Obr. 65: Točité schodiště ve věži, Sagrada Família

Obr. 66: Sloupy vypadající jako hustý les, Sagrada Família

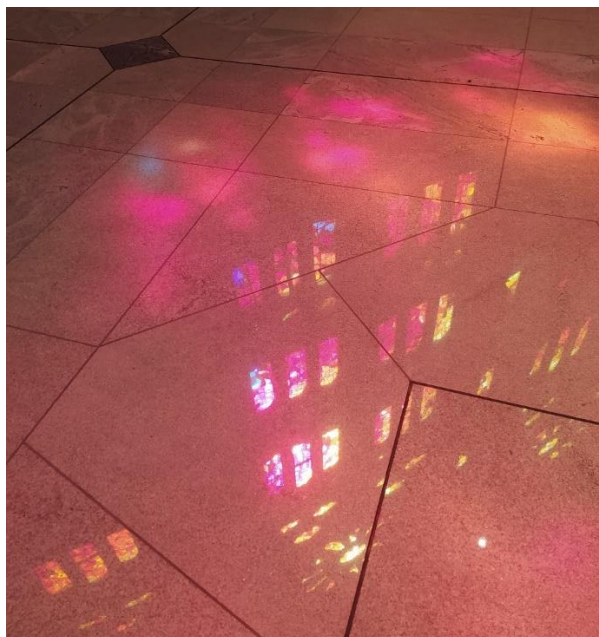
Obr. 67: Světelníky v korunách kleneb, Sagrada Família

Obr. 68: Vitraje na východní fasádě, Sagrada Família

Obr. 69: Světlo v teplých odstínech vrhající vitraje západní fasády

Obr. 70: Abstraktní obrazce vrhající vitraje při západu

- V. Stručná historie organické architektury, etymologie, původ slova organický, základní pojmy a znaky organické architektury

Obr. 71: Ukázka kroužené klenby, Vladislavský sál na Pražském hradě

Obr. 72: Ukázka sítové klenby hvězdicového typu, kostel svaté Máří Magdalény v Chvalšínách

VI. Výtvarná koncepce organické architektury

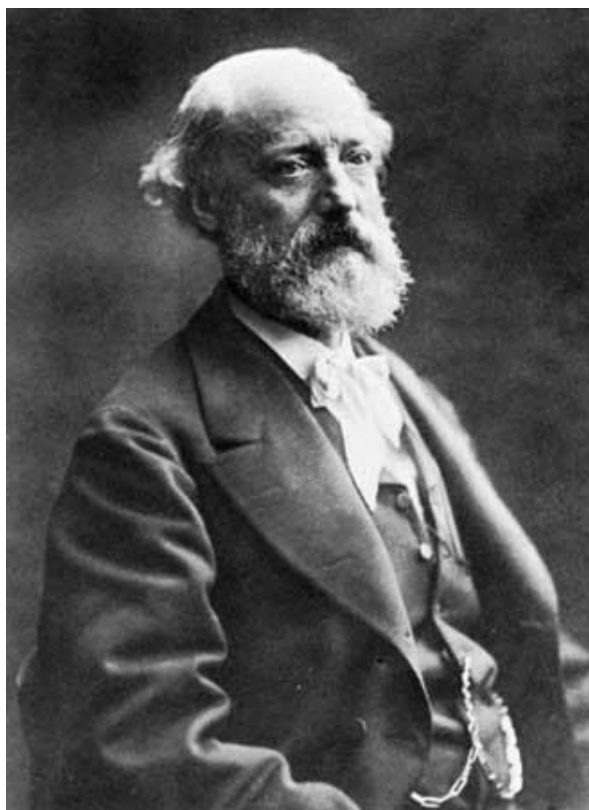

Obr.73: Plakát k hororovému sci-fi filmu The Blob (1958)

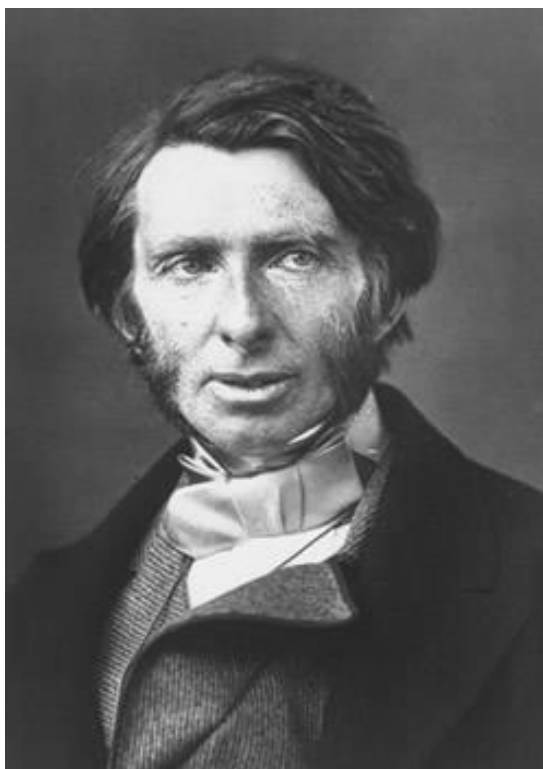

Obr. 74: Amoeba, amorfní struktura

VII. Filozofické myšlenky organické architektury

Obr. 75: Eugène-Emmanuel Viollet-le-Duc

Obr. 76: John Ruskin

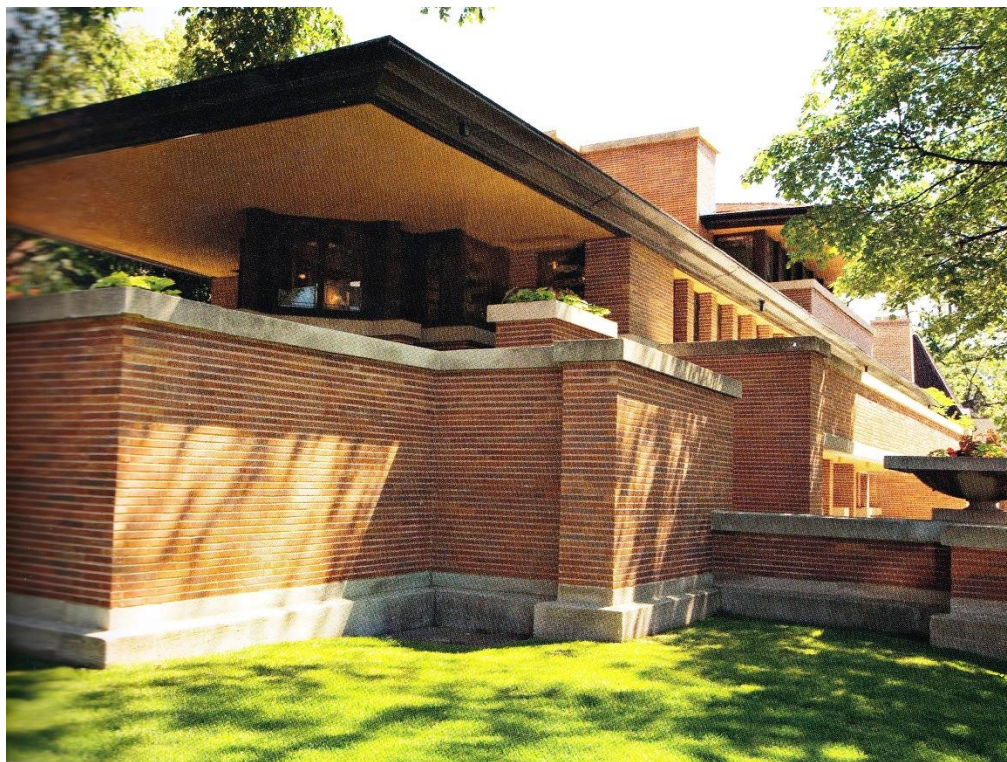
VIII. Významní představitelé tvořící organické formy v architektuře v období od 2. poloviny 19. století po současnost

Obr. 77: Frank Lloyd Wright

Obr. 78: Dům pro Warda W. Willitse, Frank Lloyd Wright

Obr. 79: Dům pro Fredericka C. Robieho, Frank Lloyd Wright

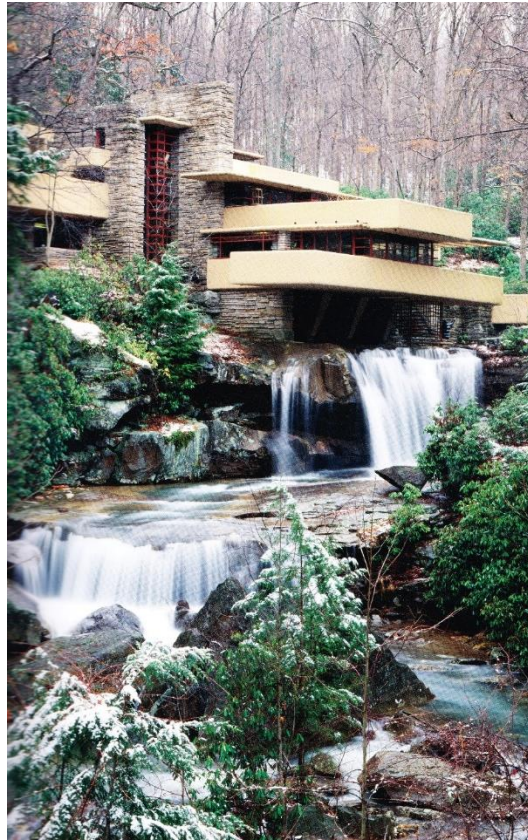
Obr. 80: Dům pro Fredericka C. Robieho, interiér

Obr. 81: Administrativní Johnsonova budova, Frank Lloyd Wright

Obr. 82: Administrativní Johnsonova budova, interiér

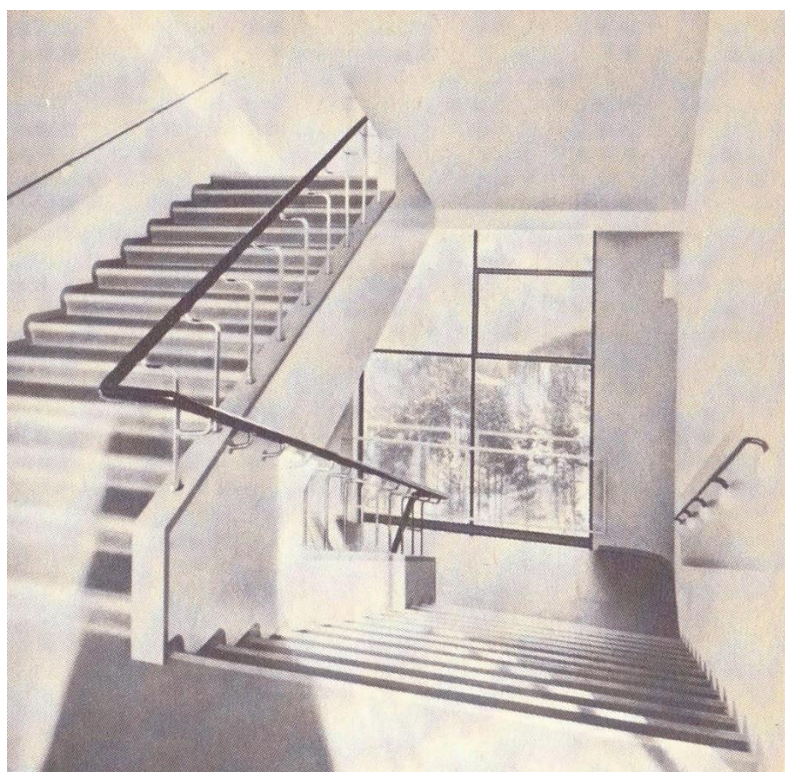
Obr. 83: Fallingwater, Dům nad vodopádem, Frank Lloyd Wright

Obr. 84: Alvar Aalto

Obr. 85: Sanatorium Paimio, Alvar Aalto

Obr. 86: Sanatorium Paimio, chodba s proudícím sluncem

Obr. 87: Knihovna ve Viipuri, Alvar Aalto

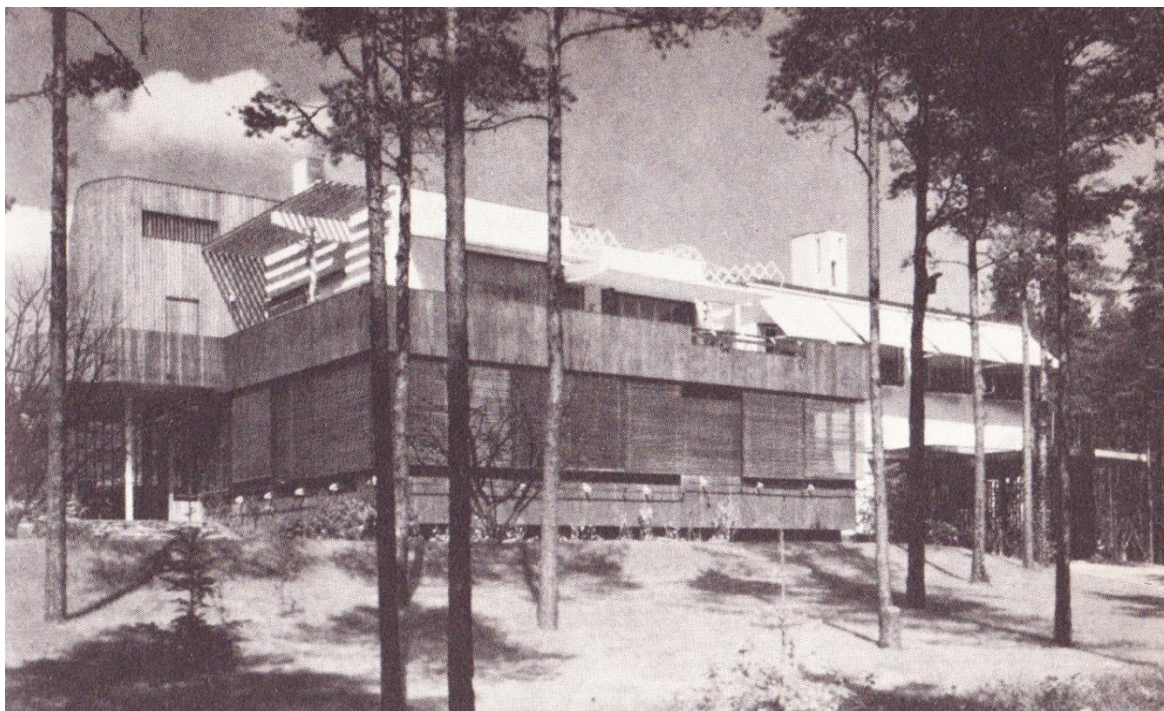
Obr. 88: Stolička Stool 60, Artek

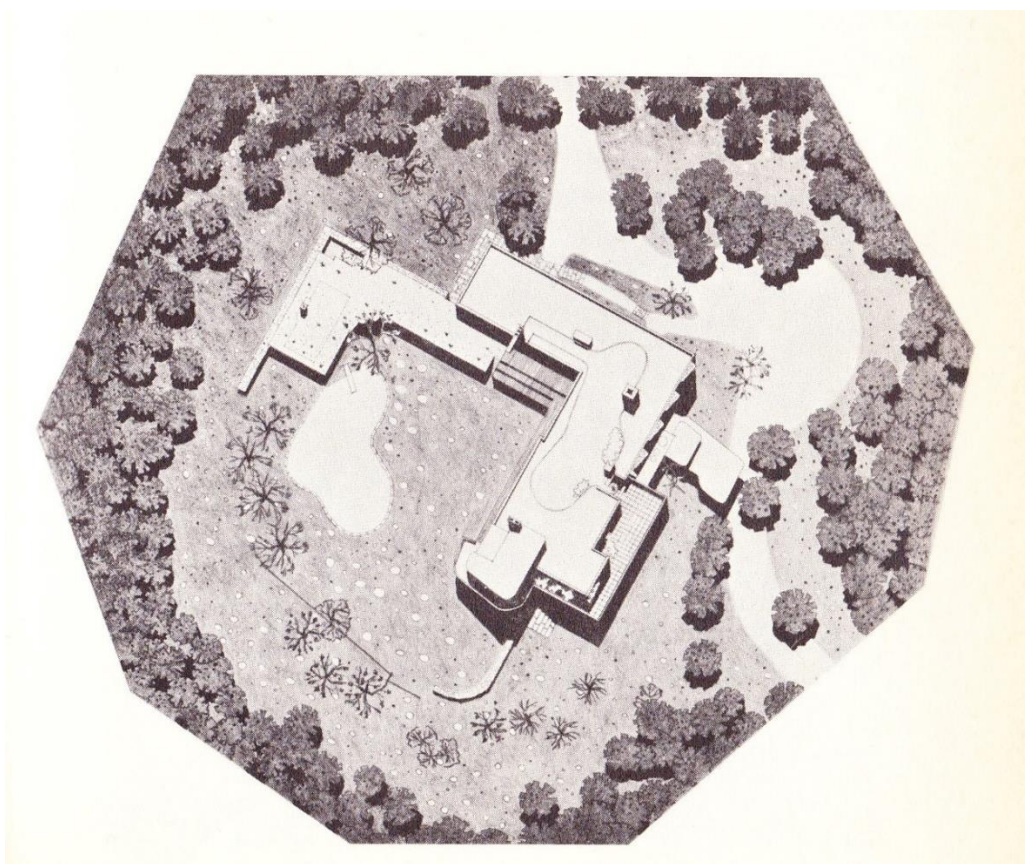
Obr. 89: Křeslo Paimio, Artek

Ob. 90: Váza Savoy, Artek

Obr. 91: Villa Mairea, Alvar Aalto

Obr. 92: Villa Mairea, pŭdorys do L

Obr. 93: Villa Mairea, interiér

Obr. 94: Radnice v městečku Säynätsalo, Alvar Aalto

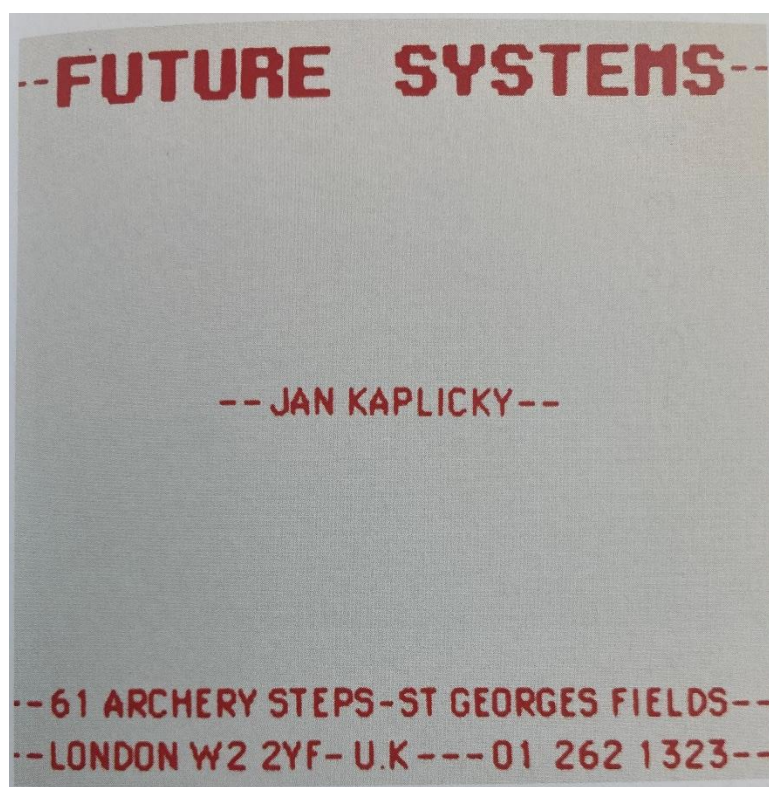
Obr. 95: Tráva na schodišti propojující pavilony městečka Säynätsalo

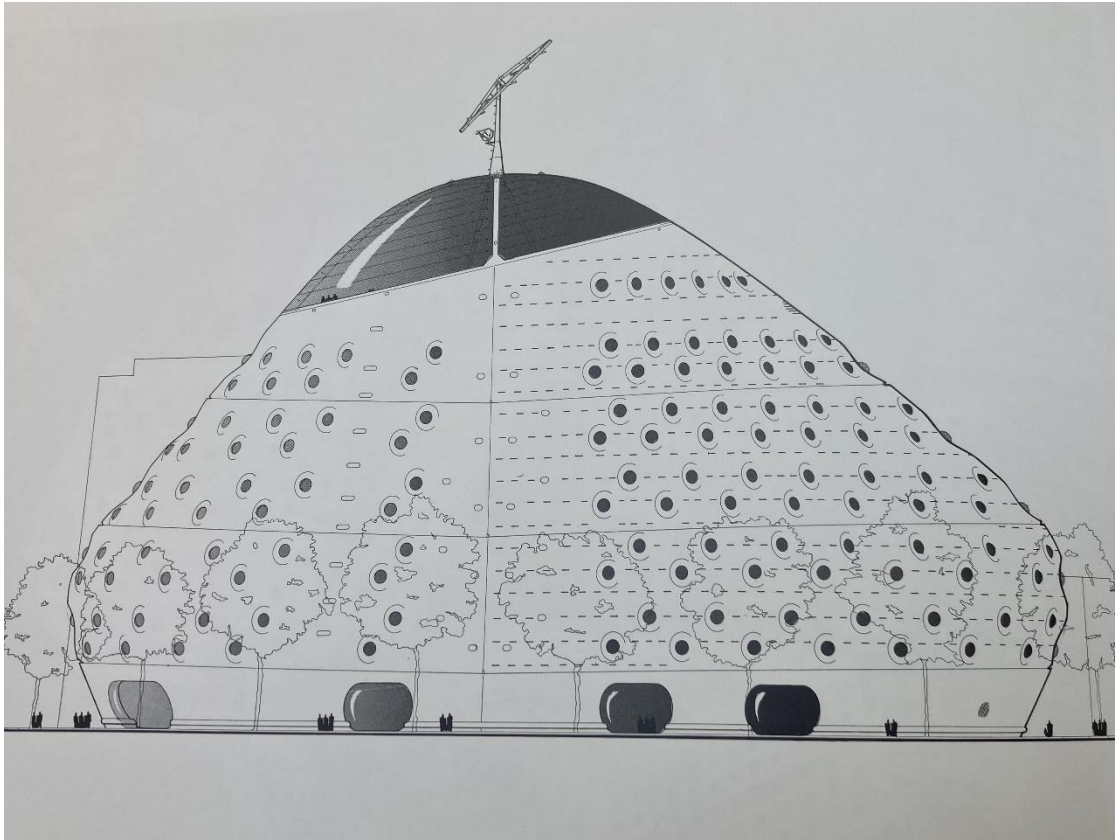
Obr. 96: Interiér radnice Säynätsalo

Obr. 97: Jan Kaplický

Obr. 98: Kaplického logo ve Future Systems

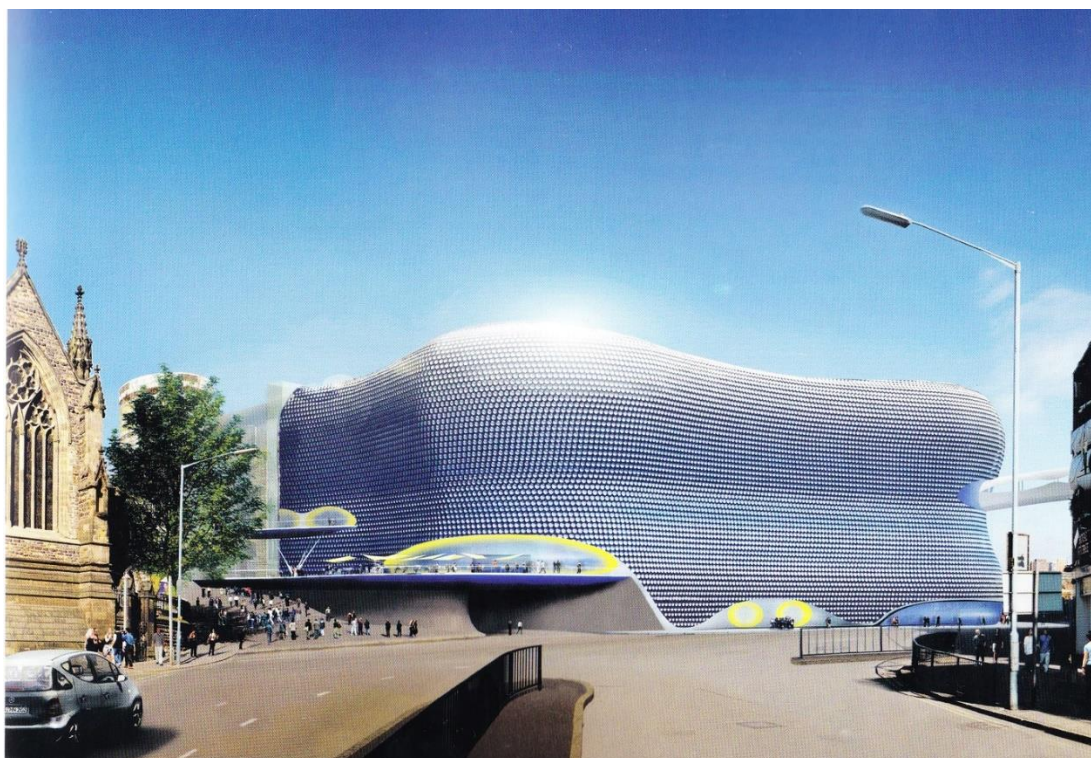
Obr. 99: Návrh projektu Blob, Jan Kaplický

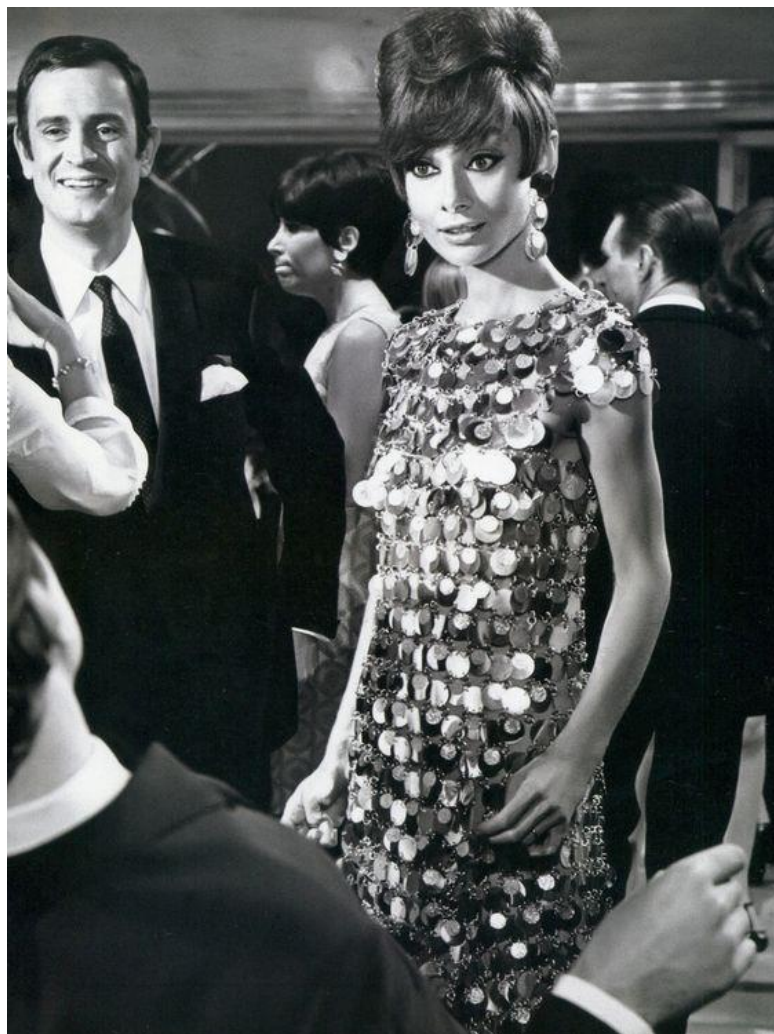
Obr. 100: Projekt Blob

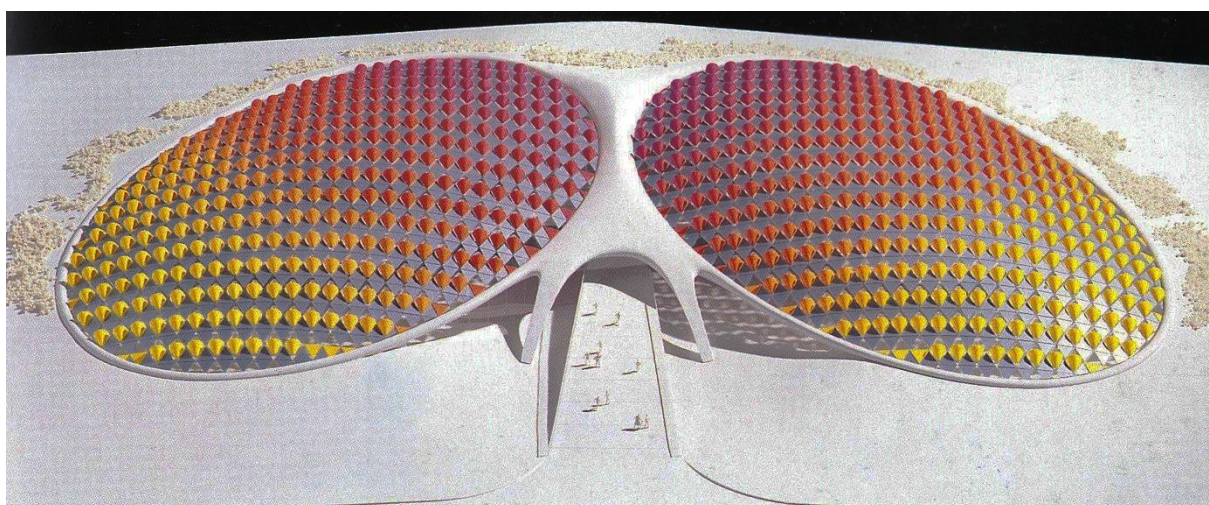
Obr. 101: Tribuna na stadionu Lord's, Jan Kaplický

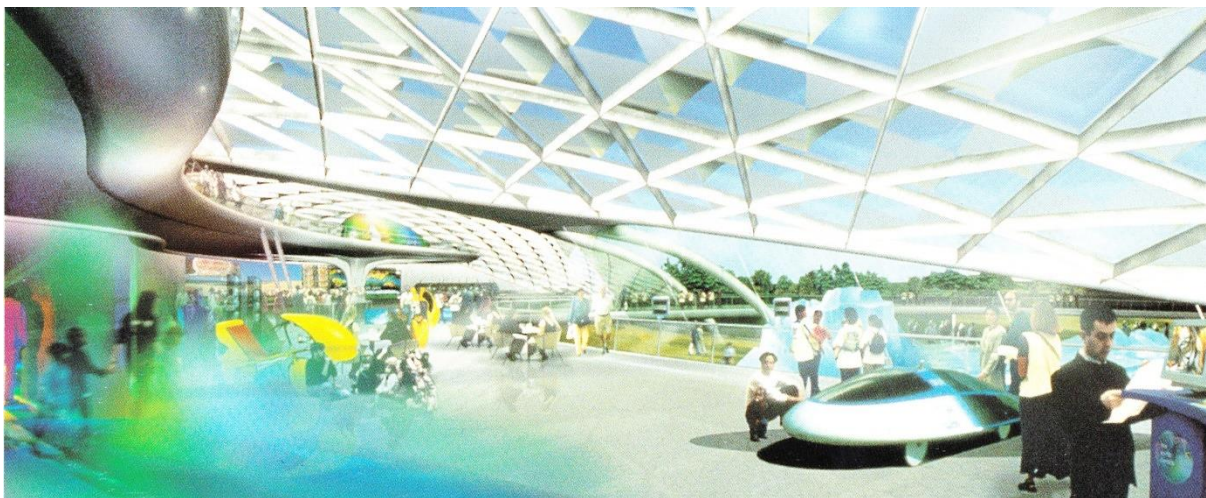
Obr. 102: Obchodní dům v Birminghamu, Jan Kaplický

Obr. 103: Audrey Hepburnová ve filmu Dva na cestě

Obr. 104: Projekt Archa, Jan Kaplický

Obr. 105: Archa, návrh interiéru, Jan Kaplický

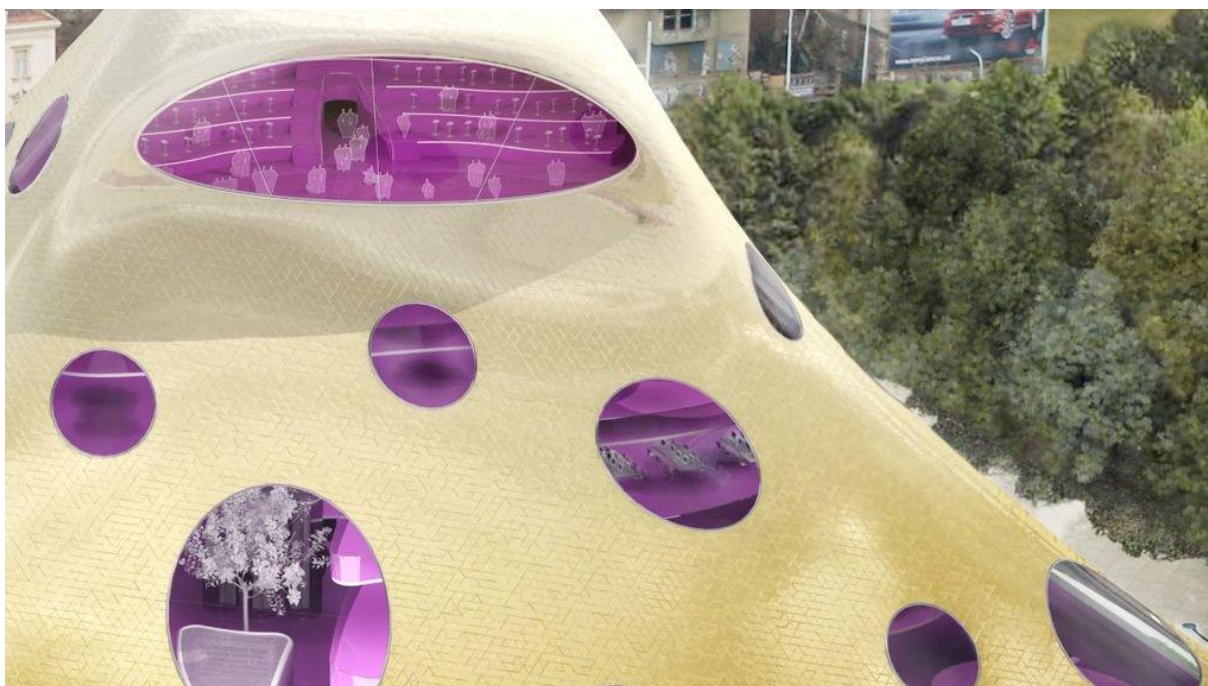
Obr. 106: Návrh Národní knihovny v Praze, Jan Kaplický

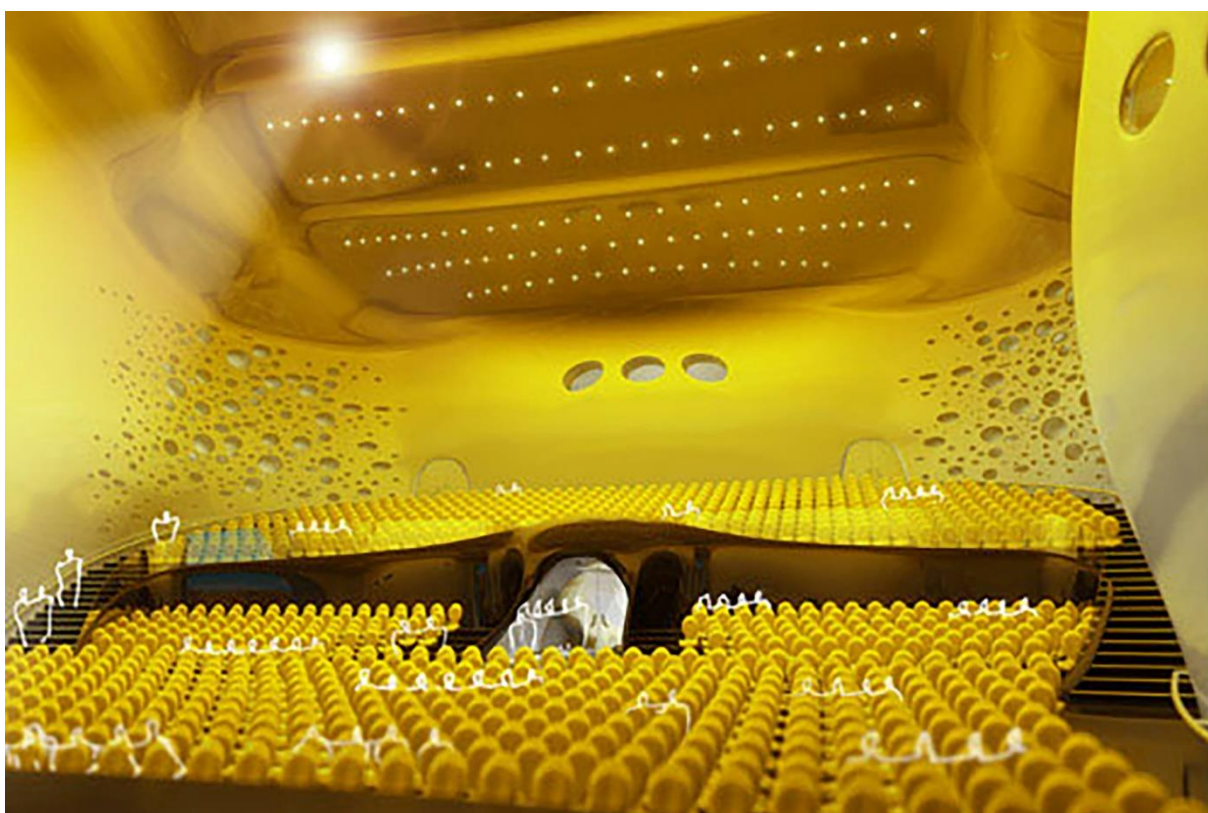
Obr. 107: Návrh Kongresového a koncertního sálu Antonína Dvořáka v Českých Budějovicích

Obr. 108: Projekt Národní knihovny na Letenské pláni v Praze

Obr. 109: Oko nad Prahou, návrh Národní knihovny v Praze

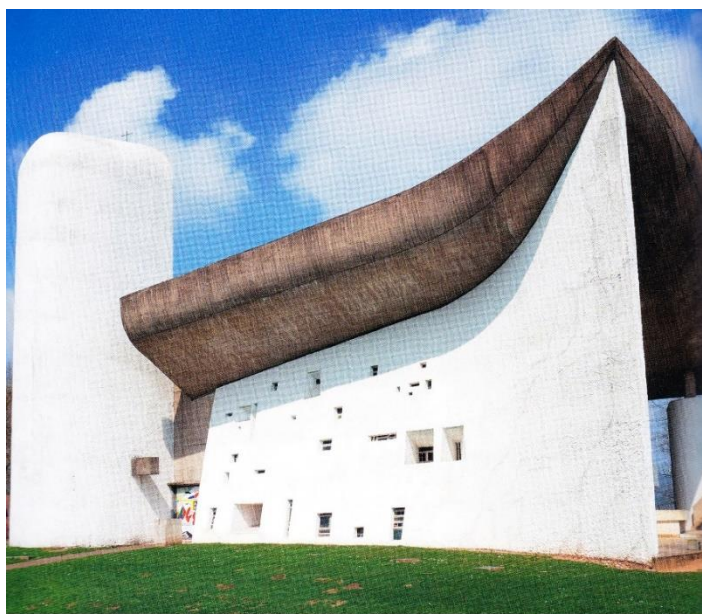

Obr. 110: Návrh interiéru, kongresové a koncertní sály Antonína Dvořáka v České Budějovice

IX. Le Corbusier a jeho vliv na moderní architekturu

Obr. 111: Villa Savoye, Le Corbusier

Obr. 112: Kaple Notre Dame-du-haut, Le Corbusier

X. Architekti využívající organické a zoomorfní formy v architektuře

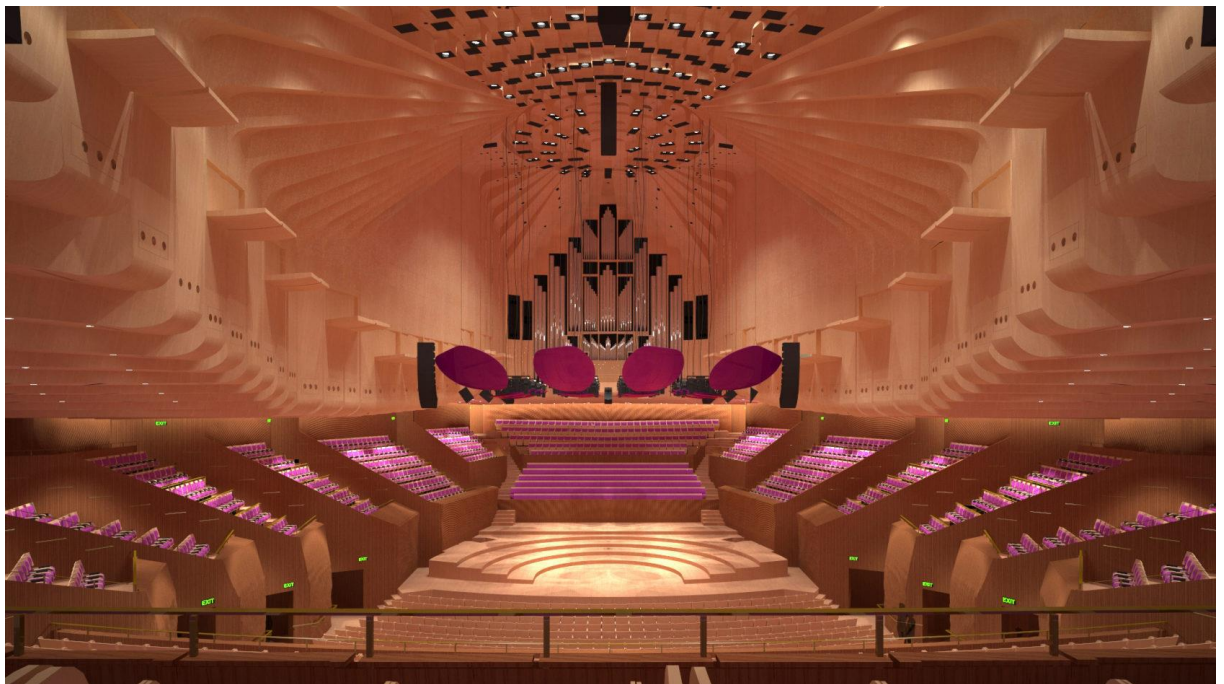
Obr. 113: Dům pro sochaře Eugena a Nancy Bavingerovi, Bruce Goff

Obr. 114: Dům pro sochaře Eugena a Nancy Bavingerovi, interiér

Obr. 115: Opera v Sydney, Jorn Utzon

Obr. 116: Opera v Sydney, interiér

Obr. 117: Národní shromáždění v Kuvajtu, Jorn Utzon

Obr. 118: Kostel ve čtvrti Bagsvaerd, Jorn Utzon

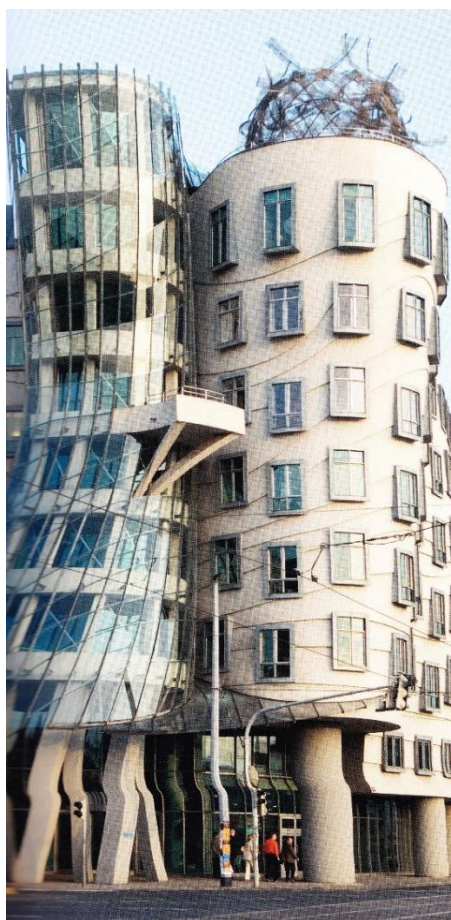
Obr. 119: Kostel ve čtvrti Bagsvaerd, interiér

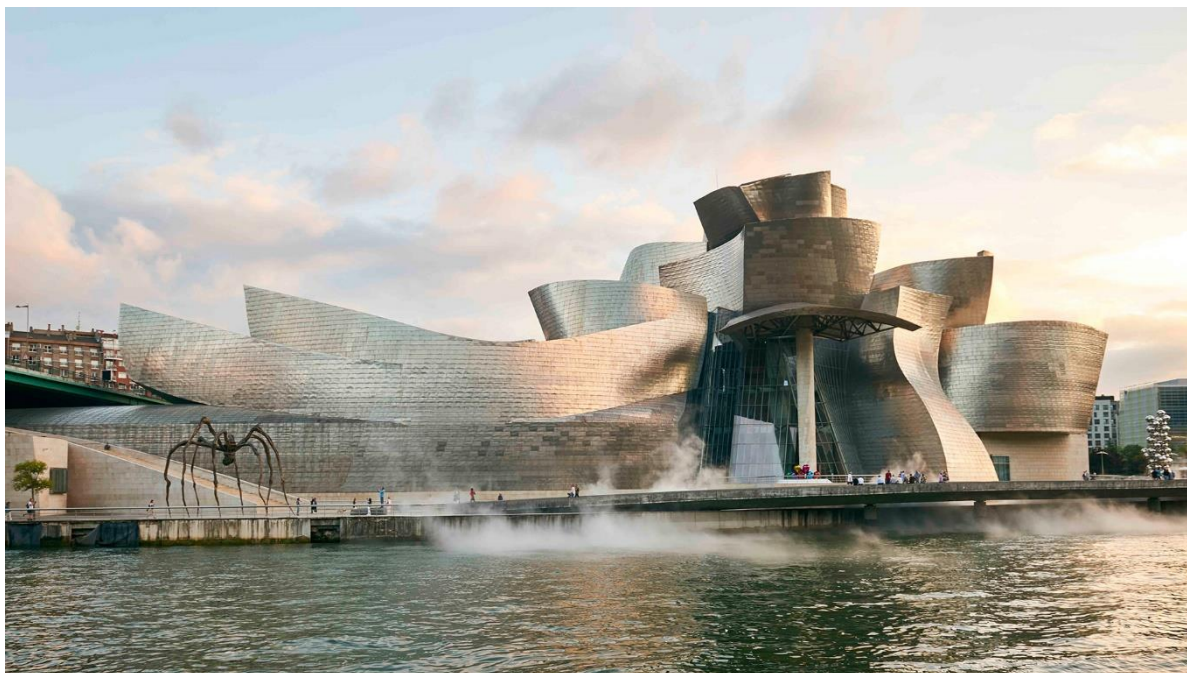
Obr. 120: Arcosanti, Paolo Soleri

Obr. 121: Frank Owen Gehry, přestavba vlastního domu

Obr. 122: Tančící dům v Praze, Frank Owen Gehry

Obr. 123: Guggenheimovo muzeum, Frank Owen Gehry

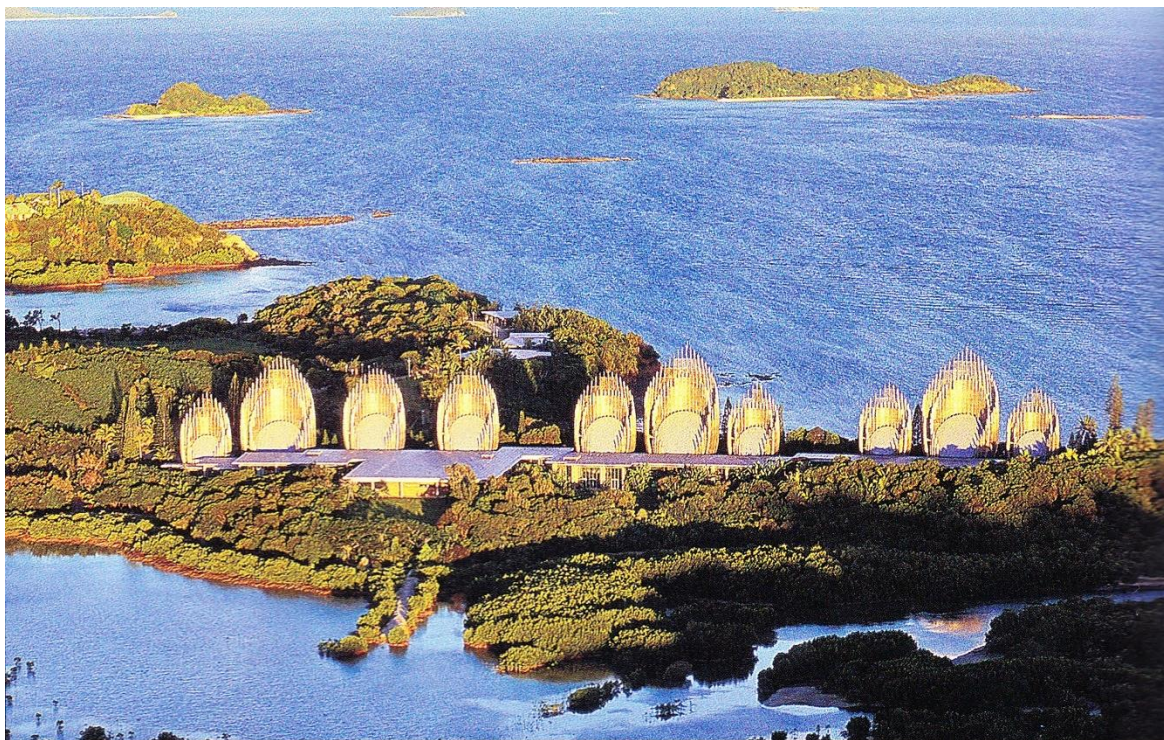
Obr. 124: Centre Pompidou, Richard Rogers a Renzo Piano

Obr. 125: Pojišťovna Lloyd's v Londýně, Richard Rogers

Obr. 126: Pohled z centra Pompidou

Obr. 127: Kulturní centrum v Tjibaou, Renzo Piano

Obr. 128: Kostel v Siófoku, Imre Makovecz

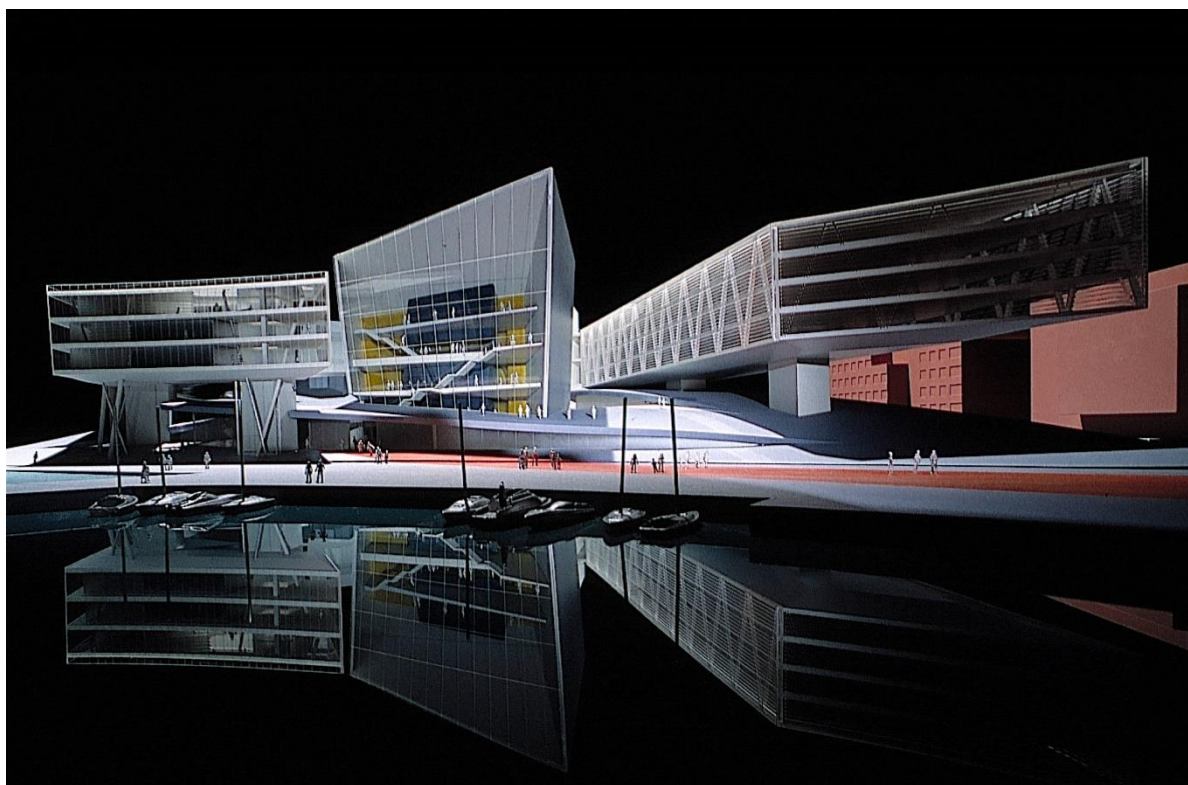
Obr. 129: Univerzita v Piliscabě

Obr. 130: Sloupy u přednáškového sálu v univerzitě v Pilicsabě

Obr. 131: Řadový dům v Samijoši, Tadao Andó

Obr. 132: Projekt na Cardiffskou operu, Zaha Hadid

Obr. 133: Hasičská stanice ve městě Weil am Rhein

Obr. 134: Kulturní centrum Hejdara Alijeva v Baku

Přílohy II. Obrazový materiál k praktické část

XI. Záměr, technika a zpracování grafických listů

Obr.135: Komín ze stavby Palau Güell vypadající jako koruna stromu

Obr. 136: Střecha administrativní budovy při vchodu do Parku Güell

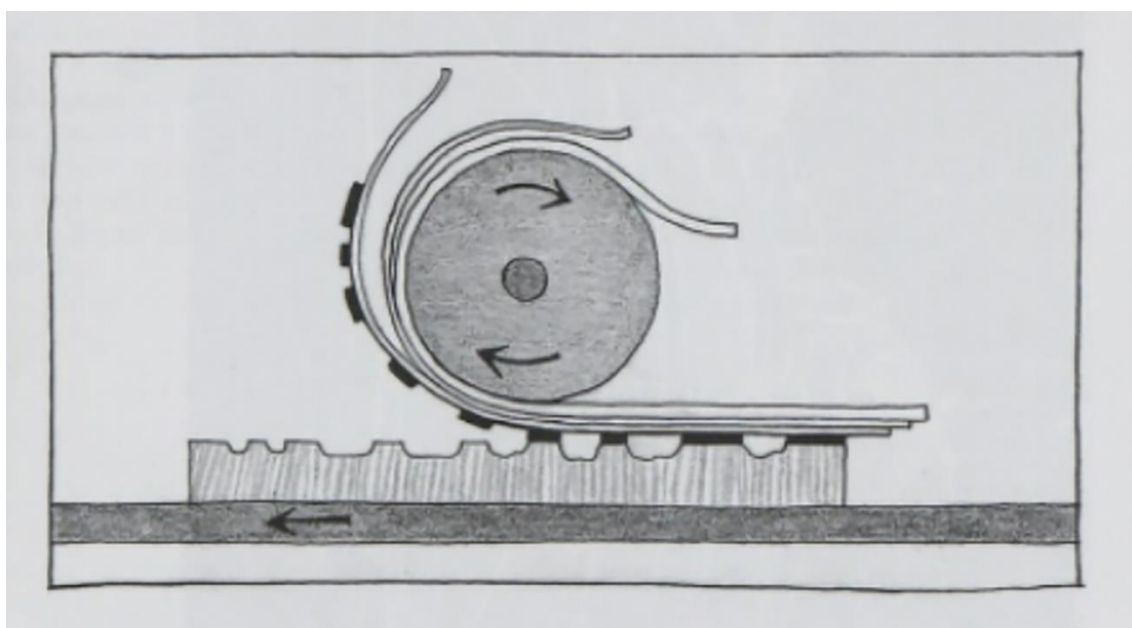
Obr. 137: Střešní terasa s komíny na stavbě Casa Milà

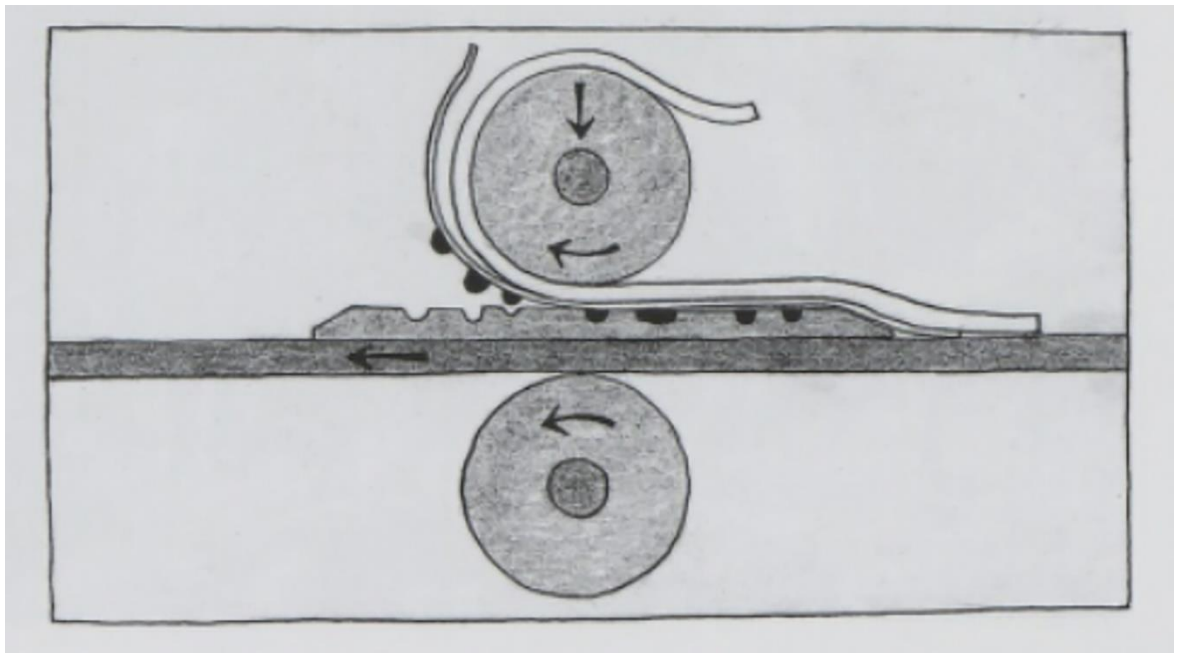
Obr. 138: Zvýraznění obrysových linií

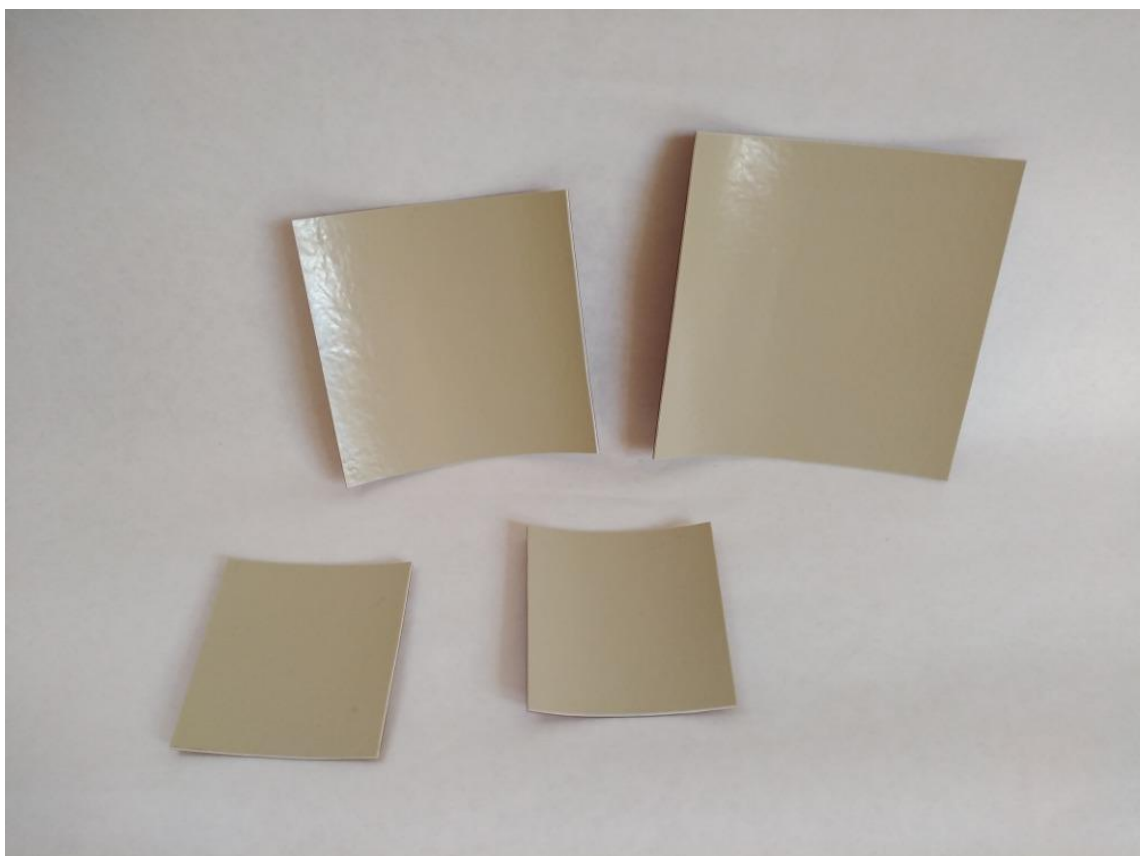
Obr. 139: Přenesení obrysu, překrývání a doplňování

Obr. 140: Schéma tisku z výšky

Obr. 141: Schéma tisku z hloubky

Obr. 142: Matrice z lina

Obr. 143: Rydla různého tvaru

Obr. 144: Desky ze sádry

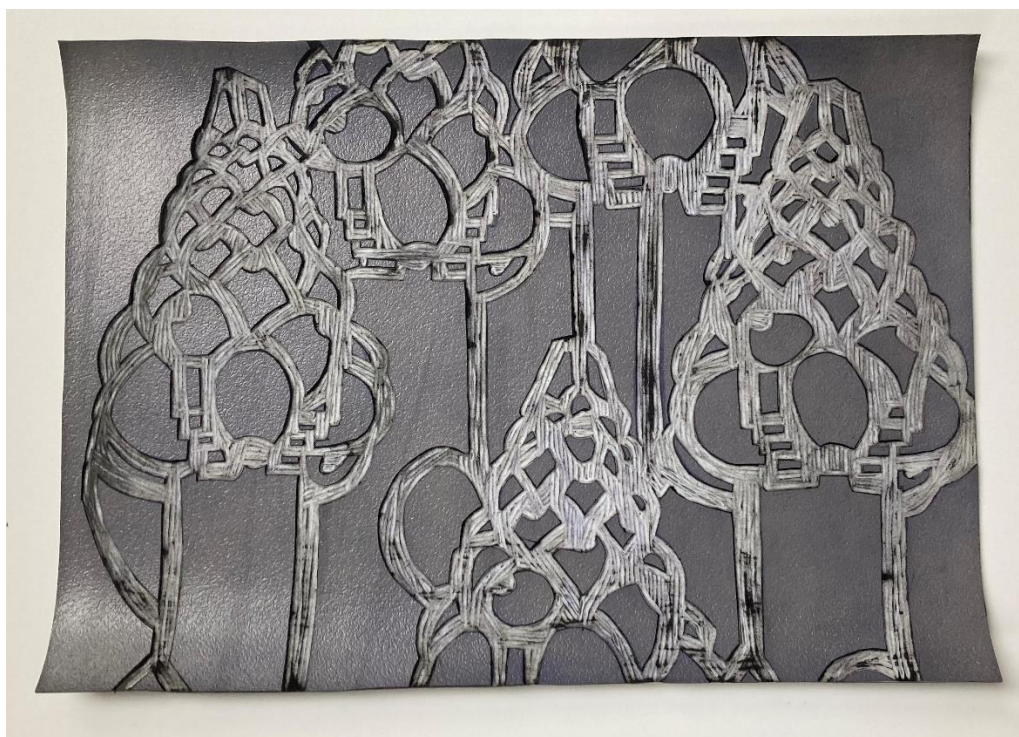
Obr. 145. Matrice z lina, návrh ze stavby Palau Güell, pozitiv

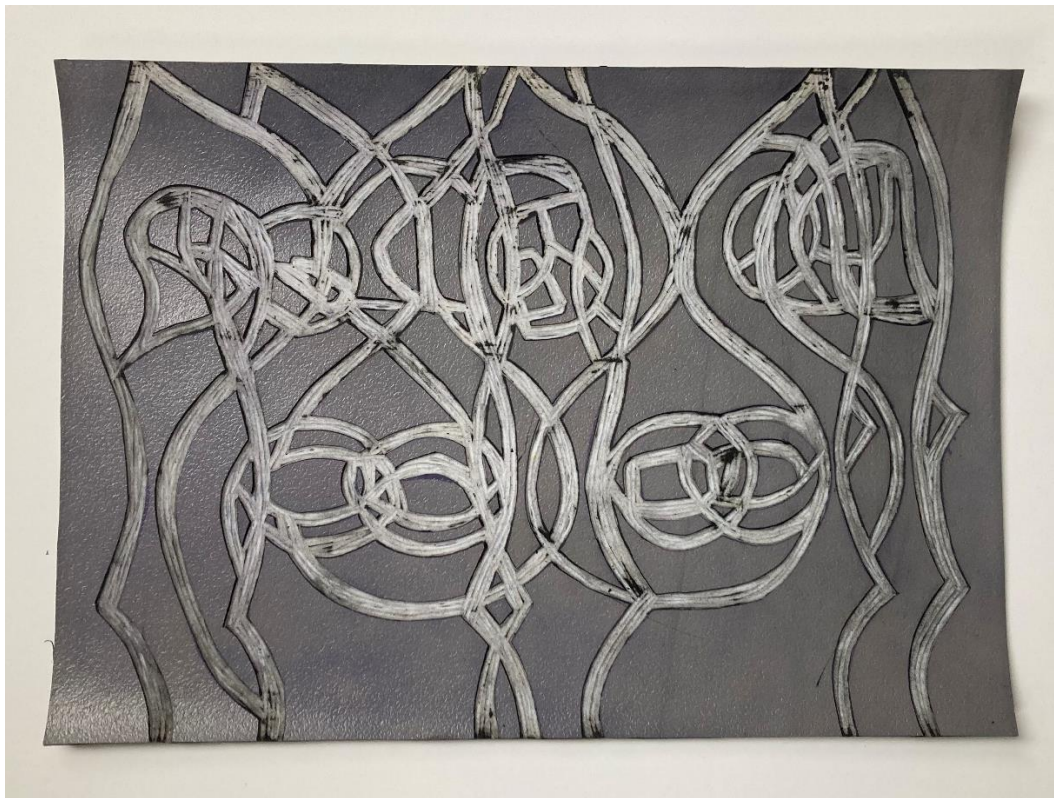
Obr. 146: Matrice z lina, návrh ze stavby Casa Milà, pozitiv

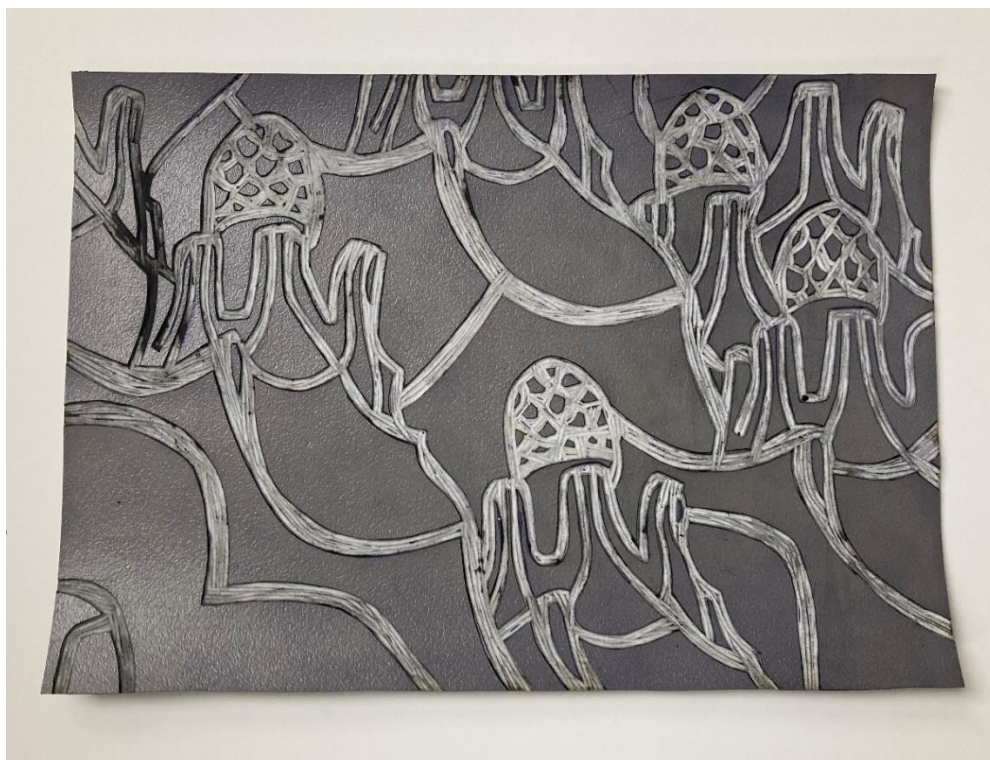
Obr. 147: Matrice z lina, návrh z budovy při vstupu do parku Güell, pozitiv

Obr. 148: Matrice z lina, návrh ze stavby Palau Güell, negativ

Obr. 149: Matrice z lina, návrh ze stavby Casa Milà, negativ

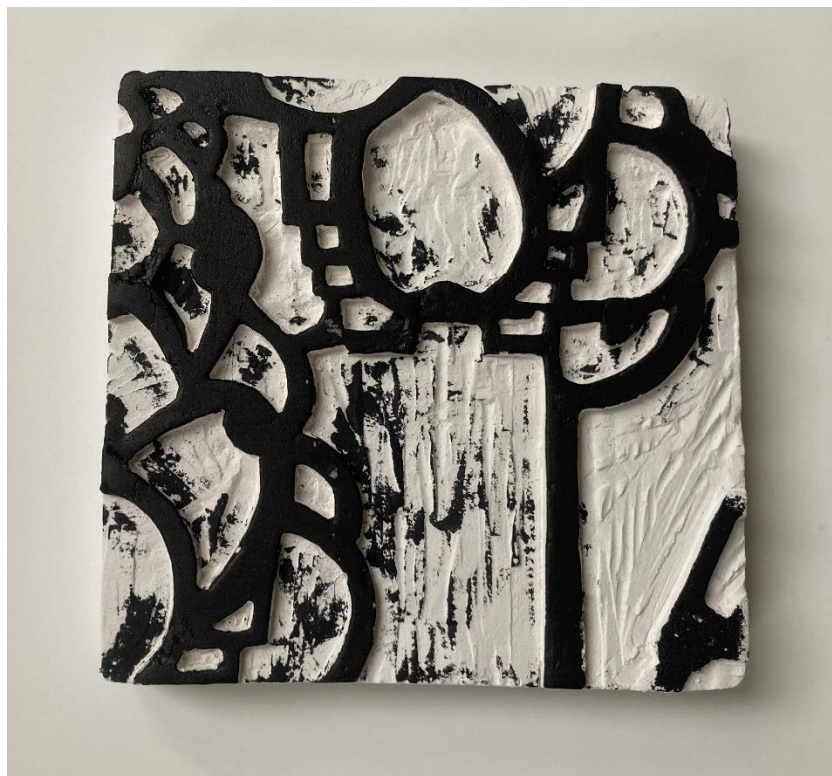
Obr. 150: Matrice z lina, návrh z budovy při vstupu do Parku Güell, negativ

Obr. 151: Matrice ze sádry, detail z návrhu z budovy Casa Milà

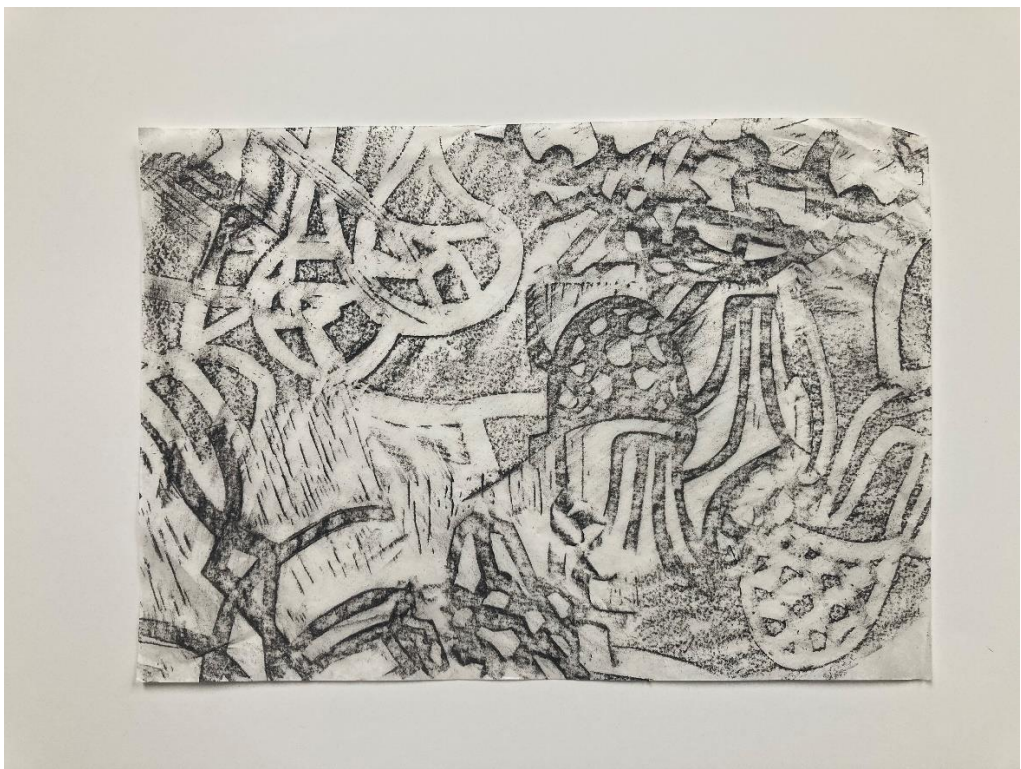
Obr. 152: Matrice ze sádry, detail z návrhu z budovy při vstupu do Parku Güell

Obr. 153: Matrice ze sádry, detail z návrhu ze stavby Palau Güell

Obr. 154: Matrice ze sádry, detail z návrhu ze stavby Palau Güell 2

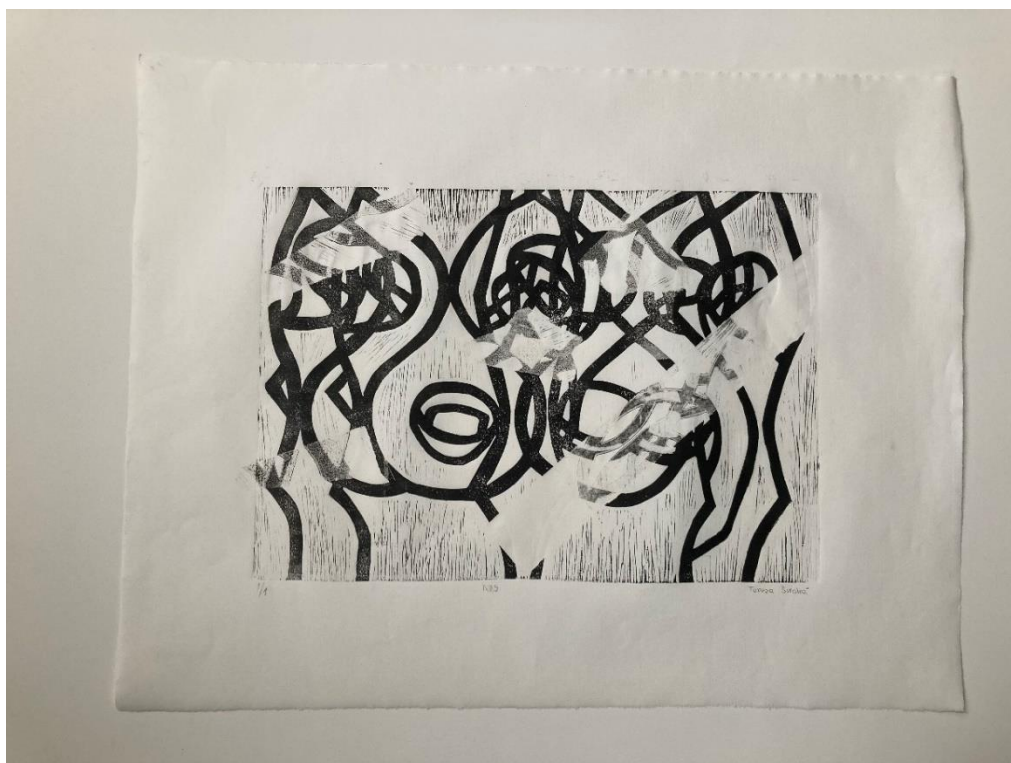
Obr. 155: Ověřování matric technikou frotáže

Obr. 156: NO.1

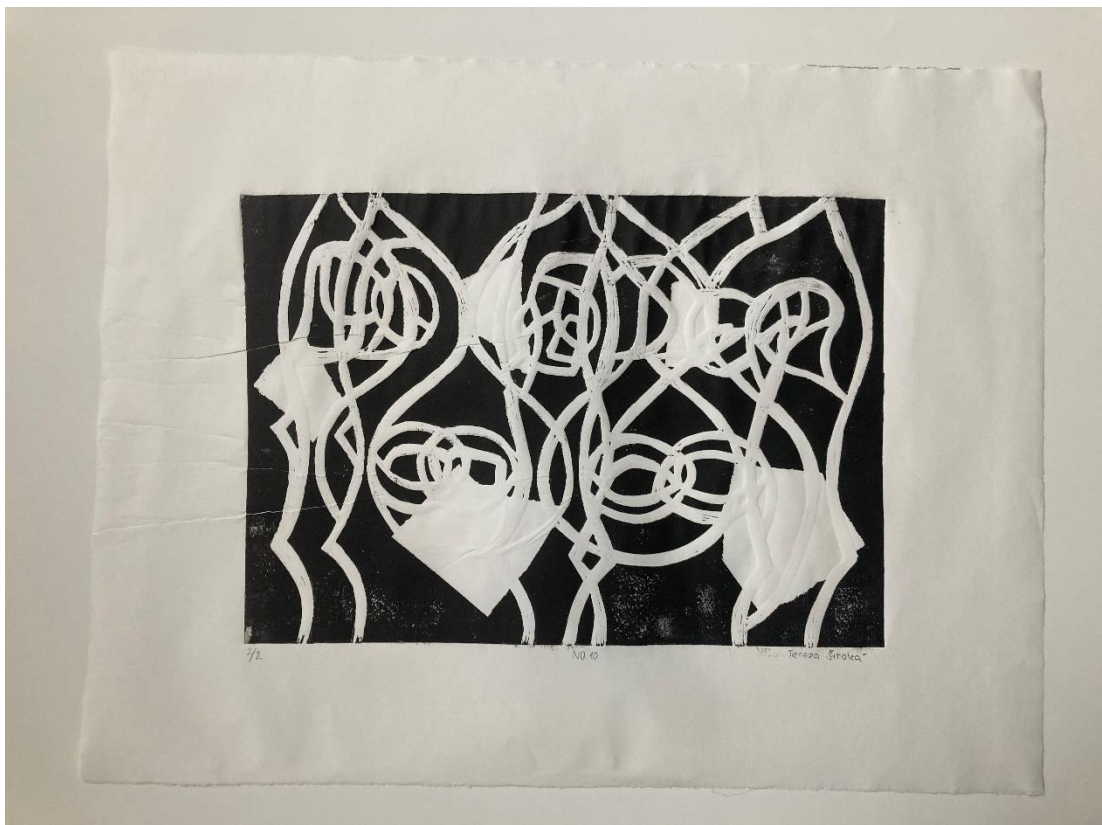
Obr. 157: NO.2

Obr. 158: NO.3

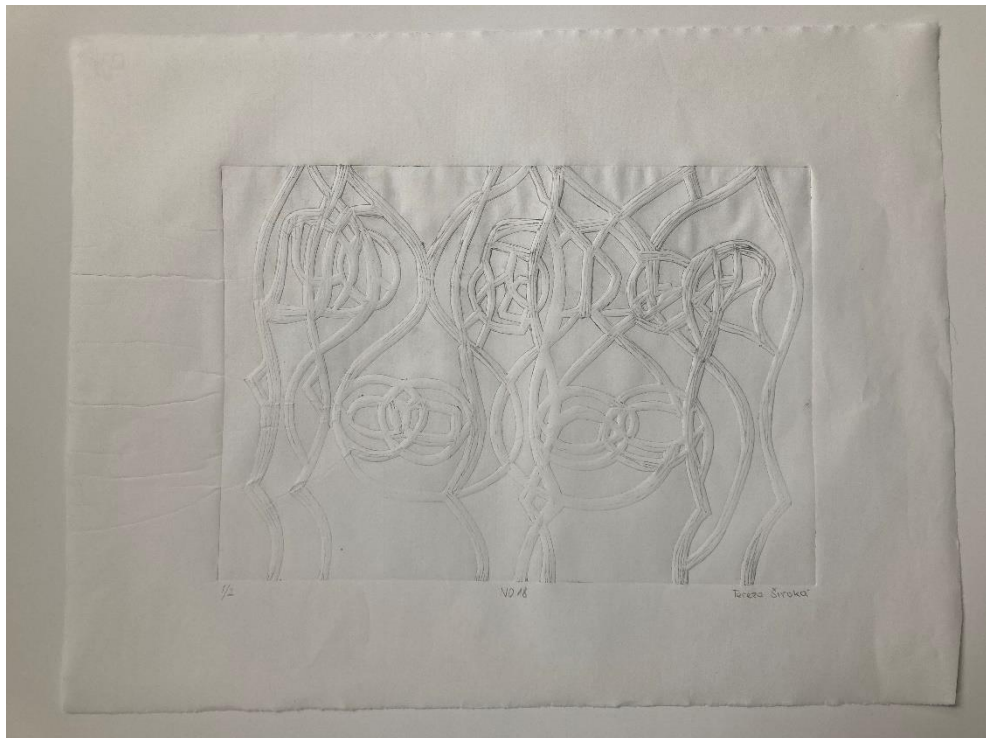
Obr. 159: NO.9

Obr. 160: NO.10

Obr. 161: NO.15

Obr. 162: NO.18

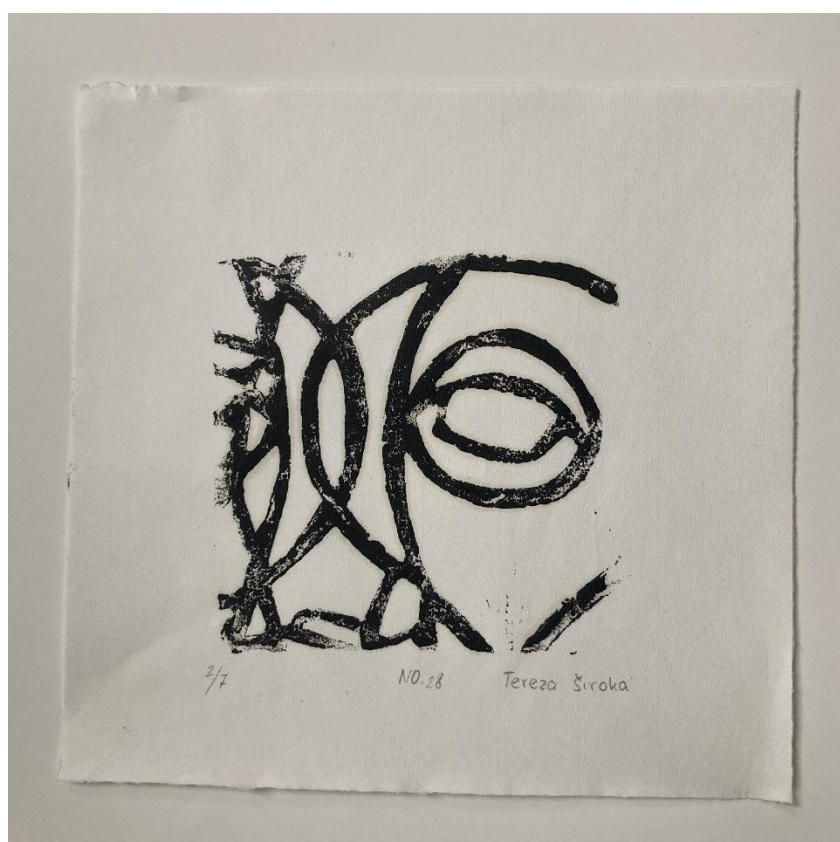
Obr. 163: NO.21

Obr. 164: NO.22

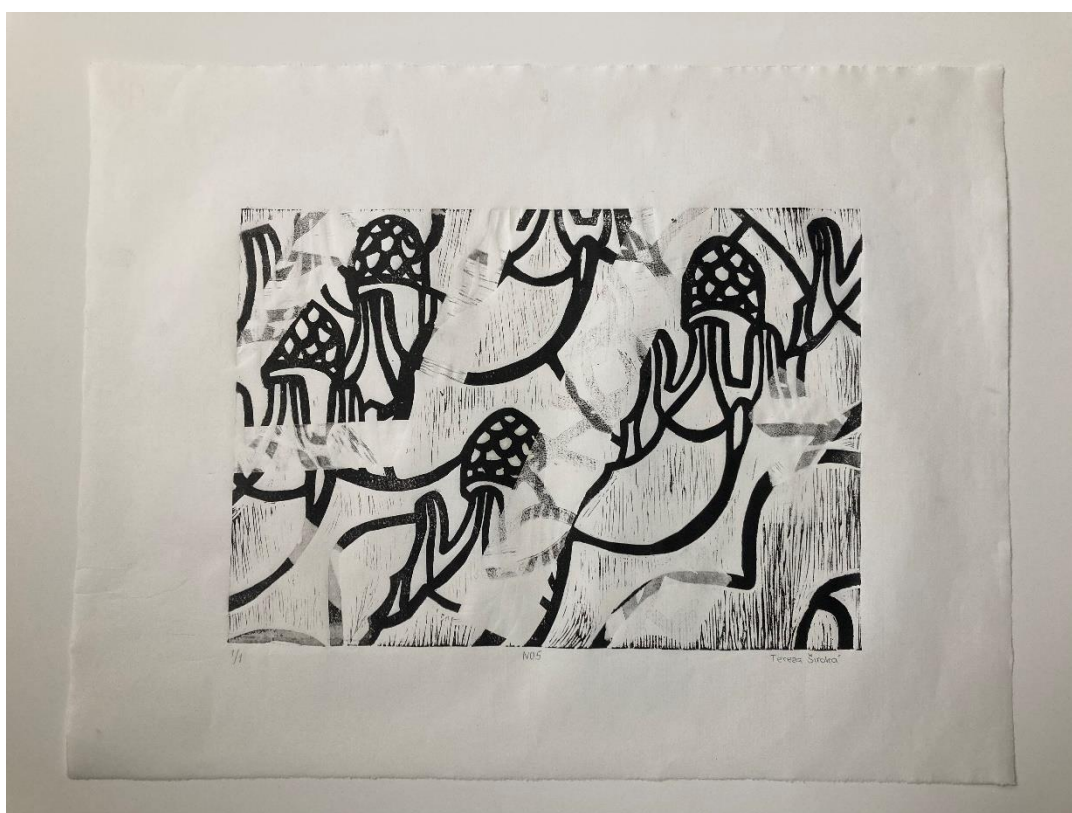
Obr. 165: NO.26

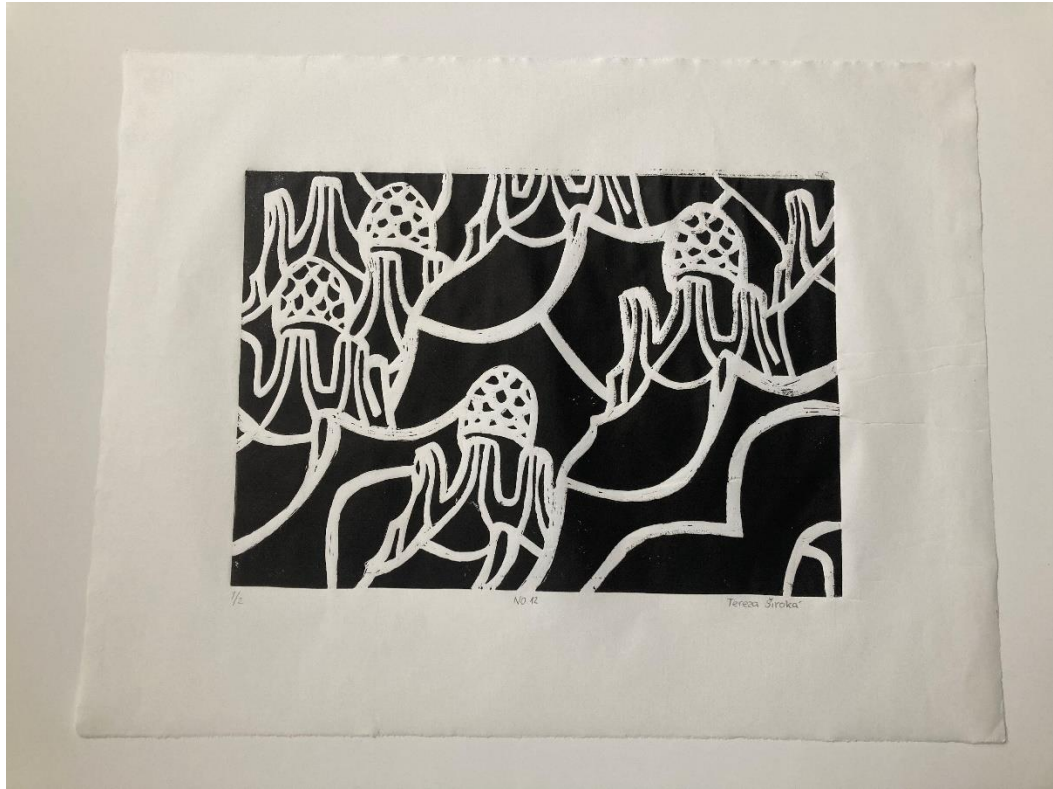
Obr. 166: NO.28

Obr. 167: NO.4

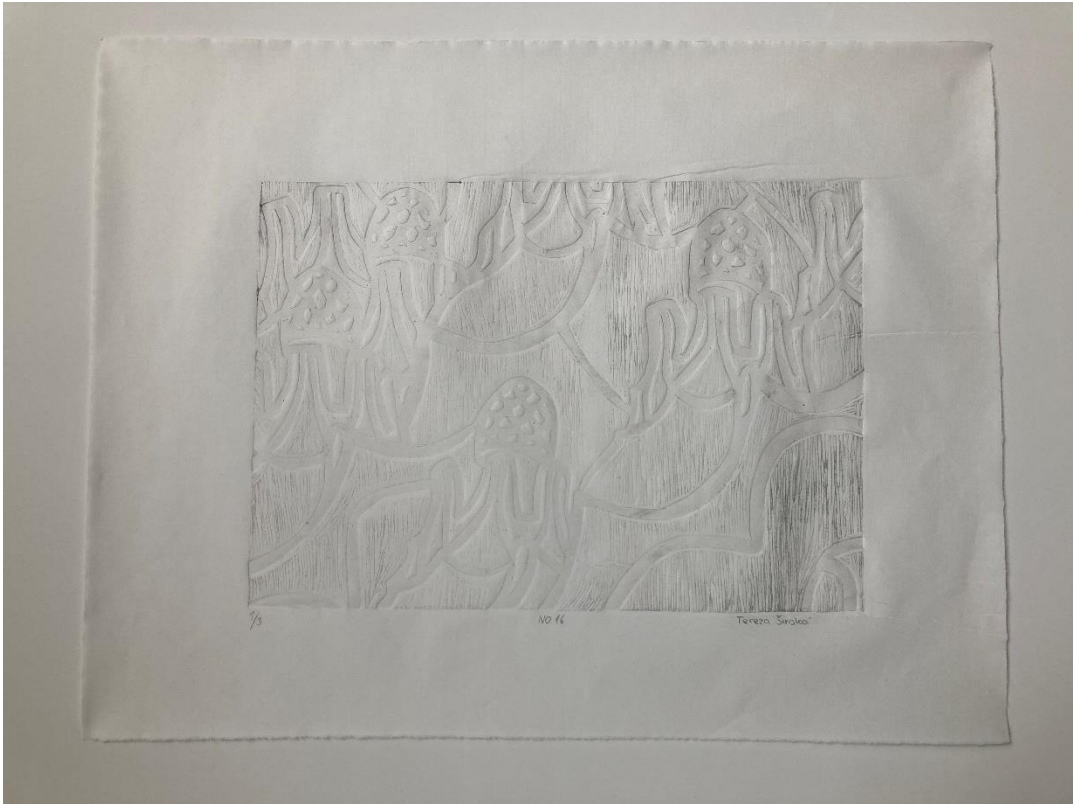
Obr. 168: NO.5

Obr. 169: NO.13

Obr. 170: NO.14

Obr. 171: NO.16

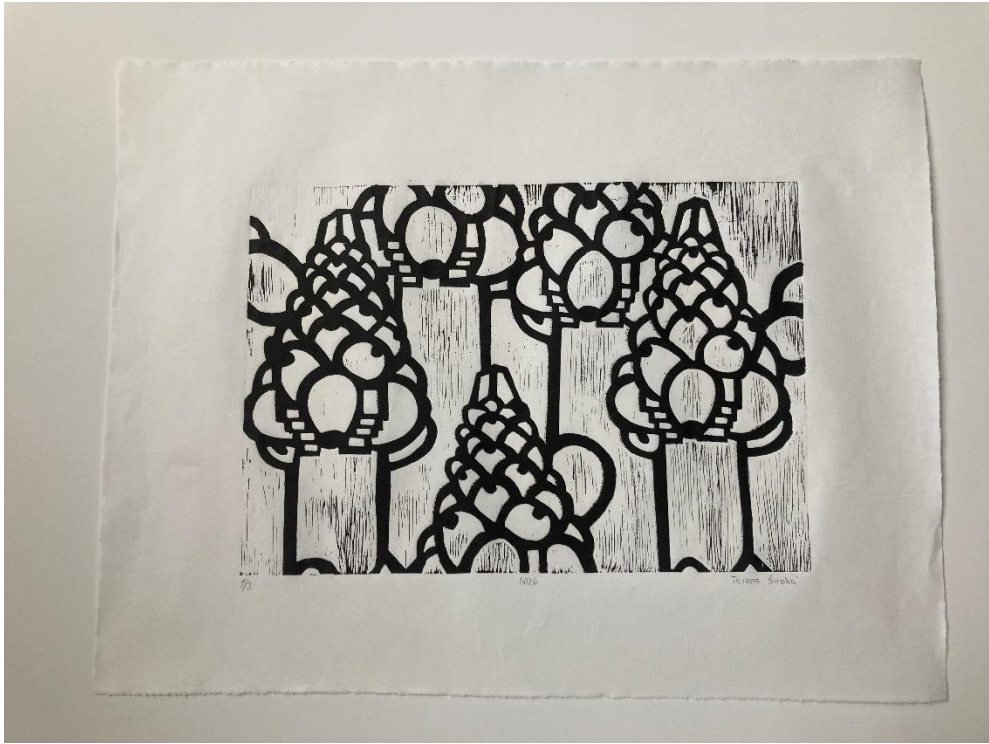
Obr. 172: NO.19

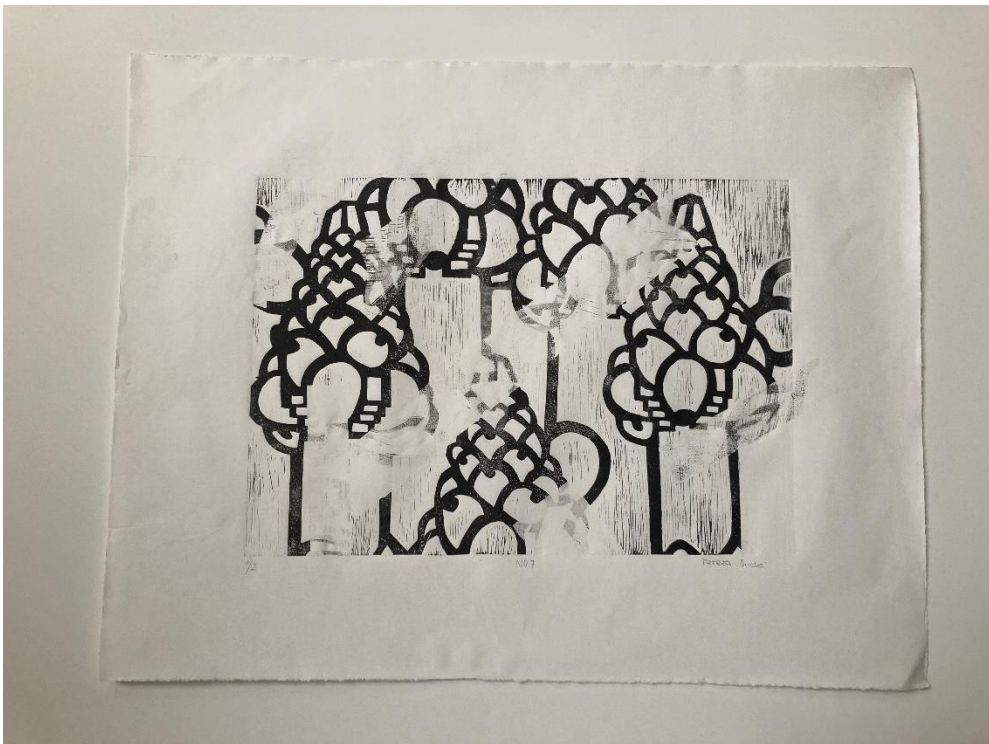
Obr. 173: NO.27

Obr. 174: NO.29

Obr. 175: NO.6

Obr. 176: NO.7

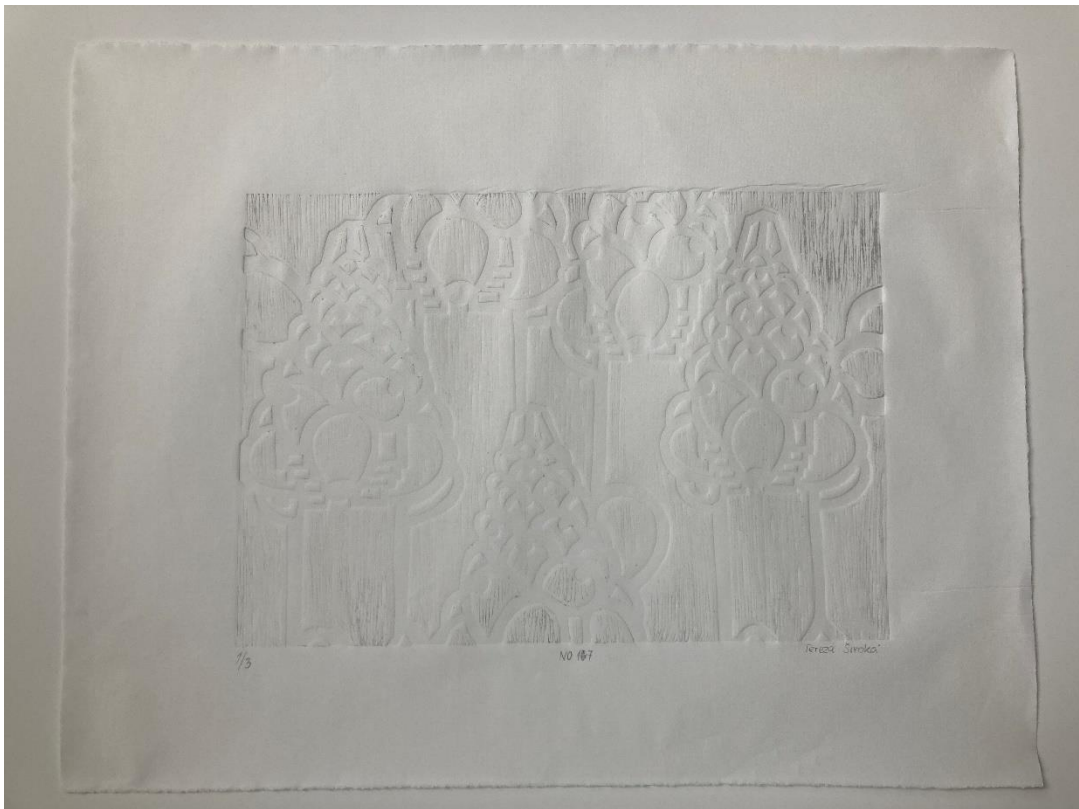
Obr. 177: NO.8

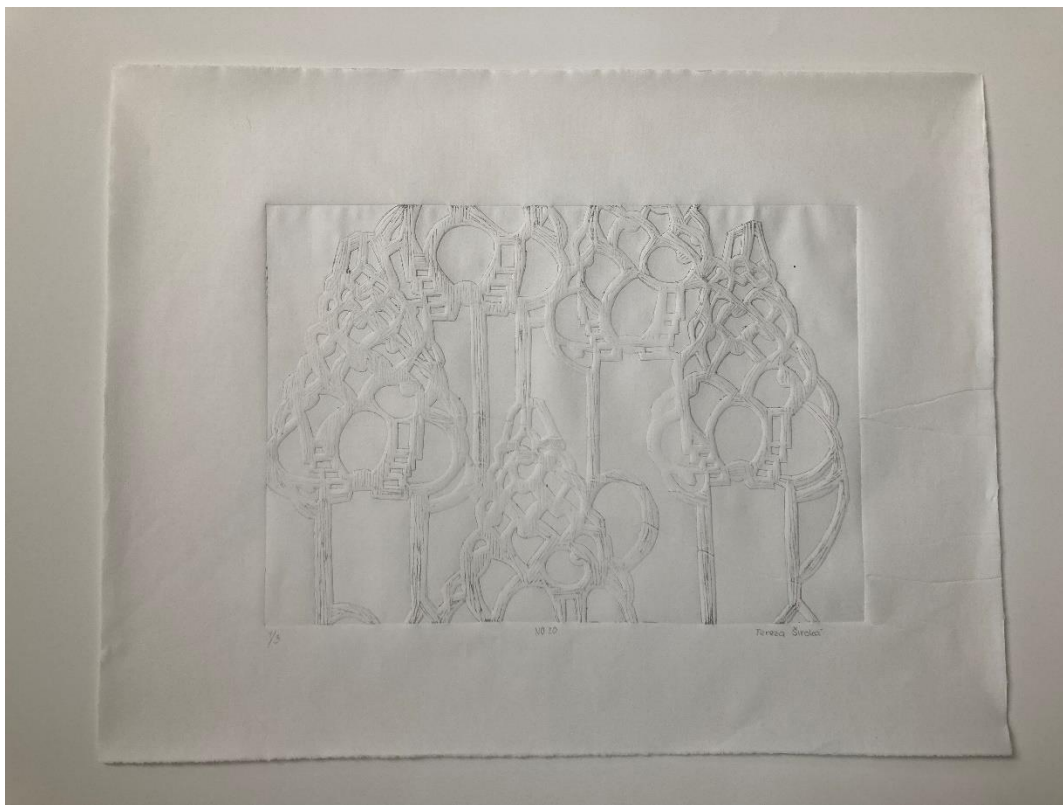
Obr. 178: NO.11

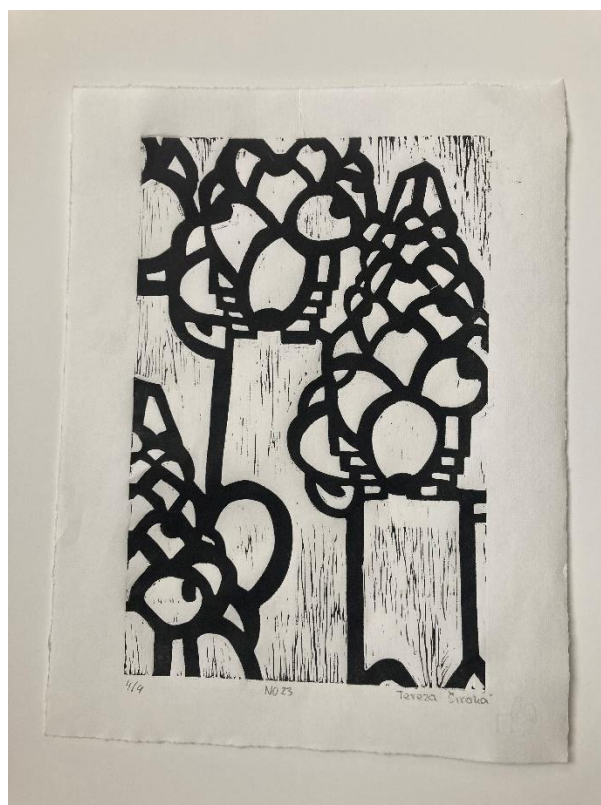
Obr. 179: NO.12

Obr. 180: NO.17

Obr. 181: NO.20

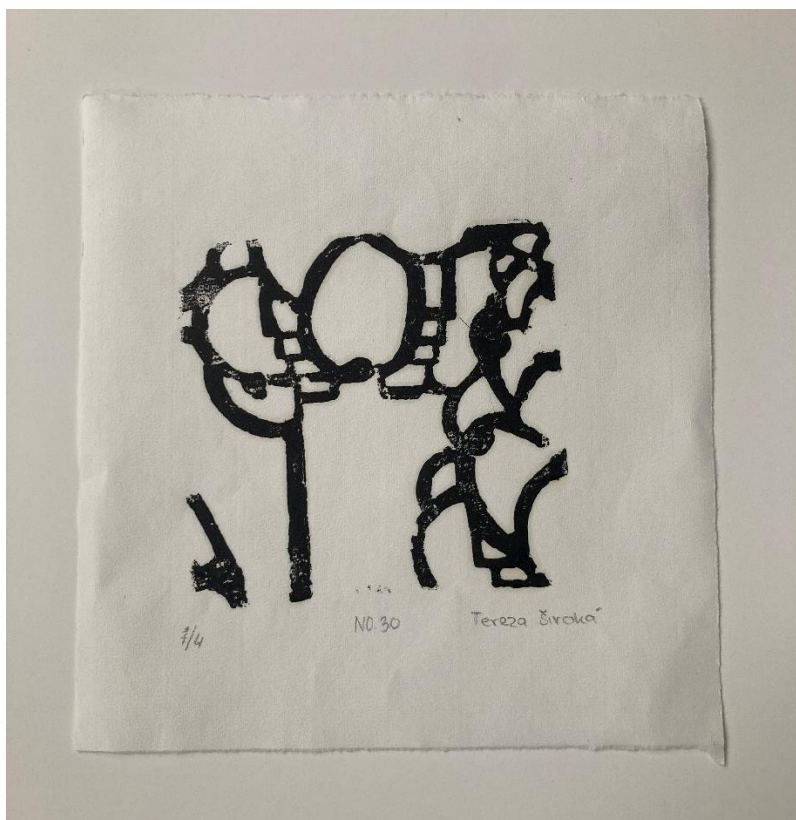
Obr. 182: NO.23

Obr. 183: NO.24

Obr. 184: NO.25

Obr. 185: NO.30

Obr. 186: NO.31

Obr. 187: Detail vykrývání matrice

Obr. 189: Tiskařský lis

Obr. 190: Sádrová matrice formátu A3

Obr. 191: Detail sádrové matrice formátu A3

Obr. 175: Celý grafický cyklus

Zdroje příloh

Přílohy I. Obrazový materiál k teoretické části

Obr 1: Antoni Gaudí

The complete work of Antoni Gaudí. Barcelona: Dosde, 2019, s. 6.

Obr. 2: Křišťálový palác

PIJOAN, José. *Dějiny umění 9*. 3. vyd. Praha: Odeon, 1991, s. 36.

Obr. 3: Křišťálový palác, interiér

PIJOAN, José. *Dějiny umění 9*. 3. vyd. Praha: Odeon, 1991, s. 37.

Obr. 4: William Morris

HARDY, William. *Secese: art nouveau*. Praha: Svojtka a Vašut, 1997, s. 14.

Obr. 5: Ekologické smýšlení, rozbité dlaždice na lavici v Parku Güell

Fotografie autorky

Obr. 6: Eusebi Güell

ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852-1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 25.

Obr. 7: Casa Vicens

CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852-1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 20.

Obr. 8: Žumara nízká

CHAMAEROPS HUMILIS L. – žumara nízká | BOTANY.cz. *BOTANY.cz-Zajímavosti ze světa rostlin* [online]. Copyright © 2022 BOTANY.cz [cit. 17.11.2022].

Dostupné z: <https://botany.cz/cs/chamaerops-humilis/>

Obr. 9: Listy žumary nízké na vstupní bráně Casa Vicens

Fotografie autorky

Obr. 10: Kachlíky s námětem afrikánů

Fotografie autorky

Obr. 11. Finca Güell

ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852-1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 60.

Obr. 12: Drak na vstupní bráně do stavby Finca Güell

CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852-1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 19.

Obr. 13: Symbol odkazující na mýtus o Heraklovi a krádeži zlatých jablek ze zahrady Hesperidek na stavbě Finca Güell
ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852-1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V Praze: Slovart, c2010, s. 64.

Obr. 14. Palau Güell
Palau Güell By Antoni Gaudí | Casa Batlló by Antoni Gaudí, Barcelona. *Casa Batlló de Antoni Gaudí, Barcelona | Official website* [online]. Copyright © 2022 Casa Batlló [cit. 17.11.2022]. Dostupné z: <https://www.casabatllo.es/en/antoni-gaudi/palau-guell/>

Obr. 15. Brány ze železného mřížování, Palau Güell
Palau Güell By Antoni Gaudí | Casa Batlló by Antoni Gaudí, Barcelona. *Casa Batlló de Antoni Gaudí, Barcelona | Official website* [online]. Copyright © 2022 Casa Batlló [cit. 17.11.2022]. Dostupné z: <https://www.casabatllo.es/en/antoni-gaudi/palau-guell/>

Obr. 16: Terasa s dvaceti komíny tvořenými technikou Trecandís nebo vystavěnými z cihel.
Fotografie autorky

Obr. 17: Pohled na Park Güell
Park Güell | Ecology. Urban Planning, Infrastructures and Mobility. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © [cit. 30.11.2022] Dostupné z: <https://ajuntament.barcelona.cat/ecologiaurbana/en/what-we-do-and-why/urban-planning-for-neighbourhoods/park-guell>

Obr. 18: Třicet tři schodů v Parku Güell
About Park Guell in Barcelona | Highlights, Visitor's Guide & More. *Park Guell Tickets & Tours 2022 – Skip the Lines* [online]. Copyright © 2022 Headout [cit. 30.11.2022]. Dostupné z: <https://www.parkguell-tickets.com/park-guell-barcelona/>

Obr. 19: Lví hlava v Parku Güell
Fotografie autorky

Obr. 20: Terasovitá lavice v Parku Güell
Park guell v barceloně Park guell Gaudího lavička v parku guell. *Туристический портал* [online]. Copyright ©, 2009 [cit. 30.11.2022]. Dostupné z: <https://rfro.ru/cs/travel/park-guel-v-barselone-park-guel-skameika-gaudi-v-parke-guel/>

Obr. 21: Detail lavice v Parku Güell
Fotografie autorky

Obr. 22: Detail lavice v Parku Güell 2
Fotografie autorky

Obr. 23: Výzdoba tržnice v Parku Güell, Měsíc
Fotografie autorky

Obr. 24: Výzdoba tržnice v Parku Güell, Slunce
Fotografie autorky

Obr. 25: Krypta v Colònia Güell
CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852-1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 47.

Obr. 26: Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 27: (vlevo) konstrukce katalánské klenby; (vpravo) ukázka katalánského klenutí

Catalan Vaulting. *Archweb-progetti e disegni CAD, 2D-3D e architetture famose* [online]. Copyright © 2004 [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <https://www.archweb.com/en/design/page/catalan-vaulting/>

Obr. 28: Pohled na ulici Passeig de Gràcia

Passeig de àacia in Barcelona. *Holiday, Monthly & Long term rental | OK Apartment Barcelona* [online]. Copyright © OK Apartment Barcelona [cit. 01.12.2022]. Dostupné

z: https://www.barcelonacheckin.com/en/r/barcelona_tourism_guide/public_spaces/passeig-gracia.php

Obr. 29: Casa Batlló
Fotografie autorky

Obr. 30: Detail keramiky a skla v prostřední části fasády Casa Batlló
The complete work of Antoni Gaudí. Barcelona: Dosde, 2019, s. 213.

Obr. 31: Střecha ve tvaru draka na stavbě Casa Batlló

Casa-Batlló-12877757_1-Cestujeme světem. *Cestujeme za poznáním světa. Rady, tipy, informace. Od cestovatelů pro cestovatele.-Cestujeme světem* [online].

Copyright © 2022 [cit. 01.12.2022]. Dostupné

z: https://www.cestujemesvetem.cz/hlavni-mesto-katalanska-barcelona/casa-batlló-12877757_1/

Obr. 32: Detail střechy Casa Batlló

Po stopách Gaudího architektury: Casa Batlló. *Bydlení.cz* [online]. Copyright © 1999 [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <https://www.bydleni.cz/clanek/Po-stopach-Gaudiho-architektury-Casa-Batlló>

Obr. 33: Balkóny Casa Batlló

CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852-1926: od přírody k architektuře*. V Praze: Slovart, c2005, s. 68.

Obr. 34: Modré odstíny v interiéru Casa Batlló

The complete work of Antoni Gaudí. Barcelona: Dosde, 2019, s. 217.

Obr. 35: Casa Milà
Fotografie autorky

Obr. 36: Průhled oválným dvorem, Casa Milà
Fotografie autorky

Obr. 37: Vnitřní dvůr s barveným pozadím, Casa Milà
La pedrera (Casa Mila) - Antoni Gaudi - WikiArquitectura_115 -
WikiArquitectura. *WikiArquitectura - The World's Largest Architecture
Encyclopedia* [online]. Copyright © All rights reserved [cit. 17.04.2023].
Dostupné z: [https://en.wikiarquitectura.com/building/mila-house/la-pedrera-
casa-mila-antoni-gaudi-wikiarquitectura_115-2/](https://en.wikiarquitectura.com/building/mila-house/la-pedrera-casa-mila-antoni-gaudi-wikiarquitectura_115-2/)

Obr. 38: Detail fasády Casa Milà
Fotografie autorky

Obr. 39: Balkóny na stavbě Casa Milà
CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852-1926: od přírody k architektuře*. V
Praze: Slovart, c2005, s. 73.

Obr. 40: Zakončení střechy Casa Milà
Fotografie autorky

Obr. 41: Střecha Casa Milà
Barcelonský kamenolom: Jedna z nejpůsobivějších secesních budov světa | 100+1
zahraniční zajímavost. *100+1 zahraniční zajímavost* [online]. Copyright © Extra
Publishing, s. r. o. 2007 [cit. 01.12.2022]. Dostupné
z: [https://www.stoplusjednicka.cz/barcelonsky-kamenolom-jedna-z-
nejpusobivejsich-secesnich-budov-sveta](https://www.stoplusjednicka.cz/barcelonsky-kamenolom-jedna-z-nejpusobivejsich-secesnich-budov-sveta)

Obr. 42: Casa Milà jako hangár na vzducholodě
CRIPPA, Maria Antonietta. *Antoni Gaudí: 1852-1926: od přírody k architektuře*. V
Praze: Slovart, c2005, s. 73.

Obr. 43: Sagrada Familia, západní pohled
The complete work of Antoni Gaudí. Barcelona: Dosde, 2019, s. 40.

Obr. 44: Seskupení věží Sagrada Familia
ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852-1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V
Praze: Slovart, c2010, s. 194.

Obr. 45: Zakončení věží, obilné klasy
Fotografie autorky

Obr. 46: Zakončení věží, ovoce
From Handcrafted Stone to 3D Printing: The Technological and Material
Evolution of Gaudí's Sagrada Familia | ArchDaily. *ArchDaily | Broadcasting
Architecture Worldwide* [online]. Copyright © All rights reserved. ArchDaily 2008
[cit. 27.01.2023]. Dostupné z: [https://www.archdaily.com/964178/from-
handcrafted-stone-to-3d-printing-the-technological-and-material-evolution-of-
gaudis-sagrada-familia](https://www.archdaily.com/964178/from-handcrafted-stone-to-3d-printing-the-technological-and-material-evolution-of-gaudis-sagrada-familia)

Obr. 47: Sagrada Familia, západní fasáda
The complete work of Antoni Gaudí. Barcelona: Dosde, 2019, s. 54.

Obr. 48: Východní fasáda, portál Lásky, Víra, Naděje
Fotografie autorky

Obr. 49: Pastýři, portál Lásky, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 50: Klanění tří králů, portál Lásky, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 51: Zvěstování, Sagrada Família
ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852-1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V
Praze: Slovart, c2010, s. 201.

Obr. 52: Útěk do Egypta, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 53: Kachny na výjevu o narození Ježíše Krista, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 54: Želva na sloupu u hlavního portálu, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 55: Andělé, Sagrada Família
ZERBST, Rainer. *Gaudí: 1852-1926: Antoni Gaudí i Cornet – život v architektuře*. V
Praze: Slovart, c2010, s. 200

Obr. 56: Beruška na dveřích, Sagrada Família
Autorka fotografie: Eliška Bečková

Obr. 57: Pravé dveře, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 58: Detail dveří, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 59: Bičování Krista, západní portál, Sagrada Família
Autorka fotografie: Eliška Bečková

Obr. 60: Svatá Veronika, Sagrada Família
Véu de Verônica – Wikipédia, a enciclopédia livre. [online]. Copyright © [cit.
28.01.2023] Dostupné
z: https://pt.wikipedia.org/wiki/V%C3%A9u_de_Ver%C3%B4nica

Obr. 61: Had, západní fasáda, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 62: Půdorys Sagrada Família, Gaudího návrh z roku 1929
Sagrada Família | Antoni Gaudí-Arch2O.com. *Arch2O | Architecture and Design magazine* [online]. Copyright © Flickr User [cit. 07.02.2023]. Dostupné z: [https://www.arch2o.com/sagrada-familia-antoni-gaudi%C3%AD/#jig\[1\]/16/](https://www.arch2o.com/sagrada-familia-antoni-gaudi%C3%AD/#jig[1]/16/)

Obr. 63: Apsida s kaplemi pojmenovanými podle Antifon
Els quaderns-Sagrada Família. *Sagrada Família: Proveïdors oficials d'entrades-Sagrada Família* [online]. Copyright © Fundació Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família [cit. 07.02.2023]. Dostupné z: <https://sagradafamilia.org/els-quaderns>
Upravila: Tereza Široká

Obr. 64: Schodiště vedoucí z věže, Sagrada Família
Autorka fotografie: Eliška Bečková

Obr. 65: Točité schodiště ve věži, Sagrada Família
Best time for Sagrada Família in Barcelona 2023-Best Season. *Rove.me-Best holiday destinations, travel vacation ideas for 2023/2024* [online]. Copyright © vichie81 [cit. 07.02.2023]. Dostupné z: <https://rove.me/to/barcelona/sagrada-familia>

Obr. 66: Sloupy vypadající jako hustý les, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 67: Světlíky v korunách kleneb, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 68: Vitraje na východní fasádě, Sagrada Família
Fotografie autorky

Obr. 69: Světlo v teplých odstínech vrhající vitraje západní fasády
Fotografie autorky

Obr. 70: Abstraktní obrazce vrhající vitraje při západu
Autorka fotografie: Eliška Bečková

Obr. 71: Ukázka kroužené klenby, Vladislavský sál na Pražském hradě
Klenba. *Zlatá Koruna, Tábor, homeopatie a další zajímavosti na* [online]. Copyright © [cit. 07.02.2023]. Dostupné z: <https://www.taniassecret.cz/zlata-koruna-klaster/cisterciacke-klastery/situovani-klasteru-a-goticka-architektura/stavebni-prvky-gotickych-katedral/klenba>

Obr. 72: Ukázka síťové klenby hvězdicového typu, kostel svaté Máří Magdalény v Chvalšínách Klenba.
Zlatá Koruna, Tábor, homeopatie a další zajímavosti na [online]. Copyright © [cit. 07.02.2023]. Dostupné z: <https://www.taniassecret.cz/zlata-koruna-klaster/cisterciacke-klastery/situovani-klasteru-a-goticka-architektura/stavebni-prvky-gotickych-katedral/klenba>

Obr. 73: Plakát k hororovému sci-fi filmu The Blob (1958)
The Blob (1958)-IMDb. *IMDb: Ratings, Reviews, and Where to Watch the Best Movies & TV Shows* [online]. Copyright © 1990 [cit. 07.02.2023]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0051418/>

Obr. 74: Amoeba, amorfní struktura
Access denied [online]. Copyright © Forever Labs 2020 [cit. 07.02.2023].
Dostupné z: <https://foreverlabs.com/blogs/news/health-maintenance-we-can-do-more>

Obr. 75: Eugène-Emmanuel Viollet-le-Duc
Eugène-Emmanuel Viollet-le-Duc | French architect | Britannica. *Encyclopedia Britannica | Britannica* [online]. Copyright © khlungcenter [cit. 07.02.2023].
Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Eugene-Emmanuel-Viollet-le-Duc>

Obr. 76: John Ruskin
Who Was John Ruskin [1819 – 1900]? – Ruskin Museum. *Ruskin Museum – Telling the Story of Coniston Since 1901* [online]. Copyright © 2023 The Ruskin Museum [cit. 07.02.2023]. Dostupné z: <https://ruskinmuseum.com/who-was-john-ruskin-1819-1900/>

Obr. 77: Frank Lloyd Wright
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 12.

Obr. 78: Dům pro Warda W. Willitse, Frank Lloyd Wright
PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005, s. 21.

Obr. 79: Dům pro Fredericka C. Robieho, Frank Lloyd Wright
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 15.

Obr. 80: Dům pro Fredericka C. Robieho, interiér
PFEIFFER, Bruce Brooks. *Frank Lloyd Wright: 1867-1959 : stavby pro demokracii*. [Praha]: Slovart, c2005, s. 31.

Obr. 81: Administrativní Johnsonova budova, Frank Lloyd Wright
S.C. Johnson buys resort property Up North near its employee resort. *BizTimes-Milwaukee Business News* [online]. Copyright ©2023 BizTimes Media, LLC. All Rights Reserved. [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://biztimes.com/s-c-johnson-buys-resort-property-up-north-near-its-employee-resort/>

Obr. 82: Administrativní Johnsonova budova, interiér
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 15.

Obr. 83: Fallingwater, Dům nad vodopádem, Frank Lloyd Wright
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 13.

Obr. 84: Alvar Aalto
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 92.

Obr. 85: Sanatorium Paimio, Alvar Aalto
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 95.

Obr. 86: Sanatorium Paimio, chodba s proudícím sluncem
FLEIG, Karl. *Alvar Aalto*. London: Thames and Hudson, 1975, s. 77.

Obr. 87: Knihovna ve Viipuri, Alvar Aalto
Premio a la Restauración de la Biblioteca de Viipuri de Alvar Aalto | Arquitectura. *Arquitectura y Empresa* [online]. Copyright © Fotos [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://arquitecturayempresa.es/noticia/premio-la-restauracion-de-la-biblioteca-de-viipuri-de-alvar-aalto>

Obr. 88: Stolička Stool 60, Artek
Artek-Stool 60 [online]. Copyright © Artek 2023 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.artek.fi/en/products/stool-60>

Obr. 89: Křeslo Paimio, Artek
Artek Armchair 41 "Paimio" Birch/Black | Vepsäläinen. *Object moved* [online]. Copyright © Veps [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.vepsalainen.com/en/ee/artek-armchair-41-paimio-birch-black-0017000219/>

Obr. 90: Váza Savoy, Artek
Savoy – Design Museum. *DesignMuseum.cz – Design Museum* [online]. Copyright © copyright [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.designmuseum.cz/savoy/>

Obr. 91: Villa Mairea, Alvar Aalto
FLEIG, Karl. *Alvar Aalto*. London: Thames and Hudson, 1975, s. 177.

Obr. 92: Villa Mairea, půdorys do L
FLEIG, Karl. *Alvar Aalto*. London: Thames and Hudson, 1975, s. 175.

Obr. 93: Villa Mairea, interiér
AD Classics: Villa Mairea / Alvar Aalto | ArchDaily. *ArchDaily | Broadcasting Architecture Worldwide* [online]. Copyright © All rights reserved. ArchDaily 2008 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.archdaily.com/85390/ad-classics-villa-mairea-alvar-aalto>

Obr. 94: Radnice v městečku Säynätsalo, Alvar Aalto
Clássicos da Arquitetura: Câmara Municipal de Säynätsalo / Alvar Aalto | ArchDaily Brasil. [online]. Copyright © All rights reserved. ArchDaily 2008 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.archdaily.com.br/br/877675/classicos-da-arquitetura-camara-municipal-de-saynatsalo-alvar-aalto>

Obr. 95: Tráva na schodišti propojující pavilony městečka Säynätsalo
AALTOVA PŘÍRODAA. *Galerie výtvarného umění v Ostravě* [online]. Copyright © 2017 Galerie výtvarného umění v Ostravě [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: https://www.gvuo.cz/aaltova-prirodaa_ed20

Obr. 96: Interiér radnice Säynätsalo
Gallery of AD Classics: Säynätsalo Town Hall / Alvar Aalto-2. *ArchDaily | Broadcasting Architecture Worldwide* [online]. Copyright © Fernanda Castro [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.archdaily.com/783392/ad-classics-saynatsalo-town-hall-alvar-aalto/56de4432e58eced2d4000141-ad-classics-saynatsalo-town-hall-alvar-aalto-image>

Obr. 97: Jan Kaplický
MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 12.

Obr. 98: Kaplického logo ve Future Systems
MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 129.

Obr. 99: Návrh projektu Blob, Jan Kaplický
KAPLICKÝ, Jan. *Sketches 1941-2005*. Praha: Alba Design Press, 2005. [234] s. 120.

Obr. 100: Projekt Blob
KAPLICKÝ, Jan. *Sketches 1941-2005*. Praha: Alba Design Press, 2005. [234] s. 119.

Obr. 101: Tribuna na stadionu Lord's, Jan Kaplický
KAPLICKÝ, Jan a TICHÁ, Jana, ed. *Future systems*. Vyd. 1. Praha: Zlatý řez, 2002, s. 135.

Obr. 102: Obchodní dům v Birminghamu, Jan Kaplický
KAPLICKÝ, Jan a TICHÁ, Jana, ed. *Future systems*. Vyd. 1. Praha: Zlatý řez, 2002, s. 91.

Obr. 103: Audrey Hepburnová ve filmu Dva na cestě
Paco Rabanne : ses looks emblématiques au cinéma | Vogue France. *Vogue France | News Mode, Beauté, Culture...Découvrez les dernières tendances | Vogue France* [online]. Copyright © Les films Corona [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.vogue.fr/culture/galerie/looks-paco-rabanne-cinema-costumes-mode>

- Obr. 104: Projekt Archa, Jan Kaplický
KAPLICKÝ, Jan a TICHÁ, Jana, ed. *Future systems*. Vyd. 1. Praha: Zlatý řez, 2002, s. 121.
- Obr. 105: Archa, návrh interiéru, Jan Kaplický
KAPLICKÝ, Jan a TICHÁ, Jana, ed. *Future systems*. Vyd. 1. Praha: Zlatý řez, 2002, s. 224.
- Obr. 106: Návrh Národní knihovny v Praze, Jan Kaplický
MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 249.
- Obr. 107: Návrh Kongresového a koncertního sálu Antonína Dvořáka v Českých Budějovicích
Architektura Jana Kaplického: Staré a nostalgické s moderním a digitálním-ESTAV.cz. *ESTAV.cz-Architektura. Stavba. Bydlení*. [online]. Copyright © Copyright [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.estav.cz/cz/8436.architektura-jana-kaplickeho-stare-a-nostalgicke-spolecne-s-modernim-a-digitalnim>
- Obr. 108: Projekt Národní knihovny na Letenské pláni v Praze
MARGOLIUS, Ivan. *Jan Kaplický: pro budoucnost a pro krásu*. V Brně: CPress, 2020, s. 242.
- Obr. 109: Oko nad Prahou, návrh Národní knihovny v Praze
Prague scraps library project admired abroad-Aktuálně.cz. *Zprávy-Aktuálně.cz* [online]. Copyright © [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/prague-scraps-library-project-admired-abroad/r~i:article:625166/>
- Obr. 110: Návrh interiéru, kongresové a koncertní sály Antonína Dvořáka v České Budějovice
Stavbaweb.cz-České Budějovice zastavily přípravu stavby Kaplického Rejnoka. *Stavbaweb.cz – odborný portál o architektuře a stavebnictví* [online]. Copyright © [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.stavbaweb.cz/eske-budjovice-zastavily-pipravu-stavby-kaplickeho-rejnoka-10812/clanek.html>
- Obr. 111: Villa Savoye, Le Corbusier
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 66.
- Obr. 112: Kaple Notre Dame-du-haut, Le Corbusier
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 64.

Obr. 113: Dům pro sochaře Eugena a Nancy Bavingerovi, Bruce Goff
Bruce Goff | ArchDaily. *ArchDaily | Broadcasting Architecture Worldwide* [online].
Copyright © All rights reserved. ArchDaily 2008 [cit. 10.02.2023]. Dostupné
z: <https://www.archdaily.com/office/bruce-goff>

Obr. 114: Dům pro sochaře Eugena a Nancy Bavingerovi, interiér
The Hidden Sides of Architect Rebel Bruce Goff — a Rare Look at a Generous
Genius-PaperCity Magazine. *PaperCity Magazine - Style, Fashion, Culture,
Houston, Dallas* [online]. Copyright ©2023 urban publishers, inc. all rights
reserved [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: [https://www.papercitymag.com/home-
design/bruce-goff-controversial-great-american-architect-hidden-sides/](https://www.papercitymag.com/home-design/bruce-goff-controversial-great-american-architect-hidden-sides/)

Obr. 115: Opera v Sydney, Jorn Utzon
GLANCEY, Jonathan. *Moderní architektura: nejvýznamnější světové stavby 20.
století*. Praha: Albatros, 2004, s. 111.

Obr. 116: Opera v Sydney, interiér
Gallery of Renovation Work Begins on Sydney Opera House's Concert Hall-
1. *ArchDaily | Broadcasting Architecture Worldwide* [online]. Copyright © [cit.
10.02.2023]. Dostupné z: [https://www.archdaily.com/933511/renovation-work-
begins-on-sydney-opera-houses-concert-hall/5e41cdf33312fd254b000455-
renovation-work-begins-on-sydney-opera-houses-concert-hall-image](https://www.archdaily.com/933511/renovation-work-begins-on-sydney-opera-houses-concert-hall/5e41cdf33312fd254b000455-renovation-work-begins-on-sydney-opera-houses-concert-hall-image)

Obr. 117: Národní shromáždění v Kuvajtu, Jorn Utzon
A Week of Censorship for Kuwait | Americans for Democracy & Human Rights in
Bahrain. *Home | Americans for Democracy & Human Rights in Bahrain* [online].
Copyright © [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: [https://www.adhrb.org/2016/01/a-
week-of-censorship-for-kuwait/](https://www.adhrb.org/2016/01/a-week-of-censorship-for-kuwait/)

Obr. 118: Kostel ve čtvrti Bagsvaerd, Jorn Utzon
archiweb.cz-Bagsværd Community Church. *archiweb.cz* [online]. Copyright ©
Archiweb, s.r.o. 1997 [cit. 10.02.2023]. Dostupné
z: <https://www.archiweb.cz/en/b/komunitni-kostel-bagsv-rd-bagsv-rd-kirke>

Obr. 119: Kostel ve čtvrti Bagsvaerd, interiér
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha:
Grada Publishing, 2021, s. 167.

Obr. 120: Arcosanti, Paolo Soleri
SMoCA explores Paolo Soleri's legacy in a new exhibition |
Wallpaper. *Wallpaper*: design, interiors, architecture, fashion, art* [online].
Copyright © Cosanti Foundation [cit. 10.02.2023]. Dostupné
z: [https://www.wallpaper.com/architecture/paolo-soleri-exhibition-smoca-
arizona](https://www.wallpaper.com/architecture/paolo-soleri-exhibition-smoca-arizona)

Obr. 121: Frank Owen Gehry, přestavba vlastního domu
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha:
Grada Publishing, 2021, s. 198.

Obr. 122: Tančící dům v Praze, Frank Owen Gehry
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 199.

Obr. 123: Guggenheimovo muzeum, Frank Owen Gehry
Bilbao efekt v české architektuře I.-Informace-
ARCHIZOOM.CZ. *ARCHIZOOM.CZ-architektura, interiéry, rozhovory* [online].
Copyright © [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://archizoom.cz/bilbao-efekt-v-ceske-architekture-i/>

Obr. 124: Centre Pompidou, Richard Rogers a Renzo Piano
Fotografie autorky

Obr. 125: Pojišťovna Lloyd's v Londýně, Richard Rogers
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 220.

Obr. 126: Pohled z centra Pompidou
Fotografie autorky

Obr. 127: Kulturní centrum v Tjibaou, Renzo Piano
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 258.

Obr. 128: Kostel v Siófoku, Imre Makovecz
Siófok, Lutheran church and Clergy house-Makovecz Utak. *Makovecz Imre-Makovecz Alapítvány* [online]. Copyright © 2023 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://makovecz.hu/utak/en/epuletek/siofok-lutheran-church-and-clergy-house/>

Obr. 129: Univerzita v Piliscsabě
Úgy maradt...Organikus campus kísérlet Piliscsabán. *Építészfórum* [online].
Copyright © 2000 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://epiteszforum.hu/ugy-maradt-organikus-campus-kiserlet-piliscsaban>

Obr. 130: Sloupy u přednáškového sálu v univerzitě v Pilicsabě
Stephaneum, Pázmány Péter Catholic University, Piliscsaba-Makovecz
Utak. *Makovecz Imre-Makovecz Alapítvány* [online]. Copyright © 2023 [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://makovecz.hu/utak/en/epuletek/pazmany-peter-catholic-university-stephaneum-piliscsaba/>

Obr. 131: Řadový dům v Samijoši, Tadao Andó
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 261.

Obr. 132: Projekt na Cardiffskou operu, Zaha Hadid
Life of an Artist: Zaha Hadid-RTF | Rethinking The Future. *RTF / Rethinking The Future-Architecture Awards / Courses / Magazine* [online]. Copyright ©www.architectmagazine.com [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.re-thinkingthefuture.com/architectural-community/a3425-life-of-an-artist-zaha-hadid/>

Obr. 133: Hasičská stanice ve městě Weil am Rhein
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 287.

Obr. 134: Kulturní centrum Hejdara Alijeva v Baku
WESTON, Richard. *Vizionáři architektury*. Přeložil Veronika LÁSKOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 286.

Přílohy II. Obrazový materiál k praktické části

Obr.135: Komín ze stavby Palau Güell vypadající jako koruna stromu
Fotografie autorky

Obr. 136: Střecha administrativní budovy při vchodu do Parku Güell
Todo lo que no sabías del Park Güell de Gaudí-BeaViajera by Beatriz Lagos. *BeaViajera / Viajes. Emociones. Fotografía by Beatriz Lagos* [online]. Copyright © 2023 BeaViajera.com [cit. 27.02.2023]. Dostupné z: <https://beaviajera.com/todo-lo-que-no-sabias-del-park-guell-de-gaudi/>

Obr. 137: Střešní terasa s komíny na stavbě Casa Milà
Fotografie autorky

Obr. 138: Zvýraznění obrysových linií
Fotografie autorky

Obr. 139: Přenesení obrysu, překrývání a doplňování
Fotografie autorky

Obr. 140: Schéma tisku z výšky
KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. Výtvarné techniky (Aventinum). ISBN 978-80-7442-003-0, s. 21.

Obr. 141: Schéma tisku z hloubky
KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. Výtvarné techniky (Aventinum). ISBN 978-80-7442-003-0, s. 65.

Obr. 142: Matrice z lina
Fotografie autorky

Obr. 143: Rydla různého tvaru
Fotografie autorky

Obr. 144: Desky ze sádry
Fotografie autorky

Obr. 145. Matrice z lina, návrh ze stavby Palau Güell
Fotografie autorky

Obr. 146: Matrice z lina, návrh ze stavby Casa Milà, pozitiv
Fotografie autorky

Obr. 147: Matrice z lina, návrh z budovy při vstupu do parku Güell, pozitiv
Fotografie autorky

Obr. 148: Matrice z lina, návrh ze stavby Palau Güell, negativ
Fotografie autorky

Obr. 150: Matrice z lina, návrh z budovy při vstupu do Parku Güell, negativ
Fotografie autorky

Obr. 151: Matrice ze sádry, detail z návrhu z budovy Casa Milà
Fotografie autorky

Obr. 152: Matrice ze sádry, detail z návrhu z budovy při vstupu do Parku Güell
Fotografie autorky

Obr. 153: Matrice ze sádry, detail z návrhu ze stavby Palau Güell
Fotografie autorky

Obr. 154: Matrice ze sádry, detail z návrhu ze stavby Palau Güell 2
Fotografie autorky

Obr. 156: NO.1
Fotografie autorky

Obr. 157: NO.2
Fotografie autorky

Obr. 158: NO.3
Fotografie autorky

Obr. 159: NO.9
Fotografie autorky

Obr. 160: NO.10
Fotografie autorky

Obr. 161: NO.15
Fotografie autorky

Obr. 162: NO.18
Fotografie autorky

Obr. 163: NO.21
Fotografie autorky

Obr. 164: NO.22
Fotografie autorky

Obr. 165: NO.26
Fotografie autorky

Obr. 166: NO.28
Fotografie autorky

Obr. 167: NO.4
Fotografie autorky

Obr. 168: NO.5
Fotografie autorky

Obr. 169: NO.13
Fotografie autorky

Obr. 170: NO.14
Fotografie autorky

Obr. 171: NO.16
Fotografie autorky

Obr. 172: NO.19
Fotografie autorky

Obr. 173: NO.27
Fotografie autorky

Obr. 174: NO.29
Fotografie autorky

Obr. 175: NO.6
Fotografie autorky

Obr. 176: NO.7
Fotografie autorky

- Obr. 177: NO.8
Fotografie autorky
- Obr. 178: NO.11
Fotografie autorky
- Obr. 179: NO.12
Fotografie autorky
- Obr. 180: NO.17
Fotografie autorky
- Obr. 181: NO.20
Fotografie autorky
- Obr. 182: NO.23
Fotografie autorky
- Obr. 183: NO.24
Fotografie autorky
- Obr. 184: NO.25
Fotografie autorky
- Obr. 185: NO.30
Fotografie autorky
- Obr. 186: NO.31
Fotografie autorky
- Obr. 187: Detail vykrývání matrice
Fotografie autorky
- Obr. 189: Tiskařský lis
Fotografie autorky
- Obr. 189: Sádrová matrice formátu A3
Fotografie autorky
- Obr. 190: Detail sádrové matrice formátu A3
Fotografie autorky
- Obr. 175: Celý grafický cyklus
Úprava a fotografie autorky